

A
8837
I.

JĀNA ZIEMEĻNIEKA

RAKSTI

DIVOS SĒJUMOS

KĀRĻA EGLES

SAKĀRTOJUMS, REDAKCIJA UN PIEZĪMES

PIRMAIS SĒJUMS

RĪGĀ

1933

VALTERA UN RAPAS AKC. SAB. IZDEVUMS

LATVIJAS IZDEVUMI

f. Ziemelmann

A
8837

JĀŅA ZIEMEĻNIEKA

RAKSTI

DIVOS SĒJUMOS

KĀRĻA EGLES

SAKĀRTOJUMS, REDAKCIJA UN PIEZĪMES

PIRMAIS SĒJUMS

Kārlim J. Eglesam

1933. gada novembrī.

Redzēts.

RĪGĀ

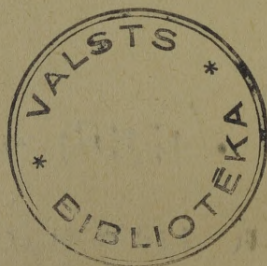
1933

VALTERA UN RAPAS AKC. SAB. IZDEVUMS

1953

VALSTS BIBLIOTĒKA
Inv. 392.465.

0305055939

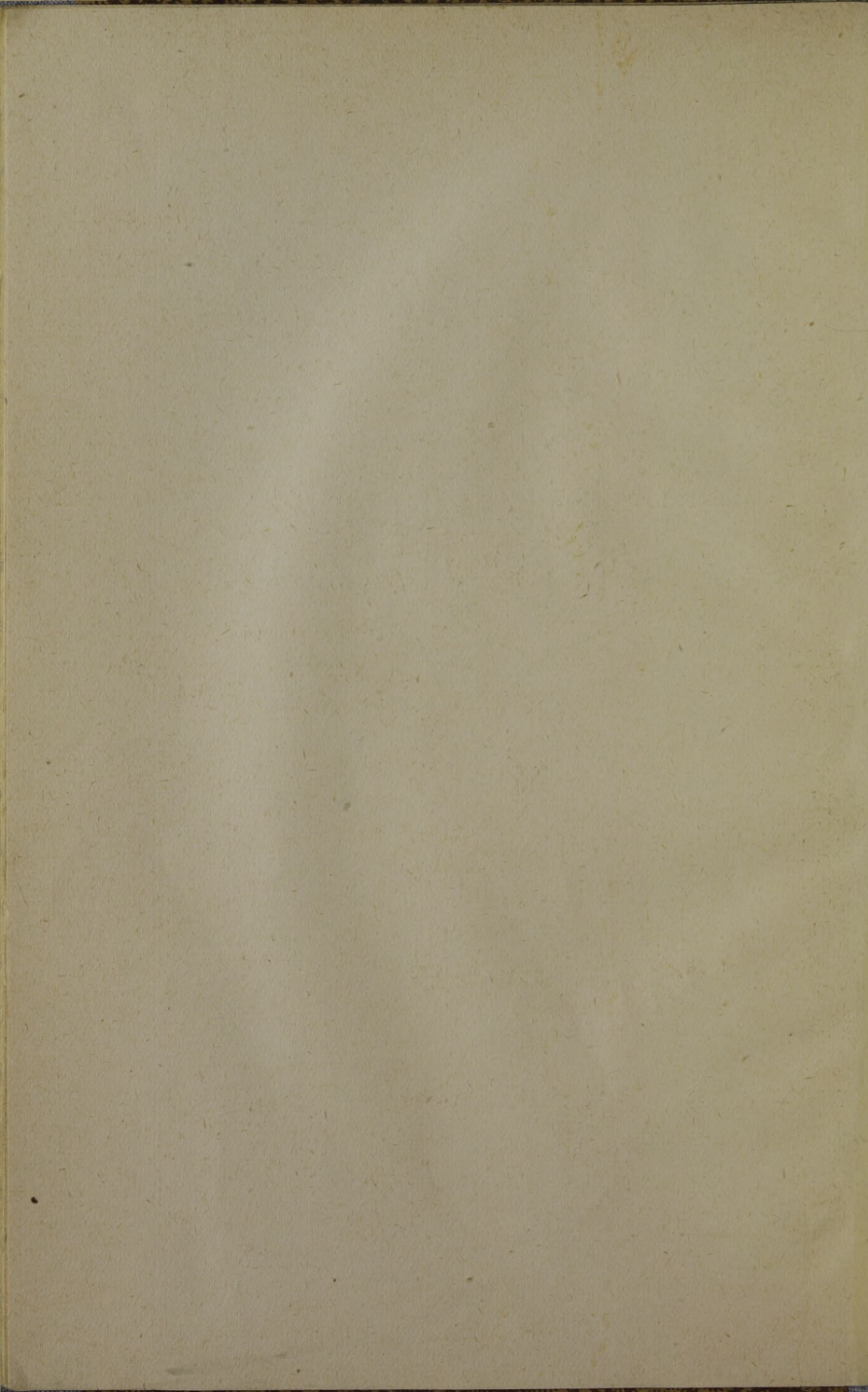

VALTERA UN RAPAS

akc. sab. spiestuve,

Rīgā, Brīvības ielā 129/133

JĀŅA ZIEMEĻNIEKA
DZĪVE UN DZEJA

Jānis Ziemeļnieks, pats pazīstamākais, vairāk lasītais latviešu dzejnieks pēckara laikmetā. Interesei par Ziemeļnieku pastāvēt, domājams, daudz vēl rakstīs gan par viņa īso, traģiskas apdvesto mūžu, gan par traģiskas apdvesto intimi vienkāršo dzeju. Šis īsais rakstiņš būs tikai pirmais mēģinājums dot tos materiālus, kas par Ziemeļnieka dzīvi pašlaik zināmi un klajā laižami. Šos materiālus lielāko tiesu gādājuši nelaiķa dzejnieka tuvākie piederīgie, par ko viņiem sirsnīgs paldies. Pamatīgu, izsmelošu Ziemeļnieka dzīves aprakstu dot jau vēl arī agri, jo pār dzejnieka kapu gājuši tikai pāris gadi. Ceru: nākošam Ziemeļnieka biografam šis rakstiņš būs tomēr mazs palīgs.

Bērnība. — Pamatskolā un ganos.

Ziemeļnieks, īstā vārdā Jānis Krauklis, dzimis Ziemeļ-Vidzemē, Valkas apriņķī, Bilskas pagastā, Bānūžu muižā, 1897. gada 24. decembrī (pēc vecā kalendāra — 12. decembrī). Tēvs Pēteris bija muižā stārasts, t. i. darbu uzraugs. Viņš šai

vietā bija 14 gadus, līdz pat savai miršanai; Ziemeļnieka tēvs mira 1905. g. 5. februārī, 57 gadu vecumā. Dzejnieka mātes Kristīnes, dzimušas Rozītes, dzimtene ir Ēveles muiža. Ziemeļnieka māte bijusi ļoti liela grāmatu lasītāja (arī viņas māte un tēvs bijuši tādi pat cītīgi lasītāji). No jaunības līdz vecumam viņa ar sevišķu kāri lasījusi īpaši stāstus un romānus. Vēlāk, Strenčos dzīvodama, vakaros lasījusi bieži vien pāri pusnaktij. Rītos bieži sāpējušas acis un tad māte noņēmusies vairs no bibliotēkas grāmatas neņemt; bet nepagājušas ne pāris dienas, un mātei atkal jauns romāns rokās. Mūža beidzamos gados Ziemeļnieka māte dzīvoja Strenčos pie dēla Konrāda, vadīdama abu kopējo saimniecību. Māte vienmēr bija ļoti reliģioza. 1930. gadā viņa liekas kristīties baptistu ticībā. Ar citiem mājas iedzīvotājiem (Strenčos) maz draudzējusies; vaļas brīžos vai nu lasījusi, vai spēlējusi uz ģitāres baptistu dziesmas. Jāņa nāve mātei ļoti ķērusies pie sirds. Drīz pēc dēla nāves sākusi sirgt ar kādu iekšēju kaiti. Līdz pat nāves dienai lasījusi avīzes un, kad vairs nevarējusi piecelties gultā sēdus, likusi dēlam pataisīt pagalvi augstāk, lai viņa labāk varētu lasīt. Ziemeļnieka māte mira 1932. gada 16. augustā 65 gadu vecumā.

Jānis priekšpēdējais bērns no pieciem Kraukļu ģimenē. Vecāki par Jāni brālis Rūdolfs (dzi-

Dzejnieka māte Kristīne Krauklis.

Māja Bānužu muižā.
Ar krustiņu apzīmēts istabas logs, kur dzejnieks dzimis.

mis 1889., tagad dzīvo Ventspilī), māsa Paulīne (dzimusi 1893., mirusi 1921.), māsa Alīda (dzimusi 1896., precēta Eglīte, arī otrā laulībā Eglīte, dzīvo Valmierā). Jaunāks par Jāni brālis Konrāds (dzimis 1899., tagad fotogrāfs Strenčos).

Pirmo bērnību, līdz 7. dzīves gadam, dzejnieks pats atminās kā gaišāko laiku savā mūžā. Pirmajos gados Jānis bijis vārgs, bieži slimojis un tādēļ vairāk lutināts nekā citi. Māte atminās, ka lielāks paaudzis, Jānis skraidījis tēvam līdz pa laukiem pie strādniekiem un viņa kuplie linu matiņi saulē izbalināti gluži balti. Jānis pats atminās par tēvu: „Tēvs mani sauca par mīļāko dēlu, un pārnācis no medībām (viņš bija kaislīgs medinieks), arvien pacēla klēpī un pieglauda pie sava aukstā vaiga. Mūsu logā spīdēja ziemas pēcpusdienas saule, un kad gribu atcerēties savu bērnību, tad arvien iedomājos un redzu dzeltēnas vakara debesis aiz tālā meža.”

Ar māti Ziemeļniekam visu mūžu bijušas sirsnīgākās attiecības, mātei veltīti izjusti dzejoļi grāmatās Nezināmai un Naktis. Māte atminās, ka Jānim, maziņam uz grīdas rotaļājoties, mīļākā lietīņa bijusi mazs āmuriņš, ko „arvien lūkoja tur uzsist, kur stiprāk skanēja”. Toreizējais Bānūžu muižas īpašnieks Bosse (vēl tagad dzīvo Bānūžu centrā), šad tad aicinājis Jāni pie saviem bērniem Gerdas un Ērika rotaļāties. — 1905. gadā, tēva nāves gadā, Jā-

nis iemācās lasīt un ar lielu kāri ņem priekšā gan Kupera un Main-Rida dēkainos indiāņu stāstus, gan Franča Hofmaņa sentimentāli pamācošos jaunatnes stāstiņus. Laika lasīšanai diezgan, jo Jānis ar jaunāko brāli dzīvo mājās, bet vecākos bērnus māte, nevarēdama visiem uzturu nopelnīt, izdod pa vasaru pie saimniekiem ganos. 1905. gadā māte ar bērniem pāriet dzīvot netālajā Raudiņas muižā, bet gadu vēlāk, 1906. pārnāk Bānūžos atpakaļ.

Arī attiecības ar citiem brāļiem un māsām Jānim labas. Kraukļu ģimenes locekļi vispār allaž vienoti ciešām, sirsnīgām saitēm. Tuvākā no visiem Jānim tomēr māsa Alīda, jo viņai dzejiskāka, romantiskāka daba. Alīdu Jānis iesaucis par Mārtiņu, jo viņai esot tādas īpašības, kādas viena lasītā stāsta varonim. Alīda Eglīte liecina: „Brālis Jānis man bija vismīļākais pasaulē.” — Mīlējis Jānis, protams, arī mirušo māsu Paulīni, kuŗas piemiņai veltīts dzejolis grāmatā Nezināmai. — Dzejnieka brālis Konrāds domā, ka Jānis savu talantu mantojis no mātes. „Jānis un māsa Alīda ir vairāk mātes dabā, bet es un Ventspils brālis un mirusē māsa Paulīne — vairāk tēvā nolēkušies.” (Citējums no K. Kraukļa vēstules K. Eglem.).

Reizē ar lasīt un rakstīt prašanu, Jānim mostas pirmās tieksmes arī pašam kaut ko sadzejot. Savā autobiografijā dzejnieks stāsta: „Dzejot sāku jau

tad, kad iepazinos ar ābeci." Ziemeļnieka māte, kas par dēlu sākusi rakstīt, bet nepabeigusi atmiņas, tur stāsta: „Kad sāka pa vasarām iet ganos, arvien bija burtnīca un zīmulis līdz. Tad nogūlies uz vēdera (Jānis) rakstīja dzejas un dažreiz nemanīja, ka es no muguras klāt pienācu." Konrāds Krauklis liecina: „Mājā ar mums Jānis runāja tikai atskaņās." Arī māte atstāsta piemēru, kā Jānis, ganos iedams, zēna draiskā atjautībā runājis atskaņās; meita redz, ka gans ielaidis lopus labībā un bažas: „Jāni, kur tev acis?" Bet gans atbild: „Vai tev jāceļ tracis?" — Konrāds Krauklis atminās, ka Jānis apbrīnojami pratis stāstīt pasakas. Vakara krēslās iegulies gultā, viņš stāstīja gan izlasītos dēkainos indiāņu gabalus, gan citus stāstus un pasakas, tā kā gan lieli, gan mazi klausījušies ar lielāko interesi. — Tālāk bērnībā un skolas gados Jānis iemācījies ļoti labi imitēt citu cilvēku balsi un izrunu (to viņš reizēm darīja arī daudz vēlāk Rīgā). Nekad nav varējis ciest ģimenes ķildas. Kad māte ar citiem brāļiem vai māsām bažas, kā jau tas ikdienas dzīvē šad tad gadās, Jānis tikmēr nemas pa vidu ar savām atskaņām un aktieriskām imitācijām, kamēr visi sāk smieties.

Pagastskolas gados un jau priekš tam Jānim liekas tieksmes arī uz zīmēšanu. Māte stāsta, ka pie Jāņa gultas visa siena bijusi noklāta zīmējumiem,

ko Jānis uz papīra ar krāsainiem zīmuļiem pagatavojis. Pats pierakstījis tekstu klāt. Reiz Bānūzu īpašnieks Bosse pat ievedis kaimiņu „lielkungu“, Raudiņas Zīversu Kraukļu istabā un tam rādījis Jāņa zīmējumus. Jānis „taisījis bīdes“ arī Bosses bērniem.

Pagastskolā Jānis sagājis četras ziemas, apm. no 1908.—1912. gadam. Tā bij Plāņu „Sarkaņa“ skola (tā saukta tādēļ, ka atradās uz Sarkaņa mājas zemes; tagad skola pārcelta Plāņu centrā). Tur tai laikā strādā skolotājs Ozoliņš, ļoti nopietns paidagōgs, kas, kopā ar savu kundzi, sirsnīgi nododas skolas darbam. Jānim Krauklim skolā klājas labi, viņš viens no priekšzīmīgākiem skolniekiem. Pēdējās ziemās skolotājs bieži lasa citās klasēs priekšā Jāņa domu rakstus kā paraugus. Labākais draugs Sarkaņa skolā Jānim Krauklim bija Kanāža saimnieka dēls K ā r l i s J a n s o n s (1895.—1925.), vēlāk cītīgs folklōras vācējs. Jansons bija smalkjūtīgs, sirdī skaidrs, dzīvē īpatns cilvēks. Ar viņu Ziemeļnieks arī vēlāk bija draudzīgs. Jansons mīlēja un meklēja rakstnieku autogrāfus un Ziemeļnieks, darbodamies Jaunākās Ziņās, reizēm tādus uz Plāņiem nosūtīja (dzejoļu rokrakstus u. c.). Ziemeļnieks un Jansons nepārtrauca sarakstīšanos līdz pat Jansona nāvei 1925. g. Pēc drauga nāves Zie-

meļnieks ievietoja Jaunākās Ziņās īsu ziņojumu par mirušo.

Bet šais pašos pagastskolas gados un jau agrāk Jānis iepazinās arī ar dzīves nejaukām pusēm. Jau no 1906. gada vasaras sākās ganu gaitas un turpinājās līdz pagastskolas beigšanai. Pirmo vasaru Jānis ganīja cūkas pie Plāņu Ķīšu saimnieka un brālis Konrāds gāja viņam palīgā. Gans Jānis bija slikts. Konrāds Krauklis par šo pirmo vasaru stāsta: „Bieži vien mēs abi rotaļādamies cūkas pavisam piemirsām un attapāmies tikai tad, kad kāds mājniece dzina lamādamies cūkas ārā no dārza. Saimnieks ar Jāni nebija apmierināts, arvien to sauca par lempi, kas ejot galvu nodūris.” Jānis visvairāk ganīja plānēniešu mājās, arī šī raksta autora tēva mājās Kalna-Ruķos viņš vienu vasaru esot ganījis dažas dienas māsas Alīdas vietā, kuŗa bija īstais gans.

Vēlāk govju ganos neklājās labāk. Saimnieki bieži sūdzējušies mātei, ka Jānis esot lempīgs un nolaidīgs, laižot suņiem saplēst govīm astes u. t. t. Konrāds Krauklis piebilst: „Es arī esmu tikpat vasaras gājis ganos, kā Jānis, bet mani saimnieki ar mani arvien bijuši apmierināti. Bet skolā Jānim klājās daudz labāk nekā man.” — Plāņu Renkās Jānis bija netīši iecirtis kājā. Brūcē sagājuši melnumi, kāja sapampusi, sāpes nejaukas. No ganos iešanas gandrīz visu vasaru nekas vairs neiznāca.

Bet Jānis par to tīri priecīgs: daudz labāk sāpes ciest nekā stāvēt „govīm pie astes”. Ziemeļnieks pats par savām ganu gaitām izteicās ar lielu rūgtumu: „Esmu lasījis daudzu mūsu rakstnieku sacerējumus, autobiografiskas piezīmes par viņu ganu gaitām un brīnījies, cik priecīgi tie visu tēlo. Man turpretī par tiem laikiem palikušas vairāk rūgtas atmiņas. Nevarēju just nekādu dabas skaistumu, saule man riebās, kad karsti spīdēja un govīs sāka bizot, tāpat nepatika lietūs, kas izmērcēja līdz ādai. Es ienīdu laukus un druvas, kas bija jāsargā, un apskaudu putnus, kas varēja laisties kurp grib. Daudzreiz domāju, kāpēc viņi nēlāižas prom uz citu jaukāku vietu, kāpēc dzied šē, kur man tik grūti jāmokās. Naktīs nevarēju gulēt — mūžīgi rādījās, ka esmu ganos un neganti lopi apkārt. Trūkos augšā, klieg-dams un rīdīdams suņus. Grūtais darbs iedvesis antipātiju pret lauku dzīvi.”

Gadās šai laikā vēl citas likstas. Jānis šad tad slimo un 1910. gadā pārcieš grūtu operāciju Smiltenes slimnīcā. Tais pašos gados māte reiz nodod Jāni Smiltē pie kāda kurpnieka amatu mācīties. Bet nekas tur neiznāk. Vēlāk Jānis pamēģina strādāt kā mācekļis pie pazīstamā Smiltenes aptiekāra E. Bergmaņa (B. ir arī romantisks dzejnieks un bijis Rūdolfa Blaumaņa draugs). Bet aptiekāra darbā Jānim tāpat nav nekādas veiksmes.

Strenčos.

1912. gadā Kraukļu ģimene pārceļas dzīvot Strenču pilsētiņā. Jānis iestājas turienes ministrijas skolā. Skolas pārzinis cimzietis Laže ievēro jaunā skolnieka sevišķās spējas. Tāpat kā Plāņu skolā, arī te Jāņa Kraukļa domu raksti tiek lasīti klasei priekšā. Pats Ziemeļnieks stāsta, ka no Strenču skolotājiem sevišķi labā atmiņā viņam palikusi Ž. Miķelsones jkdze (vēlāk Grinberģes kdze).

Ministrijas skolā Jānis atrada savu vislabāko draugu — Ād albertu Mežuli. Ziemeļnieka māte savās atmiņās stāsta, ka Mežulis nācis Strenčos pie Jāņa dzīvoklī un „tad viņi caurām dienām sprieda par rakstniecību“. Spriežot pēc visām, Jānim tuvu cilvēku atmiņām, Mežulis tiešām bijis viņa visīstākais draugs mūžā. Bet arī Mežulim jaunam jāšķirās no pasaules. Viņš mira 1925. gadā, tai pašā, kad aizgāja Ziemeļnieka otrs draugs Jansons. Jansons mira vasarā, Mežulis vēlā rudenī. — Ir Jānim Strenču skolā vēl citi draugi. No tiem mināms P. Grūbe (tagad Jaunāko Ziņu redakcijas darbinieks), kas pēc Ziemeļnieka nāves uzrakstīja īsu, izjustu atmiņu tēlojumu par mirušo draugu: Gaujas krastos audzis mūzas dēls (Atpūta 1930, Nr. 300). Grūbe stāsta, ka Strenču skolā Ziemeļnieks joprojām izrādījis tieksmes uz zīmēšanu. „Šinī

virzienā bija jaužamas iedzintas dāvanas. Sevišķi veiksmīgi padevās tušas zīmējumi. Atceros kādu spalvas tehnikā ļoti labi nokopētu Ausekļa ģimetni. Zīmēšanā zēna interese tomēr nesniedzās tālāk par grāmatu illūstrāciju atdarināšanu." Toties stiprākas aug literāriskās tieksmes un interese par dzeju. Grūbe atcerās, ka tai laikā no latvju dzejniekiem Ziemeļniekam visvairāk paticies Auseklis. Grūbe vēl stāsta par nākošo dzejnieku: „Milēja klejot pil-sētiņas apkārtnē. Staigāja paceltu galvu, domās nogrimis raudzījās tālumā un nevienu neievēroja. Tādēļ nereti pagāja nesveicinājis garām klases audzinātājam, par ko saņēma labsirdīgu rājienu vai piezīmi." — Ministrijas skolā Jānis savus dzejiskos mēģinājumus veltī skolniecei Emmai Zariņai (tagad viņa mirusi). Viņš Zariņai dāvina veselu burtnīcu, rotātu paša zīmējumiem un vinjetēm. Šī burtnīciņa vēl uzglabājusies.

Jāņa dzejiskās tieksmes reizēm izpaužas arī dažā ziņā negatīvi. Par to pastāsta pats dzejnieks: „Ministrijas skolā man bija slikta uzvešanās. Kādas rīmes-paskviļas dēļ, ko uzrakstīju par kādu Strenču otrās skolas — progimnāzijas skolnieci, no pēdējās klases izslēdza visus zēnus, jo tie negribēja mani nodot."

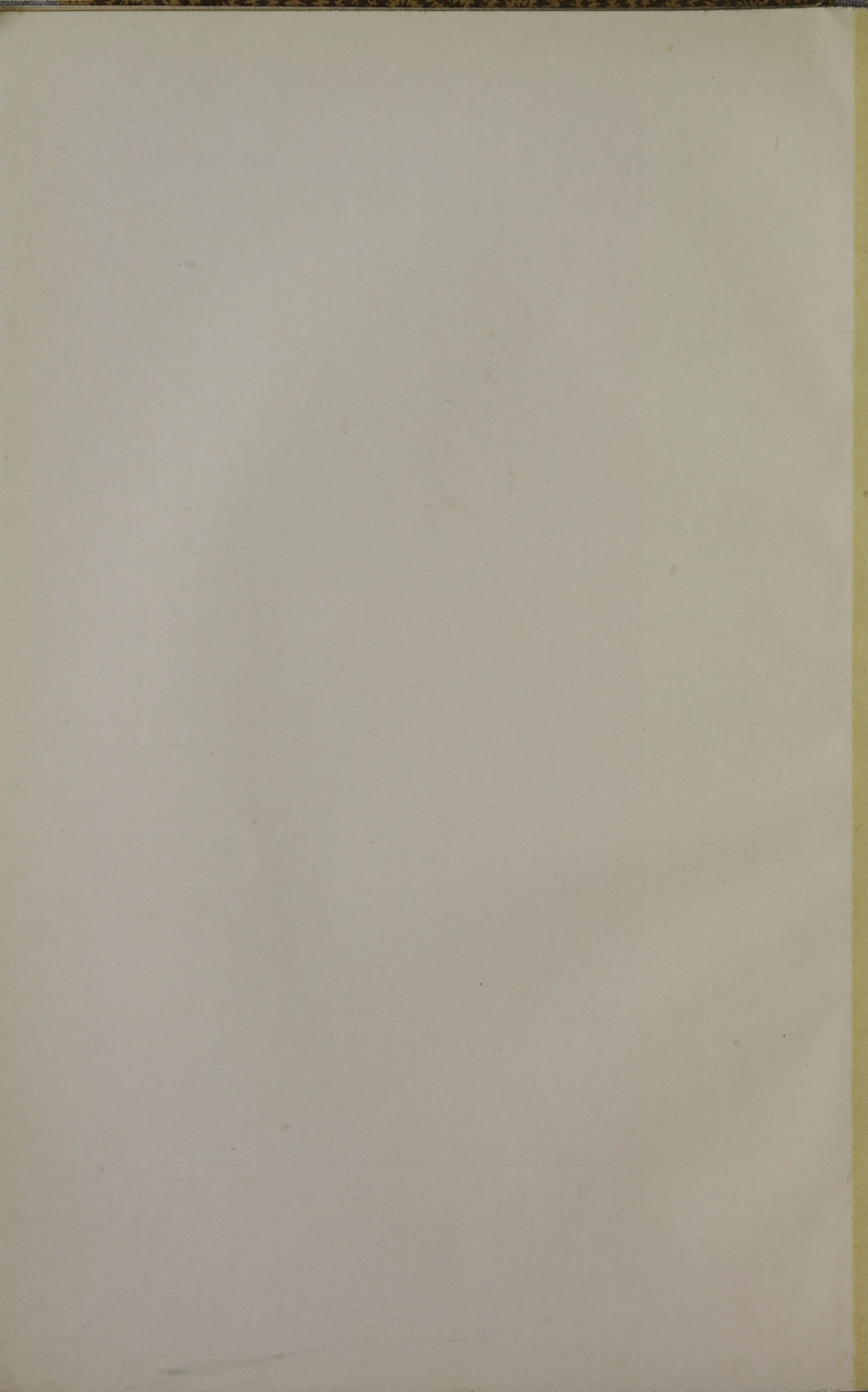
Ministrijas skolu Jānis Krauklis beidz laikam 1914. gada pavasarī; noteikti dati par to nebija sa-

Agr. ministr. skola Strenčos, kurā dzejnieks mācījies.

Dzejnieks (pa labi) ar savu jaun. brāli Konradu kā ministrijas skolas skolnieki Strenčos.

dabūjami. Nu jāgudro, ko sākt dzīvē tālāk. Jānis mēģina strādāt kā pagasta skrīvera palīgs Ēvelē, bet tur viņam klājas tāpat kā Upītim, Skalbes stāsta Skaņas iz tāļumiem varonim. Dzejnieks stāsta: „Ar diezgan pazemojošu viltību, piesmērējis pagasta grāmatas, pēc dažām nedēļām tiku vaļā no šī amata.” 1914. gada rudenī (dzejnieks autobiografijā stāsta, ka 1915. gada rudenī, bet tā būs maldīšanās, jo tad viņš jau strādāja pie fotografa) Jānis aizbrauc pie kāda radnieka — Jenceru saimnieka C. Smiltenes tuvumā — „šo to tāpat pastrādāt”. Jenceros Jānis paliek par tādu kā puspuisi. Bet arī šim uzdevumam viņš neder un tiek saukāts par „akcīzeri”, t. i. par pilsētas kundziņu, kas lāgā neprot lauku darbu. Konrāds Krauklis pastāsta šādu epizodi no viņas Jenceru ziemas: „Mežā pēc žagariem braucot Jānis slikti sasējis vezmu un, grāviem pāri braucot, žagari nomukuši no ragavām un palikuši grāvī. Jānis tomēr brauc tāpat tukšām ragavām otram puisim pakal mierīgi uz māju. Mājā saimnieks, protams, bāris, jo „akcīzeris” jau neesot nekāds mežā braucējs.”

Ziemu Jenceros šā tā nostrādājis, Jānis sāk jau gudrot par iestāšanos pasaules kara brīvprātīgajos, „lai būtu kaut kāda īsta nodarbošanās”. Tomēr pavasarī jauneklis vēl aizbrauc uz Strenčiem un domā izmēģināt laimi fotografa amatā. Tur laimējas. Viņš stājas darbā pie fotografa D. Spundes;

papriekš, protams, tiek pieņemts kā māceklis uz sešiem mēnešiem, „pats ar savu maizi un kortēli“. Par amata mācīšanu uzņemas nokalpot divus mēnešu par brīvu.

Bet pēc nokalpotā laika Spunde ir tik ļoti mierā ar jauno mācekli, ka, 1915. gada beigās uz Rēveli „kroņa darbos“ (lai netiktu iesaukts armijā) braukdams, uztic darbnīcu un namu pilnīgi Kraukļa ziņā, „tikmēr, kamēr atļaus kara apstākļi un pašu personīgā saskaņa“ — kā teikts viņu līgumā. Kā atlīdzību Krauklis dabū pusi no tīrā atlikuma, kas ieņemts no fotografēšanas, materiālu atvelkot.

Tā nu Krauklis dzīvo Strenčos un fotografē — visvairāk kareivjus, kā jau kara laikā. Fotografē gan latvju strēlniekus, gan Usūrijas kazākus, gan mežonīgos sibiriešus, gan vēlāk prūšu zaldātus un bramanīgos bavāriešus, gan beidzot sarkanarmiešus un brīvās Estijas karotājus. Arī jaunus literāriskus ierosinājumus sniedz šie gadi. Spundes dzīvoklī dažas vasaras jau mitinājušies dzejnieki Jānis Kārklīšs un Jānis Sudrabkalns, kā arī Stiglica mākslas skolas audzēknis šotnieks (Skat. P. Grūbes rakstu Atpūtā, 1930., Nr. 300.) Grūbe stāsta, ka Jānis Krauklis šai laikā „sāk nopietnāk piegriezties rakstniecībai, apbrīno Heines un Ģētes dzejas burvīgo skaistumu.“

Savus dzejiskos mēģinājumus Krauklis iesūta

Dzimtenes Vēstnesim, kas toreiz bēgļu laikā iznāk Pliskavā. Viņš lūdz avīzes redaktoru, Āronu Matīsu: ja dzejoļi drukājami, tad izvēlēties viņam pseu-donīmu, jo pats nevarot lāgā izdomāt. Ārons domā, ka jaunais dzejnieks varētu saukties Ziemeļnieks, jo dzīvojot Latvijas ziemeļos. Tā nu latviešu dzejā, sākumā kluss un nemanīts, ienāk jauns vārds — J. Ziemeļnieks.

Pirmais J. Ziemeļnieka iespiestais dzejolis parādijies Dzimtenes Vēstnesī 1916., Nr. 202 (4. septembrī) un saucas:

Vai tiešām es tik ļauns?

Es gaidu, kad tu nāksi atpakaļ
Ar lielu smaidu skaistā sejā — —
Es gaidu, kad tu nāksi atpakaļ
Pie manis asarainā lejā!
Cik lēni diena lien gar logu,
Kā pulksten's gausi stundas mēro!
Smags nemiers mani dzen iz mājas...
Un acis izmisumā zvēro!
Es eju saniknotā dabā,
Bet sauc te mežs: „Tu manim svešs!”
Vai tiešām es tik ļauns un drausmīgs,
Kā kliez to raudās mitrais mežs?

Raksturiski, ka šis pirmais iespiestais dzejolis pesimistisks. Te jau viegli ieskanās daži Ziemeļ-

nieka vēlākās lirikas ļoti zīmīgi motīvi: smagas gaidas un vilšanās mīlestībā, kā arī vientulības izmisums, kad pat daba novēršas no sāpju apņemtā cilvēka. Te ir arī dažāda mūzikāla un laba rinda („Cik lēni diena lien gar logu“).

Dzimtenes Vēstnesī 1916. g. atrodam vēl citus Ziemeļnieka dzejoļus. Viens ir ar „aktuālu“ kara sižetu, kādus tolaik rakstīja gandrīz visi dzejnieki. Bet Ziemeļniekam šis dzejolis pa pusei ēpiski balādiskā, pa pusei skumji liriskā noskaņā bez kādas tendences vai norādījumiem uz pašreizējo karu. Šis dzejolis saucas *Mans brālīt's karā kritis* un iespiests Nr. 238, kopā ar Aleksandra Dulbes un Jēkaba Jansona dzejoļiem, kas arī par karu; tādēļ redaktors visiem trijiem licis kopīgu virsrakstu „Kara dziesmas“.

Lai gan dzejoli par karā kritušo brālīti Ziemeļnieks vēlāk ievietojis grāmatā *Aizejošais*, tomēr formā gan neizturēts, bet vairāk izjuts liekas Dzimtenes Vēstnesī 1916., Nr. 267. iespiestais dzejolis *Pie kapa*:

Tu stāvi klusumā... un sāpēs
Pie mitrā krusta galvu spied.
Tu stāvi kapsētā pie kapa,
Uz kuŗa vēlas puķes zied.
Kā pārstaigāja rudens zemi!

Daudz krāšņuma sev nesa līdz.
Tavs dārgums, tava mūža gaišums
Ar' dus šē smiltīs iedēstīts.
Spiež acis aizsegt patiesība,
Spiež galvu nokārt skumjā sirds.
Tu nevari vairs savu balvu
Iz nāves mēmām rokām ņemt.

Strenču dzīves periodā dzejniekam sāk stiprāk uzmākties nieŗu kaite. Lai remdētu sāpes, ārsts paraksta zāles ar opija piemaisījumu. Šī narkoze tai ziņā gan palīdz, bet biežāka lietošana atstāj arī ļaunu iespaidu, jo pamazām top par ļaunu kaislību, no kuŗas tad vēlāk grūti atsvabināties. Par šo Ziemeļnieka mūŗa nejaukāko lāstu vēl būs jārunā šī raksta turpmākajās nodaļās.

Nāk dažādas laiku grozības. Sākas 1917. gada revolūcija. Revolūcijas laikā Ziemeļnieks tikko nekrīt par upuri nejaušam gadījumam, ko atstāsta brālis Konrāds. Gar Spundes fotogrāfiju gājis kāds uz fronti sūtams krievu pulks. Pēkšņi norībējis stiprs sprādziens un tūlīt Jānim klāt pieskrējuši divi krievu zaldāti, kliegdami: „Ti brosil bombu“. Grasījušies Jāni durkļiem nodurt. Par laimi tuvumā gadījies Jānim pazīstams latvju virsnieks, kas krievus savaldījis. Sprādziena cēlonis bijis tas, ka vienam no tā paša krievu pulka ka-

batā aizdedzies rokas grānātas kapselis un zaldāts granātu aizsviedis. — 1918. gadā atgriežas mājās fotografijas īpašnieks Spunde. Krauklis vēl tomēr paliek veikalā kā palīgs, jo ļoti labi prot apieties ar ļaudīm, kas nāk fotografēties. Tie bieži vien pieprasa, lai viņus fotografē ne Spunde, bet Krauklis.

Kaŗa un nemieru virpuļi griežas arvien straujāki. Ziemeļniekam kaŗš pretīgs, lai gan viņš reiz, it kā „nodarbošanos” meklēdams bija gudrojis iestāties brīvprātīgajos. Latvijas valsts sākumā Strenčos nodibinājās paš aizsardzības pulciņš, kur saistīti visi pilsoņi 16—50 gadu vecumā. P. Grūbe stāsta: „Daudzas nakts, šautenēm plecos, kopīgi soļojām pa Strenču klusām ielām, pilsoņu drošību sargādami. Gaŗās sarunās starp citu spilgti izpaudās Ziemeļnieka pasaules uztvere. Jaunais dzejnieks nevarēja ciest kaŗa šausmas, viņš man teica: „Es šē vienmēr staigātu sardzē, tikai lai mani nesūta cīņu laukos.”

1918. g. decembrī Strenčos ienāk lielinieki. Vietējais proletāriāts jauno dzejnieku ievēl pilsētiņas izpildu komitejā kā sekretāru. Tas Ziemeļniekam nepatīk, lai gan — kā stāsta Konrāds Krauklis — dzejnieks tai laikā bijis diezgan kreisi noskaņots. Viņu īpaši saistījusi Lēņina personība. Bet vietējos varas vīrus nevarējis ciest. Sadzejojis (kā

stāsta K. Krauklis) gaŗāku, ļoti asu satirisku „rīmi” par Strenču varas vīriem. Bet tad pašam šīs „rīmes” dēļ bijis jābaidās un dažas dienas jānodzīvo Mickēnos, Ādalberta Mežuļa tēva mājās. No sava sekretāra posteņa Ziemeļnieks drīz atteicas.

Attiecības ar māti arī Strenču laikā, protams, tādas pat jaukas. Māte stāsta: „Mani gan labi pasēja (t. i. bija gādīgs). Kad es biju aizgājusi uz laukiem strādāt, tad [mātei no darba mājup nākot] tālu nāca man pretī.” Arī bērni Ziemeļniekam vienmēr lieli draugi. Savā sekretāra laikā viņš šad tad brauc Rīgā un atgriežoties viņu dzelzceļa pietātnē allaž sagaida puiku bars, „kā ministri”. Viņš puikām pa vakariem stāsta pasakas tāpat kā senāk. Kad māte ieprasās, kā viņam var patikt pīties ar puikām, dēls atbild, ka viņam labāk ar bērniem, nekā ar lielajiem, jo lielie esot „tādi maitīgi”.

Ierēdnis. — Tālākā gaita dzejā.

1919. gadā Ziemeļnieks pārnāk dzīvot Rīgā un tiek iesaukts sarkanajā armijā. Iesauktam, viņam iznāk dzīvot Pliskavā un arī Rēzeknē. Armijā dzejnieks gan ir tikai apmēram mēnesi, tad viņu atsvabina slimības dēļ. — Ziemeļnieks dzīvo gan

Rīgā, gan Strenčos. Iestājoties daudz maz mierīgākam laikam mācās un 1920. gadā kā eksterns noliek vidusskolas gala eksāmenu. Viņam gadās vieta izglītības ministrijā, mākslas departāmentā, kur darbojas archīvu un bibliotēku nodaļā kā vecākais kanceļijas ierēdnis. Te departāmentā rodas izdevība personīgi iepazīties ar daudziem rakstniekiem un dzejniekiem; Ziemeļnieks savā autobiografijā min kā departāmentā iepazītus: Akurāteru, Arni, Deglavu, Rozīti, K. Straubergu.

Sāk biežāk parādīties periodikā Ziemeļnieka dzejoļi. Dzimtenes Vēstneša vietā atjaunojies vecais Baltijas Vēstnesis, kas nu iznāk atkal Rīgā. Šīs avīzes redaktors J. Akmens jaunajam dzejniekam tikpat labvēlīgs, kāds bija Āronu Matīss un labprāt drukā Ziemeļnieka dzejoļus (Skat. Balt. Vēstnesi 1919.—1920.) Bet visplašāk tomēr Ziemeļnieks savu darbību var attīstīt Jaunākās Ziņās. Tur kā redaktors darbojas viņam jau no Strenču laikiem pazīstamais Jānis Kārklīšs, kas Ziemeļnieka talantam ļoti labvēlīgs un kā redaktors visādi atbalsta jauno dzejnieku. Tāpat Jaunāko Ziņu literāriskās nodaļas toreizējais vadītājs Artūrs Bērziņš atzīst jauno talantu un neliedz telpas Ziemeļnieka dzejoļiem. Mazliet vēlāk Jaunāko Ziņu redakcijā piedalās Arnis, ar ko Ziemeļnieks iepazīties jau departāmentā. Arī

Arnis ir Ziemeļnieka cienītājs, atzīdams īpaši viņa vienkāršību un īstumu, lai gan atrod, ka Ziemeļnieka pasaule nav plaša (Skat. atsaukumi par Ziemeļnieka grāmatu Nezināmai, Jaunākās Ziņās 1923., 126.).

Jaunākām Ziņām tuvi līdzstrādnieki ir Kārlis Skalbe un Jānis Akurāters. Arī ar tiem Ziemeļnieks iepazīstas, arī tie viņa sapratēji un labvēļi. Skalbe raksta savās atmiņās par Ziemeļnieku (Jaun. Ziņās 1930., 183): „Atceros, kā es viņu pirmo reizi ieraudzīju. Tas varēja būt 1921. vai 22. gadā. Kādā dienā no redakcijas galda, pie kura viņš bija apsēdies, man piecēlās pretī kluss, kautrīgs jauneklis garā, strīpainā mētelī, kurš ietina viņu gandrīz līdz papēžiem. Artūrs Bērziņš mūs iepazīstināja: Ziemeļnieks! — — Arvienu es redzēju viņu šai garā, strīpainā mētelī, kas piešķīra viņam mazliet askētisku un skumīgu izskatu. Viņš bija it kā jauns mūks.”

Tuvu Ziemeļnieks sadraudzējās ar Jāni Akurāteru, savu Johannesu, kā viņš to dēvē kādā dzejolī. Arī vēstulēs, ko Ziemeļnieks Akurāteram 1928. g. rakstījis no Valmieras, izmanāma dziļa draudzība un palāvība, ko viņš pret šo dzejnieku jūt.

Ievērojams labvēlis, īsts cienītājs Ziemeļniekam vienmēr bijis Teodors Zeiferts. Viņi iepazīstas, kad Ziemeļnieks strādā departāmentā. Arī

Zeiferts darbojas izglītības ministrijā — viņš ir pašlaik nodibinātā Izglītības Ministrijas Mēnešraksta redaktors. Zeiferts kļūst Ziemeļnieka dzejas cienītājs jau tad, kad Ziemeļnieks vēl gluži nepopulārs. Zīmīgi par to pastāsta J. Grīns rakstā Teodora Zeiferta siluēte (Rakstu krājums Teodora Zeiferta piemiņai K. Egles redakcijā, 1932., 214. lpp.): „Kad Jaunākās Ziņas parādījās Ziemeļnieka pirmie dzejoļi un maz kas uz tiem vēl grieza vēribu, Zeiferts sacīja: „Nu tak pēc ilgāka laika nāk viens īsts dzejnieks!“ Kad izteicos skeptiski par Ziemeļnieka talanta lielumu, Zeiferts atteica: „Nu — pagaidi — redzēsim!“ Ziemeļnieka dzejā Zeifertu droši vien saistīja lielā vienkāršība, lirisks sirsnīgums un tiešums. Zeiferts interesējās arī par Ziemeļnieka personīgo dzīvi, viņi bieži satiekas, runājas, sarakstās. Dzejolī Mans draugs (krājumā Aizejošais), kas droši vien rakstīts Latgalē, vai citur ārpus Rīgas, skaidri jūtama lielā apbrīnība un cienība, ko Ziemeļnieks jūt pret savu vecāko labvēli. Zeifertā, kas pats augumā sīks un mazs, viņš saredz milzi, par kādu stāstīts pasakās, Zeiferts viņam šķiet arī kā burvis, kas visas sirdis redz cauri.

Bet vārdos vienkāršos un gausos
Tam gaišs un mūžīgs vijas viss...
Un es bez elpas viņā klausos,
Virš zemes visu aizmirsis.

Dzejnieka vecākais brālis
Rūdolfs.

Dzejnieka māsa Paulīne
(mirusi).

Dzejnieks (pa kreisi) ar savu draudzeni L. Zaķītes jkdzi
(viņam priekšā) viesos pie savējiem Strenčos. Vidū —
dzejnieka māte, pa labi — māsa Alīda un brālis Konrads.

Ar 1922. gadu Ziemeļnieks kļūst pastāvīgs līdzstrādnieks Izglītības Ministrijas Mēnešarakstā. Viņš raksta atsauksmes par grāmatām, visvairāk par lirisko dzeju.

1921. gadā tiek likvidēts mākslas departaments. Ziemeļnieks nu paliek bez vietas un peļņas, jo dzejoļi vien dod samērā ļoti mazu ienākumu. Viņš grib izdot dzejoļus atsevišķā krājumā, bet neatrod izdevēju; vēl Ziemeļnieka vārdam nav populāritātes. Ziemeļnieks aizbrauc Latgalē, saslimst atkal un dzīvo kādu laiku Kaunatas pagastā pie laba paņiņas — skolotāja D. Graša, Miševas pamatskolā. No Latgales Ziemeļnieks griežas ar lūgumu pie Kultūras Fonda piešķirt viņam slimības gadījumā vienreizēju pabalstu. „Kā vienīgo atlīdzību savai tautai solu savu spēku un gribu strādāt latviešu literātūras laukā,” tā dzejnieks solās lūgumrakstā. Pabalsts tiešām tiek piespriests — 25000 rubļu (500 latu) liels.

Izvesēlojies Ziemeļnieks pārnāk dzīvot Rīgā. Latvju rakstnieku un žurnālistu arodbiedrība viņu pieņem kā algotu darbinieku un 1922. gada sākumā viņš ir palīdzīgs preses izstādes kārtošana un rīkošanā. Bet drīz vien Ziemeļnieks arodbiedrībā kā algots darbinieks vairs nestrādā. Visvairāk viņš strādā Jaunākās Ziņās un vēlāk, 1924. gada beigās, nodibinātā žurnālā Atpūta. Šais iz-

devumos Ziemeļnieks ievieto savus dzejoļus, pa re-
tam arī stāstiņus, tur viņš ļoti bieži raksta par
jauniznākušām grāmatām un Atpūtas humoristi-
skajām bildēm sadzejo pantiņus. Šais izdevumos
Ziemeļnieks strādā kā „brīvs rindinieks“, nesaistī-
dams sevi redakcijas darbā ar noteiktu mēnešalgu.
Benjāmiņa izdevumu redzams līdzstrādnieks viņš
paliek līdz pat nāvei. Dažā ziņā Benjāmiņa izde-
vumi Jaunākās Ziņas un Atpūta Ziemeļniekam bija
tas pats, kas savā laikā Porukam Zāliša vadītie Plā-
tesa izdevumi — Mājas Viesis un Mēnešraksts.

Atzīts, plaši pazīstams dzejnieks.

1922. gads Ziemeļnieka dzīvē īpaši ievērojams
ar to, ka tad viņš ieguva savu dziļāko mīlestības
pārdzīvojumu. Viņš iepazinās ar cilvēku, kam viņa
dzīvē, liela, ārkārtīga nozīme. Tas cilvēks ir Le-
o n t ī n e (saukta Leonīda) Z a ķ ī t e s jaunkundze,
Rīgas namsaimnieka meita, tagad vairāku namu
īpašniece. Viņa, ko Ziemeļnieks daudzās viņai vel-
tītās dzejās dēvē par L e o n ī d u, nu paliek dzej-
nieka tuvākā draudzene. Zaķītes jaunkundze uz-
rakstījusi par Ziemeļnieku īsas atmiņas, kur stāsta
par savu iepazīšanos ar dzejnieku:

„Atceros kādu labdarības izrīkojumu, kur iepa-
zinos ar Jāni Ziemeļnieku. Jau pirmā vakarā ma-

nīju, ka viņš ilgojas atrast sievieti-draugu. Mēs runājām daudz, par dažādiem temātiem: dzīvi, draudzību, literātūru un mums likās, ka esam jau seni paziņas. Pēc tā izrīkojuma mēs daudzreiz satikāmies teātrī, operā, izrīkojamos un pamazām sadraudzējāmies. Par tālāko draudzību viņa turpina:

„Tad nāca gadījums, kas padarīja mūs par draugiem līdz viņa nāvei. Saņēmu kādu dienu vēstuli no viņa ar lūgumu apciemot, jo jūtoties ļoti slim un vientuļš. Aizgāju. Atradu viņu tiešām ļoti slimu. Nogurums, dziļas skumjas atspoguļojās viņa sejā. Acīs asaras. Viņš teica: „kamēr esmu slim, jūtos tik viens un atstāts, neviens mani neapmeklē, neinteresējas par mani”. Un tiešām stāvoklis bija tāds. Arī viņa bērnības draugs, students M.[ežulis] bija aizbraucis uz ārzemēm. Šinī skumju brīdī viņš stāstīja man par savu bērnību, dzīvi, par savu slimību — nieņu un nervu kaiti, kas mocot viņu jau kopš bērnības. Tad arī pirmo reizi uzzināju, ka mans draugs sāpju remdēšanai lieto opiju, palielinot ar katru dienu porcijas daudzumu. Redzot viņa grūto stāvokli, mēmo cīņu ar slimību, pirmo reizi sapratu, ko nozīmē būt vienam un atstātam. Gribēju būt šim vientuļajam cilvēkam grūtajā slimības brīdī māsa-draugs. Redzēju, ka Ziemeļniekam vajadzīga rūpīga, nopietna

ārstēšana un kopšana, tādēļ interesējos par viņa nogādāšanu slimnīcā (Šēnfelda), kas man arī izdevās. Sirds jutās viegla apzinoties, ka drauga pienākumu esmu izpildījusi.”

Ziemeļnieks ārstējās Atgāzenē, Dr. Šēnfelda nervu slimnīcā 1924. gadā. Zaķītes jaunkundze stāsta tālāk: „Slimnīcā viņš pamazām atradinājās no opija lietošanas, bet man tomēr jāpiezīmē, ka arī atstājot slimnīcu viņš nebija galīgi vesels. Man šķita, ka fiziski un garīgi tas jutās noguris. Bieži sāpēja galva un bieži bija nospiestā gara stāvoklī. Mēģināju viņu, cik spēdama, mierināt un drūmās domas izkliegt. Gājām sabiedrībā, pie draugiem un, man šķiet, ka mans nodoms pa daļai izdevās. Viņš atguva dzīves prieku, sāka strādāt, ticēdams sev un saviem spēkiem. Vēroju, cik maigs, izpalīdzīgs bija viņa raksturs.” — „Neieredzēja lietainu laiku, bet arī vasaras svelmainā dienas vida saule tam nepatika; bieži no tās dabūja galvas sāpes.” — „Brīžiem viņš lāvās pierunāties (t. i. noraidīt drūmās domas), bija jautrs sarunu biedrs, bet tomēr es jutu, ka viņa dvēselē slēpjas man nezināmas sāpes.”

Tādu īstu draudzeni bija ieguvis Ziemeļnieks. Protams, mīlestība tik smalkam un jūtīgam raksturam, kāds Ziemeļnieks, spēja dot gan mirdzošāko laimi, bet reizēm gan arī tumšākās sāpes. — Visvairāk, varbūt, dzejnieku tomēr nomocīja nemitīgā

un veltīgā cīņa ar savu kaislību. Anna Brigadere, kas arī labi pazina Ziemeļnieku un bija tam labvēlīga, zīmīgi raksturo dzejnieku savās atmiņās (Divi mīlētāji, Daugavas Gada grāmatā 1931., 132. lpp.): „Ziemeļnieka dvēseles noskaņojums bija dziļi traģisks. Sevišķi tas man dūrās acīs, nejauši sastopoties uz ielas, kur viņš gāja kā somnambūlu, nekā neredzošu skatu. Uzsaukts atplaiksniņās smaidā, atdzīvojās, it kā uzmodināts. Tad nereti mani pavadīja manās gaitās. Staigājām dažreiz ilgi dzīvā domu izmaiņā. Uz ielas tas likās būt daudz brīvāks un valodīgāks, nekā atnācis mājā, kur tas bij arvien steidzīgs, it kā to kāds gaidītu laukā, uz ielas. Lai gan nekad nebijām par to runājuši, viņš zināja, ka es pazīstu viņa dzīvi un nelaimīgo, nepārvarāmo vājību pēc zināma narkotiska līdzekļa, kas tam reiz bija parakstīts kā sāpju remdētājs un nu bija kļuvis par despotu, par vampīru, kas tam izsūca dzīvības nervu. Viņš sajuta to sevī kā bezdibenu, ap kuŗu maģiskā lokā riņķoja dzīve. Un kā somnambūlu, nesaucot vārdā, es mēģināju dažreiz tur griezt pāri tiltu. Aizmaldināt dzejnieku prom no tā, ‚sapurināt‘ kā mēdz teikt. Dzirdu vēl, kā viņš tad iesmējās ar savu gaišo zēna smieklu un pēkšņi naīvo intonāciju: ‚Re‘, cik viņa gudra!’ Un tad: ‚Būs jau gan tā jādara, kā jūs sakat.‘ Bet ‚tā darīt‘ aizmirsas bez šaubām jau dažus soļus pēc

tam, kad bijām izšķīrušies." — Arī šī raksta autoram dzīvā atmiņā, ka reiz Ziemeļnieks uz ielas satiekoties stāstīja: nu esot atradis jaunu aptieku, kur viņš vēl svešs, tur nu dabūšot opiju; citās aptiekās viņu jau pazīstot un negribot lāgā opiju dot.

Virzās uz priekšu darbība dzejā. Atminos, 1923. gada janvārī sieviešu palīdzības korpusa telpās bija jauno rakstnieku vakars. To ievadīja Kārlis Egls ar referātu par latviešu jaunāko dzeju. Pēc tam starp citiem arī Ziemeļnieks (laikam pirmo reizi atklātībā) nolasīja savas dzejas. Pārrunājot šo rakstnieku vakaru arī kritika avīzēs, pirmo reizi daudz maz ilgāk apstājās pie Ziemeļnieka. Jānis Sudrabkalns raksta (Latvijas Vēstnesis 1923.): „J. Ziemeļnieks īsās, nepretenciņzās četrpindās, līdzīgi [Richardam] Rudzītīm, godina skaidro mīlu. Jaunajā ideālistu saimē viņš ir visvienkāršākais, vissirsnīgākais. Viņa redzējumi ir kā vieglas gleznas uz stikla, brīžiem skumju aizmiglota, brīžiem rāmi dzidra. Ja šīs stikla ainas sastāda visas kopā, mazliet uzmācas nogurums, jo viņās trūkst lielākas krāsu un līniju dažādības, bet viņas pievelk ar patiesīgumu jūtās, ar pazemību un vienkāršību. Pēdējā laikā Ziemeļnieka dzejās lāgiem saziņējami lielā Aleksandra Bloka iespaidi, kas liecina, ka simpātiskais un apdāvinātais dzejnieks savai sapņu un sāpju pasaulei meklē jaunas kontūras.”

Ziemeļnieka dzejoļiem gadās izdevējs — Ed. Alainis. Viņš tikai negrib izdot visus dzejoļus, jo šaubās par grāmatas panākumiem publikā. Tad nu vispirms 1923. gada pavasarī iznāk tikai daļa Ziemeļnieka dzejoļu ar nosaukumu *Nezināmai*. Izdevēja bažas izrādas veltīgas, grāmatu pērk stipri, viņa iziet tautā ātrāk nekā pat vecāku, pazīstamāku lirisku grāmatas. Grāmatu diezgan dzīvi pārrunā arī kritika. Pamatīgāko, plašāko atsauksmi sniedzis Rūdolfs Egle (Latvju Grāmata 1923. 5/6). Viņš sāk: „Ziemeļnieka liriskā balss ir vismaigākā, sirsnīgākā un vienkāršākā mūsu jaunāko īpatno dzejnieku nelielajā korī.” Kritiķis nosauc Ziemeļnieku par moderno zilās puķes dziesminieku. „Pret zvērinātu dzejdaļu maskotajām vārdu virknēm Ziemeļnieka dzeja ir kā lūgšana, kas dzeja senos laikos patiesībā bija.” Kritiķis atrod, ka Ziemeļnieks nav mīlas dziesminieks vārda šaurā nozīmē — tāpat kā Bloks arī tāds nav. „Vai šī skaistā Dāma, šī Nezināmā ir reāls vai iedomas priekšmets, ir pilnīgi vienalga; dziedādams viņai, dzejnieks var aptvert ir pašu daili, ir laikmetu — dziedādams pēdējam daudz patiesāku dziesmu nekā visi daudzpusīgie reālisti kopā un mūžībai — kā patiesās dziesmās emocijas paudēji.” Tomēr ne visas Ziemeļnieka dziesmas šai grāmatā ir pieņemama lirika. „Grāmatā ir vairākas dziesmiņas, kas pielīdzinā-

mas daudzstarainam kristallgraudam, bet uzņemtas ir arī acumirkļa improvizācijas ar parastu jūtu viņojumu un nodilušu izteiksmi." — „Lielas ritmu dažādības nav, to atsveķ interesantais koncentrētais gleznu raksts un bagātā melōdika." — „Dažs prōzaisks vai banāls teiciens piepeši dabū dzejisku atstarojumu caur oriģinālu epitetu vai pārdrošu mētafōru, ko dzejnieks attīsta līdz viņas reālīzācijai, ko tikai patīess dzejnieks spēķ."

Iepriecināts par pirmās grāmatas panākumiem, Alainis tai pašā 1923. gadā uz rudens pusi izdod otru krāķumu ar nosauķumu *Aizeķošais*. Krāķuma vērtība nevienāda, ķo blakus daiķiem jaunāķiem dzejōķiem uzņemti arī gadīķuma panti un daķa dzejnieķa agrā perioda dzejōķu. Tādēķ arī kritīķas atsauckmes nav tik labas kā par pirmo grāķatu.

Gads gadā augķin auga *Zīemēķnieķa* popularitāte. Tai cēlonis pa lielai daķai viņa romantiskās dzeķas sīrsnībā un vienkāršībā, kas *Zīemēķnieķu* dara tik tuvu visām romantīķi noskaņōtām sīrdīm. Pa kādai daķai šo popularitāti seķmēķis varbūt arī apstāķlis, ka *Zīemēķnieķa* dzejōķu pirmīespīdumi parādīķušķies tik izplatītos izdevumos, kādī ir *Jaunākās Zīķas* un *Atpūta*. — Dzejnieķs saņem daudz vēstūķu no cienītāķiem, visvairāk no cienītāķām. Dzejnieķa brāķlis Rūdōlfs Krauklis stāsta: „... Jānis saņēma vēstules gan ar īstīem

vārdiem un adresēm, gan anonimas. Visās šajās vēstulēs kā pavediens stiepās cauri viena vēlēsānās: glābt Jāni no pesimisma un smagām domām. Ir rakstījušas jaunas meitenes jūtu uzplūdumā un ir rakstījušas tādas, kas pazīst vilšanos un dzīves ēnas puses, kas šādas ciešanas remdina lasot Jāņa dzejas. Kāda pat vairākus gadus sūtīja Jānim uz rakstāmmašīnas rakstītas vēstules bez paraksta; Jānis par to sprieda: varbūt tā esot veca un nesmuka, un tādēļ neuzdodot savu vārdu un arī neprasot no viņa atbildes uz savām daudzajām vēstulēm. Kaut gan Jāni šīs vēstules ļoti interesēja, tomēr viņš nomira rakstītāju neatklājis. Tikai pēc Jāņa nāves māsa bija ar rakstītāju nejauši iepazīzinusies un nu izrādījās, ka tā nav vis ne veca, ne arī nesmuka, tikai — precējusies...”

Uz 1927. gada Ziemas svētkiem Valtera-Rapas izdevumā nāk klajā Ziemeļnieka trešā dzeju grāmata *Skūpstis*, autora augstākais sniegums dzejā. Ziemeļnieks nu jau tik ļoti iecienīts, ka jaunā grāmata gada laikā gandrīz izpirkta. Kritikas atsauksmes gan par viņu nav sevišķi nozīmīgas. Visplašāk rakstījis *V. Damberts* jaunā žurnāla *Daugava* pirmajā burtnīcā (1928.). Viņš aplūko Ziemeļnieka dzeju no sava īpatni subjektīvā literātūr-vēstures viedokļa: pēc klasicistiskā laikmeta mūsu dzejā nākot reālisms-naturālisms un tam ceļu saga-

tavojot romantisms; arī Ziemeļnieks esot viens no šādiem romantiķiem. Pašus Ziemeļnieka grāmatas dzejoļus Dambergs gan vērtē diezgan atzinīgi un augsti.

Dzejnieka dzīve šai laikmetā cieši saistīta pie literātu aprindām. Ziemeļniekam pazīstami visi Rīgā dzīvojošie latviešu rakstnieki. Draudzīgas attiecības viņam arī ar ievērojamo dzejnieku pāri — Raini un Aspaziju. Abi viņi ir Jaunāko Ziņu un Atpūtas līdzstrādnieki un Ziemeļnieks bieži vien viņus apmeklē redakcijas darīšanās. Kārlis Skalbe savās atmiņās par nelaiķi dzejnieku pastāsta, ka Aspazija dēvējusi Ziemeļnieku par savu pāžu. Pēc Ziemeļnieka nāves viņa uzrakstīja lirisku drāmu Jānis Ziemeļis (Atpūta 1930/31.), kur mēģināta izskaidrot dzejnieka dvēseles traģiku.

Tuvs draugs Ziemeļniekam top Kārlis Egle, kas daudziem jaunajiem dzejniekiem bijis gādīgs un palīdzīgs. Ziemeļnieks diezgan daudz raksta arī Egles vadītā žurnālā Latvju Grāmata: recenzijas un īsas esejas par dažiem dzejniekiem (Aspaziju, Skalbi). — Vēl no Ziemeļnieka labākiem draugiem (īpaši dzejnieka pēdējos dzīves gados) jāpiemin Latvijā audzis un skolojies francūža un latvietes dēls Raudive, filozofijas students.

Galu galā jāteic, ka Ziemeļnieks-cilvēks bija draudzīgs un mīli laipns pret visiem saviem kollē-

gām. Šis draudzīgums īpaši izpaudās visādos pakalpojumos un izpalīdzībā. Anna Brigadere liecina: „Ziemeļnieks bija uzticams sakaru uzturētājs ar presi. Atnāca vai nu ar interviju, vai izkaulēt kādu dzejoli. Atnesa honorāru ar gatavu kvīti, kas bija tikai jāparaksta. Reiz man atnesa kāda mana stāsta izgriezumus, rūpīgi burtnīcā ielīmētu. Visi šie mazie pakalpojumi bija tik dziļi sirsnīgi un vienīgi Ziemeļniekam īpatnēji.” (Skat. Divi mīlētāji, Daugavas Gada grāmata 1931., 132. lpp.) — Kārlis Skalbe savās atmiņās izsakās: „Nebija neviena pakalpojuma, ko viņš (Ziemeļnieks) liegtu vecākam draugam. Viņš labprāt aizgāja uz bibliotēku un norakstīja kādu pazudušu dzeju, vai aizmirstu rakstu.” Un vēl: „Arī sarunā viņš bija arvienu glāstoši maigs. Viņš labprāt iejutās otra domās un nekad nestrīdējās, visus asumus viņš, kā likās, nolauza pats sevī.” (Skat. Atmiņas par J. Ziemeļnieku, Jaunākās Ziņas 1930., 183.) — Jā, ļoti labi te Skalbe uztvēris vienu Ziemeļnieka raksturību: nekad nestrīdēties. Vienmēr Ziemeļnieks gribēja pateikt, pastāstīt otram ko labu, ko tādu, kas pēc viņa domām varētu otru iepriecināt. Atminos, 1922. gadā Ziemeļnieks šad tad atnāca pie manis (šī raksta autora) ciemā. Arvien ienāca mazliet kautrīgi smaidīdams, arvien sirsnīgs. Reizēm mazliet noslēpumaini ieminējās, ka „viena dāma”, vai „viena jaun-

kundze" (katrreiz gan it kā cita) mani cienot, par mani interesējoties un esot viņam par mani „atkal" apjautājusies. Viņš gribēja ar tādu ziņu man darīt prieku, lai gan no tā stāstījuma tā vien bija manāms, ka šīs manas cienītājas dzimušas dzejnieka fantazijā — varbūt turpat pa trepēm kāpjot pie manis.

Arī no jaunākās paaudzes dzejniekiem Ziemeļniekam visi bija draugi, lielāko tiesu pat tuvi draugi. Ziemeļnieka draudzībā apvienojās Kārlis Eliāss un Pēteris Ķikuts, Frīdrichs Gulbis un Jānis Trimda, Aleksandrs Čaks un Arvīds Borincs, Jānis Grots un Jānis Plaudis — reizēm gan raksturā, gan dzejā savstarpēji diezgan pretēji laudis.

Ar ģimeni attiecības, protams, joprojām tādas pat sirsnīgas. Māti Ziemeļnieks vienmēr pabalsta kā un cik spēdams, bieži vien arī naudu sūtīdams. Te vispār jāteic, ka nauda Ziemeļniekam nekad „kabatā nestāvēja", ka par naudu viņš daudz nebēdāja. Māte savās atmiņās stāsta: „Kad vēl kopā dzīvojām [Jānis], par naudu nekā neiztaisīja, ja viņam kur nācās maksāt, tad jau cik klāt bija, tik izdeva." Konrāds Krauklis liecina: „Nauda Jānim maz kad bija un ja kādreiz arī gadījās, tad viņš ātrāk vien centās to izdot, dažreiz pat svešam cilvēkam par neko."

Ziemeļnieks brauc gan pie savējiem ciemā, bet

nekad nevar ilgi pie viņiem nodzīvot. Viņš drīz pašas atpakaļ, aizbaidinādamies ar nevaļu. Brālis Rūdolfis Krauklis par to stāsta: „Patiesībā vaļas Jānim bija diezgan, tikai ļaužu sabiedrība viņam ātri apnīka. Viņš pats atzinās, ka, ja kādu dienu nedabūjot pāris stundas vienatnē pasēdēt, tad tāda diena tam esot gluži kā pazudusi.” — Ziemeļnieks reizēm brauc ciemā arī uz Valmieru, kur dzīvo māsa Alīda. Ziemeļnieks pie māsas Valmierā nodzīvo, veselodamies, 1928. gada vasarā ilgāku laiku. Viņas pirmā laulības dzīve nav sevišķi laimīga. Valmierā pie Alīdas ciemodamies, Ziemeļnieks iepazīstas ar māsas draudzeni Bīrutu Krievīnu, vēl jaunu, ļoti skaistu meiteni, kurai veltī divus dzejoļus grāmatā *Naktis* (skat. dzejoļus Rūtai). Citā dzejolī apdziedādamas Valmieras kapsētu, dzejnieks vēl atceras:

Lūk, kur ziedi likst dzeltenām vijām,
Un kā biķeris pāri plūst trauks.
Tā bij toreiz, kad abi še bijām,
Mazā Rūta, mans dvēseles draugs.

Kā teikts, 1925. gadā nomirst Ziemeļnieka sirsnīgākais draugs Ādalberts Mežulis, ar ko dzejnieks Rīgā bija mitinājies vienā dzīvoklī. Šī nāve dzejnieku ļoti skumdina. Konrāds Krauklis liecina: „Pēc Mežuļa nāves Jānis vēl vairāk no-

grima pesimismā." — Dzejnieka nervi atkal sabrūk un 1928. g. viņš otrreiz ārstējas Šēnfelda slimnīcā Atgāzenē.

Uz 1929. gada Ziemassvētkiem iznāk jauns Ziemeļnieka dzejoļu krājums *Naktis*, tāpat Valtera-Rapas izdevumā. Par šo grāmatu dzejnieks saņem Kultūras Fonda godalgu. — Kritika *Naktis* pārrunā diezgan plaši. Vērtīgākās atsauksmes ir P. Ķikutam (Piesaule 1930., 2.) un Antonam Bārdam (Daugava 1930., 3.) — P. Ķikuts atrod, ka „*Naktis* Ziemeļnieka dzeja skan ar dobru, tumši drebošu, nemierīgu skaņu.” „Ja Skūpstā vēl dzejnieks aizrāvās no alkanas ticības un darba prieka, tad *Naktis* arī tas zudis... Palikusi bezcerība. Tikai tikko jaušama dzīvības dziņa vēl saceļas. Īsti psihiska nakts.” „Visā grāmatā valda smagnējs, tumša spīduma pārklāts dzejnieka dvēseles līmenis, kas sastindzis ledainā neticības un bezcerības elpā.” Ziemeļnieka populāritāti kritiķis izskaidro: „Kā vārda meistars dzejnieks ir galvenā kārtā ievērojis prasību pēc vienkāršības, katram saprotamas, nepārblīvētas gleznainības; tāpēc viņš atradis sev daudzus lasītājus.” Beigās kritiķis tomēr dzejniekam atgādina, ka bīstami vēl dziļāk ieslīgt bezcerībā un šaubās. „Kā psihiski, tā mākslinieciski jāpārspēj šis stāvoklis. Jāiedziļinās lielākās, visu dzīvi aptverošākās kompozīcijās. Zie-

Dzejnieks (pa kreisi) ar savu draugu
stud. med. Adalbertu Mežuli.

Dzejnieks savu literārisko gaitu
sākumā.

meļniekam jāklūst lielākam dzejniekam." — A n - t o n s B ā r d a mēģina „ieiet Ziemeļnieka dzejā un izcelt dažas viņas spilgtākās pazīmes." Viņš vispirms aplūko Ziemeļnieka dzejas intimitāti, viņas dvēselīgumu, raksturo Ziemeļnieku kā īstu un patiesu „sevis paudēju". Tālāk kritiķis raksturo Ziemeļnieku kā sievišķīgu individuālītāti, kam „savāds, kluss, patīkams maigums, sirsnība, neapslāpētu ēmociju siltums, līdzjūtības gaišums, akls jūtu aptumšojums un drīz atkal izlīdzinoša piedošana, pasīvītāte un reizēm pat nevarīgums, klusinātu ilgu pietvīkuma un tikko manāmu jūtu noreibuma pavadīts." Tad A. Bārda runā par Ziemeļnieka romantismu. „Ziemeļnieka īpatnējais radīšanas paņēmiens tāds, ka viņš reālos nojēgumus savās dzejās abstrahē, ideālizē, turpretīm ideālos — materiālizē." — „Sieviete nekad nav viņa dzejā reālās īstenības garā veidota figūra, bet gan valdzinošs iedomu, dzejnieka sapņu tēls. Turpretī sapņus — un tas raksturīgs otram gadījumam — viņš pielīdzina trūdīem." Te kritiķis vēlāk piebilst: „Tāpēc lielākā aplamība ir Ziemeļnieku, kā to kādreiz kāds recenzents darīja, uzskatīt par ceļa sagatavotāju reālismam vai naturālismam. Pie tāda slēdziena, šķiet, var nonākt, ja spriedējs arvienu lieto vienu un to pašu schēmu, kas savā beigu secinājumā šādu atzinumu paredz." A. Bārda atrod: „Reālā īstenība,

par cik tā tomēr vēl vienā otrā dabas glezniņā notālēm izjūtama, ir atstājusi viņa dzejā ļoti vājas, — tikko jaužamas pēdas. Katrs priekšmets ir laužts dvēseles prizmā, un visu viņa tēlu pasauli, dzēšot asākās kontūras, sedz, kā Ziemeļnieks pats saka, rožains sapņu gaiss. Par Ziemeļnieka dzeju vispār kritiķis izteicas: „Jūs atradīsīt Ziemeļnieka dzejā spilgtākus un bālākus, vairāk vai mazāk jaunradoša šarma apdvestus pantus, bet kokainus nekad.” Naktīs atrodamos mēģinājumus episkā dzejā kritiķis neatzīst. „Te Ziemeļniekam zināmas noteiktas robežas. Ja episkais elements nav vairs tikai tikko jaužama pieskaņa, bet viņam ierādīta plašāka vieta, Ziemeļnieks tūlīn slīd no saviem mirdzošiem augstumiem pelēki monotonā vienmuļībā. Episkos dzejoļos viņam pietrūkst versmes.”

Agrā aiziešana.

Pēc otrreizējās ārstēšanās Atgāzenes slimnīcā Ziemeļnieks savā fiziskā veselībā mazliet uzlabojas, bet dvēselē joprojām paliek drūms, pesimistiski noskaņots, bieži it kā nāves nojautu apņēmts. 1928. gada 24. jūlijā Ziemeļnieks raksta no Valmieras draugam Akurāteram: „...man arī nekā sevišķa nav ko teikt, izņemot manu slimību, kas Tev un citiem jau būs apnikusi. Bet tā jau ir: kad sirds

pilna — mute runā. Esmu arvien tāds pats nīkulis, tikai nobaŗojies un ieņemu pasaules telpā lielisku tilpumu. Bet no nobaŗošānās vien neatkarājas veselība — slimoju tāpat, un dažreiz ļoti asā formā, pie tam pats sevi vēroju un domāju: Jāni, tu gan esi izlaidies! Morfinisti jau nav ārstējami un kaut es tikai opija lietotājs, tas ir tas pats. Kas reiz pielicis Tavu apdziedāto ‚pekles kausu‘ pie lūpām, tam mūŗīgi slāpst. Es neesmu izņēmums un nevārēŗu bŗt, lai gan ārstēŗānās ‚programmu‘ — dzīvot pa vasaru te, izpildīŗu kā pieklājas. Tāpēc nebēdā un nesēro par mani, ja dzirdi, ka kādreiz esmu nolauzis kaklu, vai arī guŗu Strenčos. Man ir sāpīgi to Tev teikt, bet ‚tumŗšais ienaidnieks, kam mŗsu dienas dotas‘ tā grib.”

Brālis Rūdolfs stāsta: „Runājot par pašnāvībām Jānis neilgi pirms savas nāves man teica, ka senāk, kad viņŗ domājis par pašnāvību, tā esot tēlojusies viņam priekŗā kā kaut kas tāls, kam vēl laika diezgan. Bet tagad viņam tā izliekoties tik tuva, ka vajagot tikai roku izstiept. Māte kādreiz teica, ka viņa arvien skatot avīzē, vai neieraudzīŗot, ka viņŗ izsludināts dzimtsarakstu nodaļā. Uz to Jānis atbildēja, lai labāk apskatot miruŗo sarakstu, — tur viņu drīzāk ieraudzīŗot.”

Un tad — kļuva zināms, ka naktī no 17. uz 18. jūliju 1930. gadā Jānis Ziemeŗnieks pēkŗņi miris.

Pirmais ziņojums presē par dzejnieka nāvi ir nelaikā drauga J. Akurātera raksts Miris dzejnieks J. Ziemeļnieks (Jaun. Ziņas 1930., 158.):

„Jauno dzejnieku nelaikā aizsaukusi nāve uz Aizsauli. Tā ir dziļa tragēdija mūsu rakstnieku saimē un par to skumst ne tikai nelaikā kollēgas, bet arī visi viņa dzejas cienītāji. Pagājušā vakarā Ziemeļnieks pārnācis mājā savā dzīvoklī Marijas ielā 55, bijis labā gara stāvoklī un aizgājis gulēt, bet šorīt ap p. 8 viņš atrasts jau bez dzīvības zīmēm savā gultā. Dr. Butuls, kas dzīvoklī ieradās uz mūsu redakcijas aicinājumu plkst. 9, konstatēja, ka dzejnieks miris ar sirdstrieku novājinātā organisma dēļ.” Savu rakstu Akurāters beidz: „Ziemeļnieks bija dievu izredzēts un tādēļ viņš aicināts jau jaunībā no dzīves aiziet, lai paliktu mums atmiņā ar savas dzejas burvīgo, nevīstošo skaistumu.”

Dzejnieks tiek apbedīts Meža kapos 21. jūlijā. Pulkst. 2 pēcpusdienā tur pulcējas lielā skaitā dzejnieka tuvinieki, draugi, cienītāji. Lietus nemitīgi līst. Bēru aprakstā Jaunākās Ziņas lasām: „Viņi (t. i. cienītāji) nāca lietū ar puķēm. Sevišķi daudz bija jaunatnes, jaunu sieviešu. Daudzas no tām nesa rokā puķes, pa pušķītīm, pa zariņam.” Lietū ar rozēm atnācis arī Āronu Matīss, kas savā laikā pirmais publicējis Ziemeļnieka dzejoļus. Ūdens šļākoņa uz paceltajiem lietus sargiem draud nomākt

pie kapa teiktos vārdus, tomēr tie skan cauri lietum. Garīgo runu teic prof. V. Maldonis, pievedot paša dzejnieka vārdus par cilvēku mūžu, kas ātri aizrit kā ēna.

Sēras par Ziemeļnieka nāvi tiešām lielas un vispārīgas. Cik ļoti dzejnieks dievināts, tam raksturīgs piemērs dzejolis, ko rakstījis (vai rakstījusi) kāds (vai kāda) M. A. Dzejolis iespiests Jaun. Ziņās 1930., 160., Ziemeļnieka bēru dienā:

J. Ziemeļniekam.

Kad Tevis nav, man nava vairs nekā,
Iet mani sapņi līdz Tev mūžībā...
Tu biji dzīvē svešs, bet tuvs man nāvē esi,
Tu savā dvēs'lē arī manu nesi.
Man skaistums viss, kas pasaulē vien dots,
Bij vienā Tavā dzejā atspulgots.
Es visu izjutu kā Tu. Ar Tevi cietu...
Es tagad, Brīnišķais, ar Tevi kopā ietu!

Jaunie un vecie dzejnieki piemiņas dziesmās skuma par aizgājušo biedru. Labākie un raksturīgākie man liekas divu vecāku kollēgu Akurātera un Kārļa Krūzas dzejoļi. J. Akurātera dzejolis Jānim Ziemeļniekam aizejot (Jaun. Ziņas, 1930., 160.) raksturīgs pašam autoram ar

drūmi-romantisko atziņu: Ziemeļnieks savu Nezināmo atradis nāvē.

Jānim Ziemeļniekam aizejot.

Bij Tavā dzīvē Nezināmā kāda
Ar daiļu skatu, kas kā zvaigznes irdz,
Tai pretī, zemes miglā maldināta,
Ar saldām trīsām tiecās Tava širds.
Tu viņu meklēji, kā visu mīlo meklē
No brīnišķīgiem sapņiem spoži skauts.
Kaut Dievam jautāji un grimi pašā peklē,
Bet viņu atrast nebija Tev ļauts.
Tad stunda sita, Tevi sauca viņa
Un roku pasniedzi tai uzticības pilns,
No dzīves projām nesa liela dziņa
Tev dvēseli kā mīlestības viln's.
No ielu viltus gars Tev projām traucas,
Kur Tevi apsveic viņas klusā pils,
Jo Tava mīlā Nebūtība saucas,
Šī daiļā dāma mūžam nepievils.

K ā r ļ a K r ū z a s dzejolis S v ē t ā m ī l a (Jaun. Ziņas 1930., 166) turpretī raksturīgs Krūzas harmoniskajai pasaules atziņai. Cauri skumjām jūtams, ka Ziemeļnieka nāve dzejniekam šķiet kā tumšs jautājums, neizprotama mīkla.

Svēta mila.

Jānim Ziemeļniekam.

Kā aiziet var, kad skaidros staros
Sauc laukā plašums bezgalīgs,
Un skauj kā sapņi novakaros,
Zils mežu loks kur liecas liks?

Kā aiziet var, kad līcī bālā
Liek plāvējs skanēt izkaptij,
Un gans, kas sēdies siena vālā,
Ar ziediem dziesmas kopā vij?

Kā aiziet var, kad druvas klusas
Ļauj zelta vārpām laimē likt
Un grauds sāk ilgoties pēc dusas,
Kur jauni asni drīkstēs dīgt?

Kā aiziet var, kad diena dienu
Kā lielā mierā vaiņago,
Un saule neaizmirst nevienu
Ar savu smaidu mūžīgo?

Kā aiziet var, kad mīlas svētās
Nekad nav trūcis pasaulē,
Kas remdē rētas nedziedētās
Un nāves mokas dvēselē?

Sēras par dzejnieku izpaužas arī dažādos atmiņu
tēlojumos. Kārlis Skalbe savas, še jau vairākkārt

citētās, atmiņas iesāk: „Domājot par Ziemeļnieku, man nāk prātā veca allegorija par cilvēku, kas, ieķēries avieksteņu cerā, karājas pār bezdibena malu. Divas peles, viena balta, otra melna — diena un nakts — nemitīgi tekādamas, grauž krūma saknes. Šis cilvēks skaidri redz, ka viņam jāiet bojā. Vēzdamas acis nost no tumšā bezdibena, viņš ierauga avieksteņu zaros sarkanās ogas. Viņš sāk tās nolasīt, priecādamies par viņu saldumu un uz brīdi aizmirst savu tragisko stāvokli. Šādā stāvoklī jau atrodas visi, kas dzīvo. Starpība ir tikai tā, ka Ziemeļnieks pārāk bieži raudzījās bezdibenā. Viņa dzejnieka prāts bija arvienu svabads mūžīgai sevis vērošanai. Slimības sagrauzts, viņš it kā nomanīja, ka nolasa no sava krūma beidzamās ogas — mīlestības un dzejas saldās acu mirklus.” Beigās Skalbe raksta: „Ko lai vēl saku par Ziemeļnieku? — Viņam bija mīksti dzeltenī mati. Dažreiz, kad viņš sēdēja pie galda, man patika pieiet viņam no muguras klāt un tos klusām noglaudīt.” — „Žēl, ka nevarēju viņa gaišo galvu šķirstā noglaudīt, jo viņš nomira un tika apglabāts, kamēr es biju uz laukiem.”

Aleksandrs Čaks savu Ziemeļnieka piemiņas rakstu (Latvju Grāmata 1930., 4.) sāk: „Jānis Ziemeļnieks šķīrās, aizgāja no mums tik pēkšņi, negaidīti un ātri, ka pat tagad jūtas nevar vēl pie

Dzejnieks (vidū) kā fotografa māceklis pie fotogr. D. Spundes
(pa labi) strenčos. Pa kreisi otrs māceklis Miksītis.

Dzejnieks (pa kreisi) masku ballē Rīgā. Viņam blakus
L. Zaķītes jkdze

tā pierast un, daudz reiz ejot pa ielu, liekas, ka tepat, pat jau aiz stūra parādīsies dzejnieka slaidais stāvs ar melnām raga brillēm uz acīm. Bet brīnumi pasaulē nenotiek." Beigās Čaks raksturo Ziemeļnieku kā tādu dzejnieku, kas „tikai ar sirdi” un „vienīgi no sevis”, no savas dziļākās būtības bez vajadzīgās kultūras un sistēmatiska darba (kā Čaks domā) dz jodars, pats sevī sadedzis. „Ziemeļnieka dzeja arī tā vi... sirdi, visu viņa īso un satraukto mūžu, j... tas vai dzejai ziedoja nevien savu talantu un prāt... bet arī visas savas jūtas un instinktus.” Ziemeļnieka traģēdiju autors norāda kā brīdinājumu visiem jaunajiem latviešu māksliniekiem, kas mēģina iet tādu pašu ceļu.

Īsas piezīmes par Ziemeļnieka dzeju.

Par Ziemeļnieka dzeju šē runāšu ļoti īsi un savilkkti. Aprakstot dzejnieka dzīvi, runājot par viņa grāmatu chronoloģisko klajā nākšanu, pievedot kritiķu atsauksmes, man jau nācās šād tad izvilkumā citēt labākās, zīmīgākās kritikas. Pie dažiem spriedumiem (R. Egles, A. Bārdas, arī P. Ķikuta) man tiešām nebūtu daudz ko pielikt. Šē tā tad aplūkošu tikai kopīgā savilkumā dzejnieka attīstības gājumu.

Daļa Ziemeļnieka pirmā laikmeta dzejoļu (ne visi) sakopoti grāmatas Aizejošais otrā no-

daļā. Te dzejnieks vēl sevi nav atradis. Dažiem dzejoļiem (Strādnieka dēls, Kritušais, Pavasarī) viegla sabiedriskā nokrāsa. Dzejojot par karu (Inter arma, Invalids, Mans brālīt's) dzejnieks asi un dziļi izjūt kara šausmas un neprātīgo postu, ko viņš rada. Citos dzejoļos jau viegli ietrīcas vēlākā raksturīgā romantika. Arī izteiksmē nav īstas patstāvības vēl. Šur tur, īpaši dzejoļos Strādnieka dēls, Jaunam pirātam ieskanās kaut kas it kā no Akurātera (pirāts arī Akurātera lirikā sastopams tēls). Arī sajūsmīgs veltījums Akurāteram norāda uz šī dzejnieka iespaidu Ziemeļnieka pirmā laika lirikā. Bet dzejoļiem Pavasarī un Lielajā piektdienā ir 90 gadu sabiedrisko dzejnieku izteiksmes primitīvisms. Turpretī Invalidā var saskatīt vieglu „jaunklasicisma” iezīmi, ko norāda arī tas, ka dzejolis mēģināts rakstīt soneta formā. Vēl pāris dzejoļos Ziemeļnieks mēģinājies sonetā (gan pilnīgi pēc likumiem šo formu neizturēdams). Vēlākās Ziemeļnieka grāmatās renesanses laika formas nav sastopamas.

Grāmatas Aizejošais pirmajā nodaļā un jo sevišķi grāmatā Nezināmai Ziemeļnieks jau parādās kā dzejnieks ar pilnīgi noteiktu skaistu romantiku īpatnību. Šī īpatnība izpaužas svētas, var teikt mistiskas, sievišķības izjūtā, pielūgsmē un meklēšanā. Dzejnieks dzied tai mūžam Meklējamai,

Nerodamai, kuŗas tuvumu mēs izjūtam, kuŗas mir-
dzums apstaro pasauli un atsevišķos mirkļos pa-
spīd arī šīs zemes katras sievietes acīs. Ziemeļnieks
šai grāmatā garīgi tuvs vispirms vācu romantiķiem
18. gadsimta beigās un 19. sākumā (Novālisam, Tī-
kam u. c.). To „zilais sapnis“ svēts arī Ziemeļ-
niekam:

Šo zilo sapni pauda
Jau Novāliss un Tīks,
Šim sapnim sveša bauda
Un dienu gaŗums sīks.

Te vēl jāpiemin, ka dzejnieks autobiografijā par
savu mīluli apzīmē arī lielo vācu romantikas prō-
zas meistaru E. T. A. Hofmani. — Bet īstākais Zie-
meļnieka skolotājs šē tomēr krievu slavenais un dzi-
ļais romantiķis Aleksandrs Bloks. Bloka Daiļā Dāma
un Nepazīstamā diezgan tuva Ziemeļnieka Nezinā-
mai un Svētai. Bloks bija Ziemeļniekam viens no
vismīļākiem dzejniekiem. Atminos, kādā preses iz-
stādes komitejas sēdē 1922. gada sākumā (Jaunāko
Ziņu redakcijas telpās) es, agri atnācis, atradu Zie-
meļnieku vienu pašu pie galda sēžam, grāmatu la-
sām. „Kas jums tur?“ — „Bloka Sedoje utro“,
Ziemeļnieks paskaidroja un tad piebilda klusi, bet
dziļā sajūsmā: „Ak, Bloks! Es viņu taisni die-
vinu!“ Apmēram gadu vēlāk viņš man tikpat dievi-

noši izteicās par Sudrabkalnu. Bet Sudrabkalna iespāids tieši gan nav īsti izmanāms Ziemeļnieka dzejā.

Nevar tomēr teikt, ka Ziemeļnieks atdarinātu Bloku. Viņa ceļš gan ved Bloka pēdās, bet dzejnieks tomēr paliek pats savs:

Es skaistu sievu skūpstos aizmirsos,
Jo sejā tām bij Tava gaisma maigā,
Bet vilos vien...

Nezināmā, ko dzejnieks pielūgsmē dēvē „Viņa” un „Svētā”, tomēr bieži jūtama viņa tuvumā. Viņa nāk kā vīzija naktī, viņas vaigs atmirdz zvaigžņu gaismā. Bērnības atmiņās viņa ir Tā, kas atnes balvas un brīdi durvīs stāvēdama parunā ar dzejnieka māti. Reizēm viņa nāk arī barga un teic: Tu esi vergs, es tevi nepieņemu! Bet dievišķa un svēta viņa vienmēr. Un dzejniekam jāatzīst:

Un zvaigznei krītot debess tumšumā
Es nojautu, ka dzīvē Tevis nava,
Ka mājō sirdī Tu un — mūžībā.

Blakus šai aizzemes-aizdzīves Viņai dzejnieka dvēselē staro tādā pašā svētumā šīs zemes, šīs dzīves sievietes — mātes tēls. Bet arī mātes mīlestībā kas dievišķīgs un mūžīgs:

Un ar mūžību sien mani
Tavas acu zvaigznes

Mātes spēja visu piedot dzejnieku apņem kā
brīnums:

Kur ņēmi savas mīlas spēku,
Kas dzidri šalko vēl līdz šim
Un mazgā baltu manu grēku,
Pats palikdams par asinīm?

Arī izteiksmē Ziemeļnieks grāmatā Nezināmai
un Aizejošais pirmajā nodaļā kļuvis patstāvīgs. Te
jau diezgan bieži lietots viņa iemīļotais panta veids:
četrpantā tik rindas pirmā pēda — trochajs,
divas nākošās pēdas — daktili, bet ceturtā atkal
trochajs, kas otrā un ceturtā rindā aplauzts. Pie-
mēram:

Smaidot paceļ tā blāzmainas rokas
Pretīm zvaigznēm, kā aicinot — nāc!
Bet es sajūtu dievišķas mokas,
It kā spārnus man salauztu kāds.

Vai arī:

Lēni šūpojās mirdzošās vindās
Zilas lampas tai naktī pār mums,
Koki stāvēja sarmoti rindās,
Cieši līdzās es gāju ar Jums.

Grāmatā Nezināmai pārsvarā īsi dzejoļi, liriskas
dziesmiņas, kas lielāko tiesu pastāv no diviem četr-
pantiem. — Kā zināms jauneklīgums, var-

būt, te uzskatāms tas, ka dzejnieks dažiem dzejoļiem dod latīniskus, daiļskanīgus, bet diezgan nodrāztus virsrakstus: Aeternum vale, Carpe diem, De profundis, Cor ardens, Inter arma, Mea memoria. Vēlākās grāmatās šādi virsraksti maz vairs atrodami.

Dzejnieka ticība dzīvei pirmajās grāmatās vēl maz vien dragāta. Cik gaiša izskaņa, piemēram, grāmatai Aizejošais:

Vēl nāves tumsā,
Zem kapa smilgām,
Mēs sauksim dzīvei,
Mēs sauksim tai:
No diviem sapņiem,
No divām ilgām
Viens daiļums — mīla
Zied mūžībai.

Autora nākošā grāmatā Skūpst pamattonis cits. Te dominē grūtsirdība un sāpju smeldze. Te ir izskaņas no cita romantisma — no pasaules sāpēm, kas trīcēja Eiropas lirikā pagājušā gadsimta sākumā Bairena, Alfrēda de Misē, Heines, Lēnaua, Ļermontova dzejā.

Tas notika reiz dziļā pusnakts dusā,
Kad zvaigznes kļīst pa ēnu ceļiem ziliem —

Kāds ienāca pie manis gaitā klusā,
Kā vēsma nāk no aizmigušiem siliem.

Viņš skūpst dzejnieku, ieliedams viņā liesmainu
nemieru; kad šis nemiers pāriet, rodas grūtsirdība.
„Un tad man liekas, it kā jāmirst būtu.“ Šis „kāds“
(ne vairs „Viņa“, ne vairs „Svētā“) ir sāpju un
šaubu daimons. Tam nu skan vislielā daļa Ziemeļnieka dziesmu. Sakarā ar to gan ievērojami padziļinājas un paplašinājas dzejnieka skats. Dzejnieku sāk nodarbināt dziļākie reliģijas jautājumi: par Dievu, viņa būtību, viņa attiecībām pret cilvēces sāpēm. Cilvēks grēko kā vergs baiļu sviedrus svīzdams, glēvi piedod nīzdams un mīlot nokauj, nepazīdams naida. Un dzejnieks jautā:

Tu, lielais Dievs, aiz tālēm apmirdzētām,
Vai tikvien laimes mums tu mīlot devi
No savas sirds, no savām rokām svētām,
Vai tāda vien mums līdzība ar Tevi?!

Atbildi dzejnieks atrod atziņā, ka arī pats Dievs
cieš, ka arī viņš nepazīst laimi. Augstu degošos mākonos dzejnieks skata Dieva vaigu:

Kluss viņš raudzījās, nolaidis rokas
Cauri tālēm, ko miglāji vij...
Un tai brīdī es nojaudu mokas:
Cik viņš mūžībā vientulis bij.

Te ir kaut kas līdzīgs Poruka Dievam — cietējam un vientulim. — Lūkojoties Kristus tēlā, dzejniekam liekas, ka arī šis brīnišķīgi Cēlais nes ciezdams nemirstību caur mūžību (Bēdu naktī). Arī cilvēku ciešanas un sociālās nesaskaņas Ziemeļnieks apdzied grāmatā Skūpstis pāris dzejoļos (Ieslēgtie, Rīga), — apdzied klusi, apvaldīti.

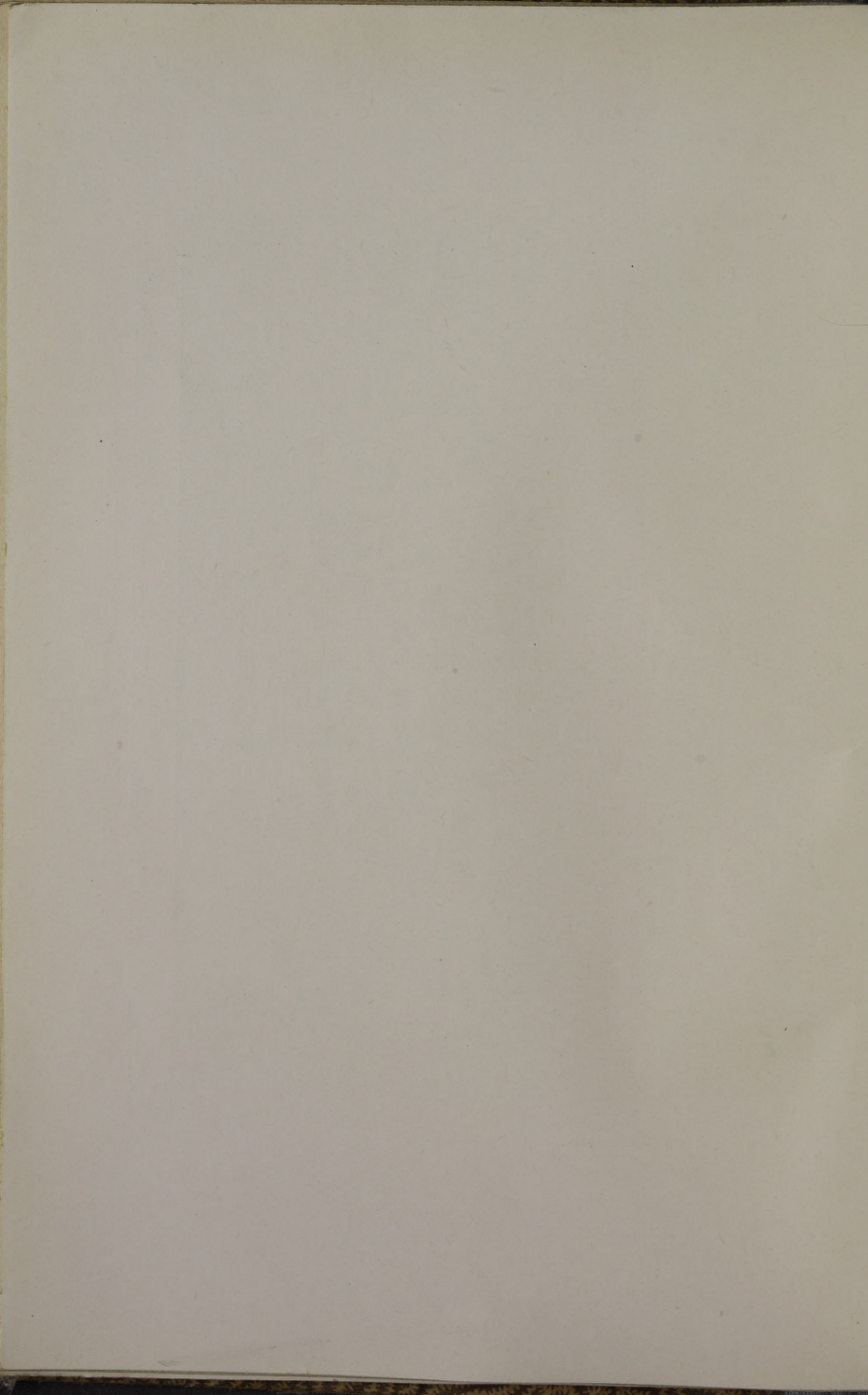
Vēl nav zudis arī Nezināmās tēls. Joprojām viņa te pamirdz, te zūd arī Ziemeļnieka trešajā grāmatā. Bet te mīlestība jau vairāk vienota ar smeldzi, ar rūgtumu. Ne velti grāmatas sākumā kā motto likti Bairena vārdi, ka viņš mieru meklējis mīlestībā, bet atradis tikai smagu sirdi. Dažos dzejoļos (Augšāmcelšanās, Maigās lūpas es skūpstīšu kāri) vēl mīlestības prieks un svētlaime, bet citur to pārspēj atziņa:

Ak, draugi, dzīvē viss tik baigs
Un iznīcīgs, ko iemīlējam:
Tik mirkli smaida laimes vaigs,
Tad sāpju vilnis rauj to projām!

Pēc Bloka Ziemeļnieks atradis citus mīlus dzejniekus. Skūpstā ir atdzejojumi pēc Bairena un pēc Ļermontova. Kādā dzejolī saprotošā un tuvā izjūtā pieminēts Bodlērs. Bet īpaši dārgs Ziemeļniekam, šķiet, kļuvis Alfrēds de Misē, viens no smalkākajiem sāpju dzejniekiem. Dzejolī Magones autors pastāsta, kā viņš šķirstīdams Misē dzejas, atradis sar-

Ziemeļnieks (pa kreisi) darba biedru vidū (apm. nedēļu pirms nāves). No viņa pa labi: V. Zvaigzne, V. Žuniņš un P. Grūbe.

kanu, sakaltušu ziediņu; šo ziedu apskatot, dzejniekam nāk prātā visa dzīve un pagātne un viņš pats sev liekas kā tragiskais skeptiķis Rolls, Misē poēmas varonis; dzejolis noslēdzas:

Nu atšķirot de Misē dailās dzejas,
Kā spogulī es atkal pavēros:
Vēl nāves ēna guļ uz manas sejas,
Kaut es no kapa sen jau piecēlies.

Skūpstā Ziemeļniekam ir garāks dzejolis Fatum, kam zināma formāla un idejiska radniecība ar Alfrēda de Misē Decembra nakti. — Ziemeļnieka izteiksme trešajā grāmatā kļuvusi arvien dzejiski daiļāka un vienkāršāka. Tādi dzejoļi kā vīzionārā Parādība (Kas tur runāja sniegainos gaisos) un klusi rezignētais It kā vēsma pār druvām kas žvīgo, neaizmirstami paliek sirdī un atmiņā.

Ziemeļnieka pēdējā noslēgtā grāmatā Naktis pesimisms un sāpju tumsa triumfē. Arī tik asas nāves nojautas nebija agrākās Ziemeļnieka grāmatās. Dzejnieku pievilis viss, kas agrāk bija svēts. Dzeja:

Ak, dzeja, ko es esmu guvis?
Kāds man no tevis bijis prieks?
Tik citiem esmu svešnieks kļuvis,
Bet pats sev apnicis un lieks.

Mīlestība:

Un zobus sakodis
Viņš sāpes rija klusi:
„Tu mani mīli gan,
bet tomēr — pievīlusi.”

Ticības vietā kaila neticība. Dzejolī Rūtai dzejnieks saka:

Ja būtu Dievs, es Viņu lūgtu,
Lai sarga tevi, kurp vien ej,
Lai mīlestības nepietrūktu
Un saules tavai dvēselei.

Jā — ja būtu Dievs. Tā tad dzejniekam šķiet, ka viņa vairs nav. Bet arī šaubas spēj radīt tikai mokas un iznīcību:

Kā elles uguns briesmīgas ir šaubas,
Tās aprij koku, akmeni un dzelzi,
Vairs nav nekā, ko pieciem prātiem tveru:
Ne zemes šīs, ne debesu, ne — manis.

Tomēr šīs tumšās izjūtas tādas pat patiesas un Ziemeļnieks viņas prātis ietvert tādā pat vienkāršā un istā dzejā. — Naktīs daži ļoti skaisti, mazi liriski dzejoliši, īpaši pirmajā nodaļā, piem.: Toreiz, Vēja atbilde, Puķes, Lietus lāse — tie ir tādi, ko

parasts saukt par lirikas pērlēm. — Jauna šai grāmatā ir dzejnieka tieksme uz episkiem, ballādiskiem dziedājumiem. Kritiķis Antons Bārda domāja, ka te redzamas Ziemeļnieka spēju robežas. Tiešām, dažus šos dzejojumus (par Kristus piedzimšanu, Jūdasi Iskariōtu, arī Kauju kapos) nevar īsti atzīt par līdzvērtīgiem Ziemeļnieka liriskajām dziesmiņām. Tomēr nenoliedzami vērtīgi tie dzejojumi, kuros dzejnieks liek īpatnai fantastikai apmirdzēt paša pārdzīvojumus (dzejojumā Sapņi, arī Rēgs, tāpat Narciss).

Arī panta veidojumā dzejnieks Naktīs atradis ko jaunu, savai izjūtai piemērotu. Labā tiesā dzejoļu aleksandrīniskā rinda lauza cēzūrā, tā ka iznāk divas rindas. Nevis:

Ak, vecā grāmata, simts krāsu rakstos vītā,
Nakts dziļā klusumā, daudz reizes izlasītā!

Bet gan:

Ak, vecā grāmata,
simts krāsu rakstos vītā,
Nakts dziļā klusumā
daudz reizes izlasītā!

Šādā veidā ritms paliek straujāks, pat it kā dejojošs un bieži vien spēj ļoti asi izcelt to, ko dzejnieks gribējis rādīt un teikt.

Pēdējos, 1930. gadā publicētos, dzejoļos ieturēts Naktīs un Skūpstā pasāktais pesimistiskais virziens, tikai it kā lēnāks, vairāk klusināts, tā ka šie dzejoļi tuvāki vairāk Skūpstā, mazāk Nakšu dzejoļiem. Rakstīdams par Ziemeļnieka kopotām dzejām, P. Ķikuts apgalvo (Domas 1931.), ka savai nākošai grāmatai Ziemeļnieks bijis nodomājis dot virsrakstu *S m i l t i s*. Uz to, liekas, norāda arī skaistais, zīmīgais dzejolis par smilšu gaudiņu.

No Ziemeļnieka prōzas rakstiem vērtīgākie viņa stāstiņi, kas iespiesti Atpūtā, Jaunākās Ziņās un Piesaulē. Tie ir vienkārši saturā un valodā, kļūstas irōnijas apņēmti. Lielāko tiesu tur stāstīts par cilvēku izlikšanos, nepatiesību, māņiem.

Tāds bija Ziemeļnieka dzejas ceļš — no — varētu teikt, reliģiskas — sievietības pielūgsmes līdz tumšai sāpju smeldzei. Savās sāpēs dzejnieks sadega pats. Un viss, ko viņš teicis, ir īsts, pārdzīvots, vienkāršs, bet dziļi dzejiskos vārdos likts. Šis īstums, šī vienkāršība allaž atradīs atbalsi daudzās sirdīs, kas sit tādā pašā mīlestībā, tādā pašā sāpju smeldzē, kādā situsi Jāņa Ziemeļnieka sirds. Tādēļ es varu šo rakstiņu beigt ar Ziemeļnieka Skūpstā pēdējo dzejoli, kur viņš tik brīnišķīgi paredzējis savu atbalss modinātāja lomu:

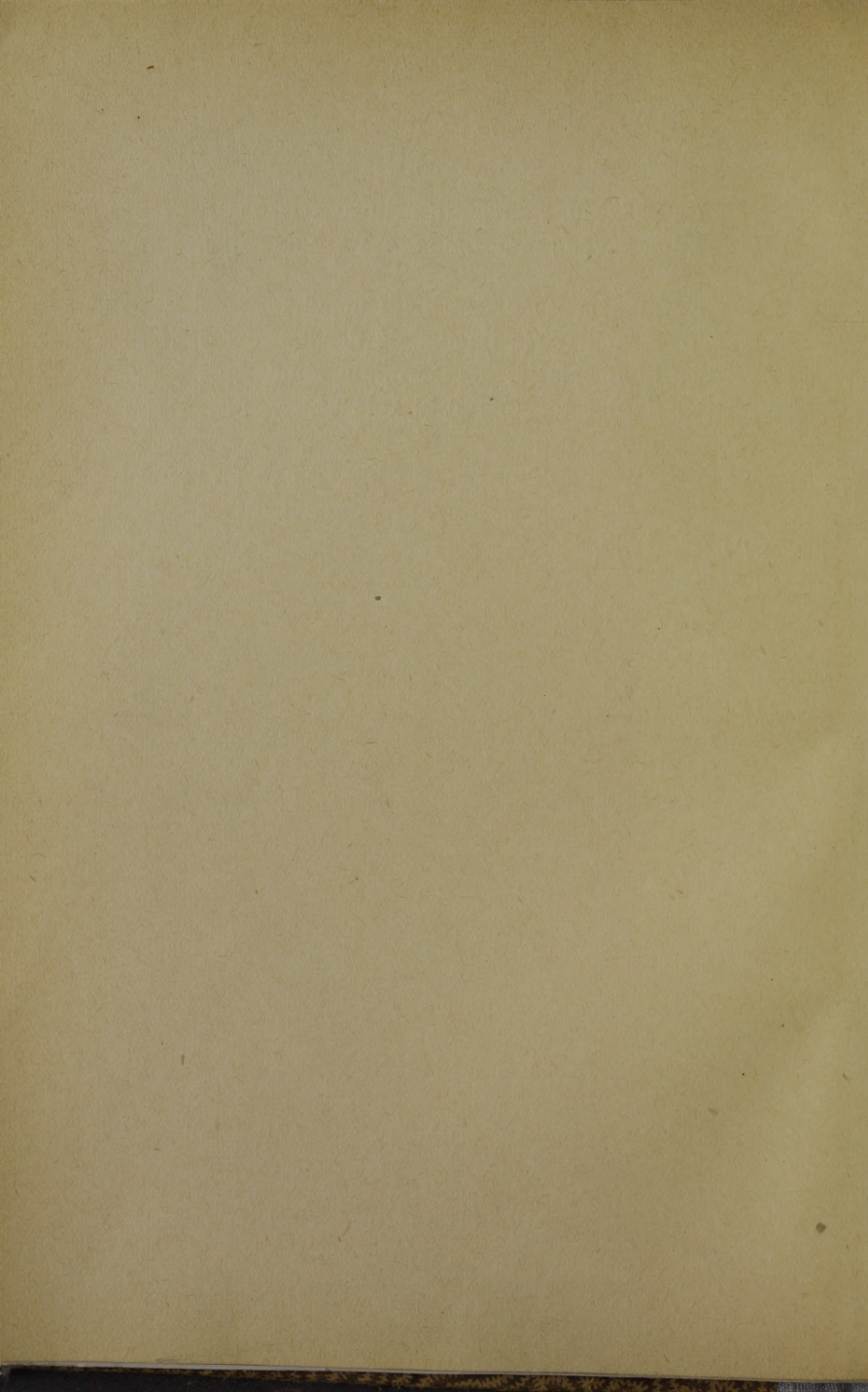
Un kad pēc gadiem, kad es būšu miris,
Tu, tālais draugs, reiz lasīsi šīs dzejas —

Es redzēju, kad smiltīs būšu iris,
Kāds savāds maigums staro tev uz sejas.

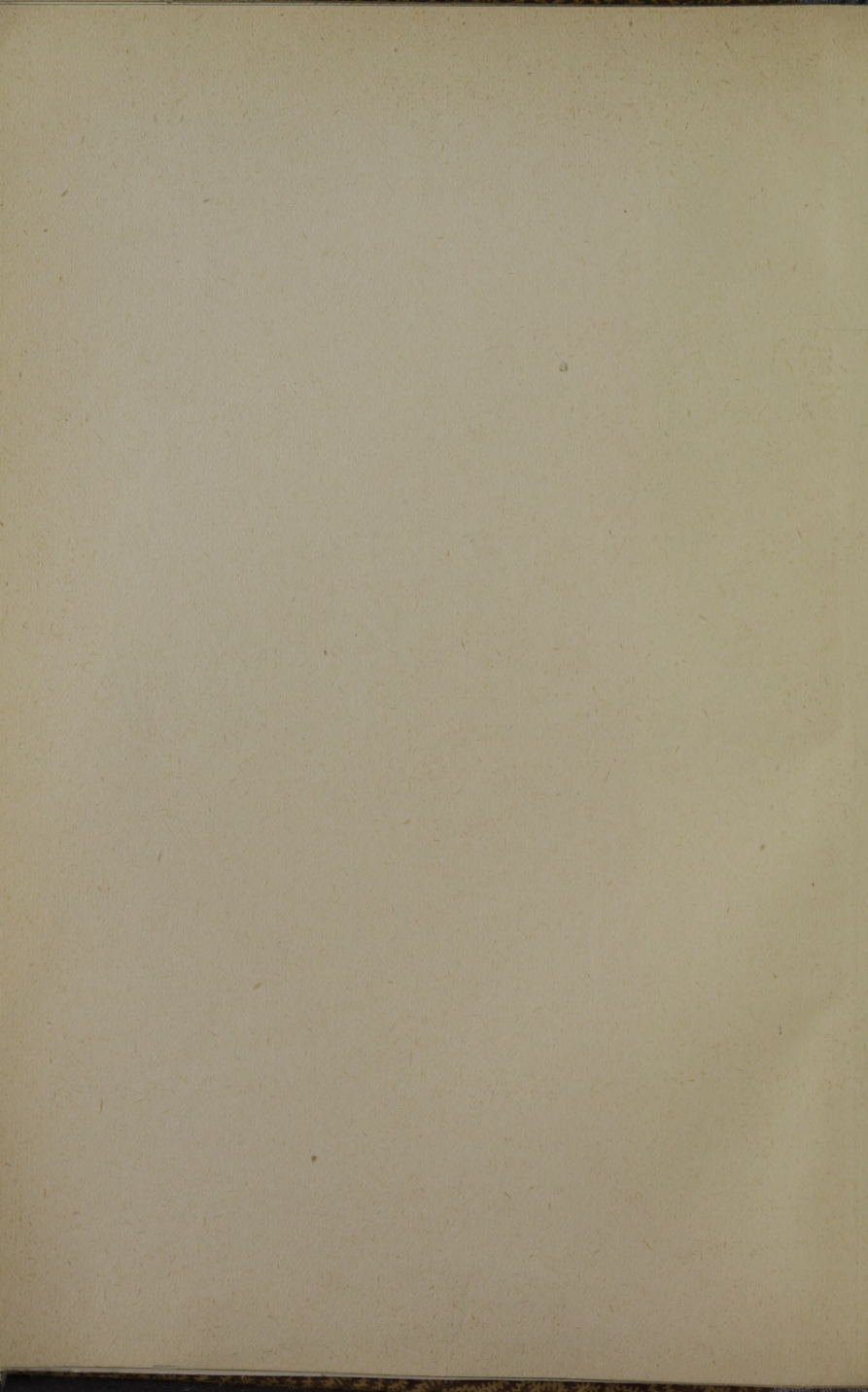
Es zināju, ko tu tai brīdī domā,
Ko tava dvēse ilgodamās nes...
Tu būsi saistīts dzīvot manā lomā
Un izjust to, ko izjutu reiz es.

P. Ē r m a n i s.

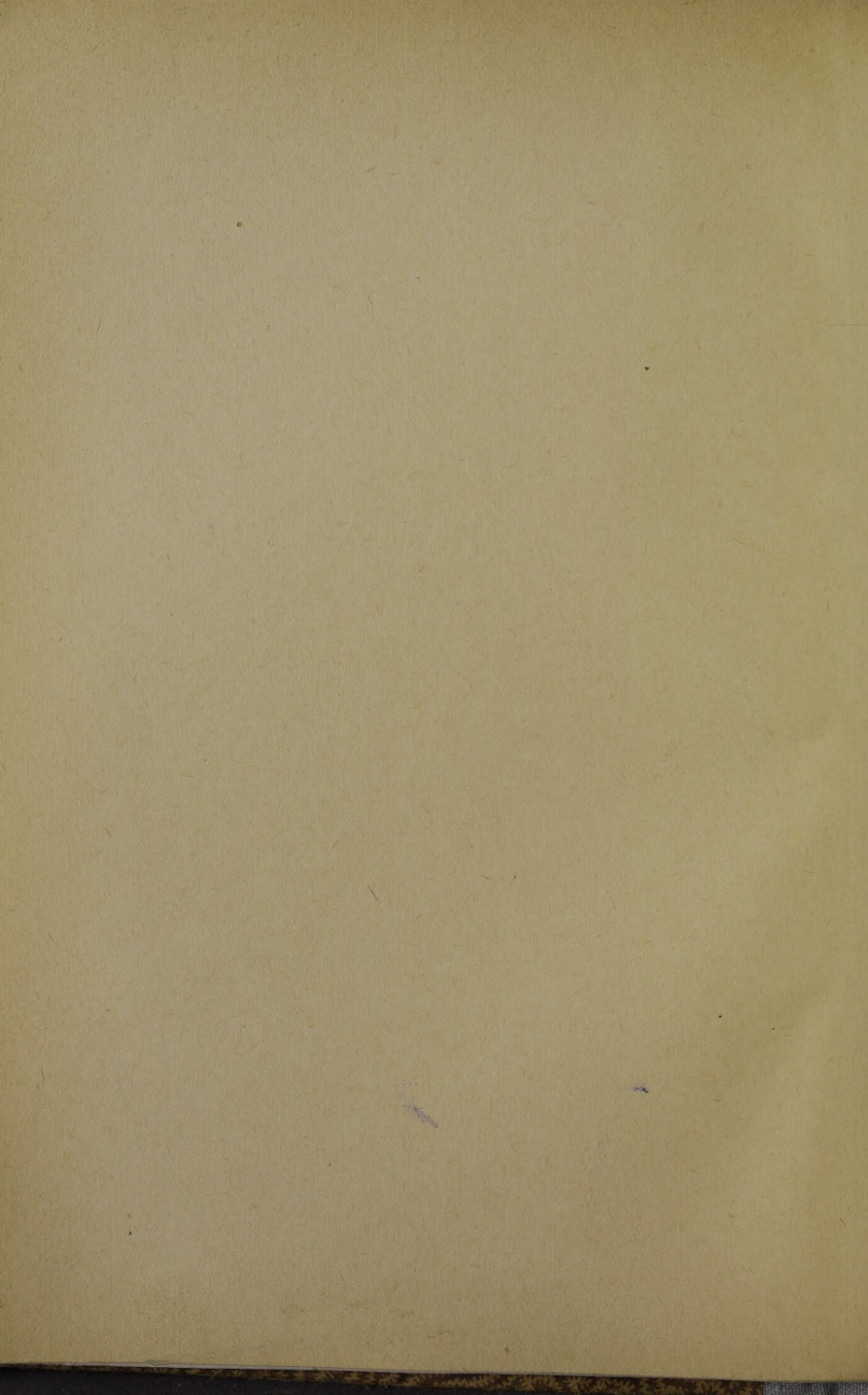
Februārī, 1933.

1. D Z E J A

NEZINĀMAI

Es skaistu sievu skūpstos aizmirsos,
Jo sejā tām bij Tava gaisma maigā,
Bet vīlos vien... Un atkal maldījos
Uz ilgu spārniem dzīves naktī baigā.

*

PERPETUUM MOBILE

Tev, mīla, saldu ziedu
Es plūcu vienīgai;
Viss viens: vai tev es dziedu,
Vai zilai mūžībai.

Sniedz dzīve raibas ainas,
Kas līdzī mūžībai
Ar zvaigznēm mirdz un mainās,
Kā tev es vienīgai.

AICINĀJUMS

Tev mana sirds kā pieliets biķers kūš',
Nāc dzer no tās un reibsti līdz ar mani,
Lai aiznes nakts caur bezgalību mūs
Kā dienas aiznes zilie ziedu tvani!

Ne šovakar mums nākotni jau zīlēt,
Kaut arī rīts mūs' sapņiem kapu rok:
Kas baidas ciest, tas baidas dziļi mīlēt
Un visu mūžu verga važās smok.

Nāc dzer no tās, tev mana dvēs'le kūš',
Lai aiznes nakts caur bezgalību mūs!

*

BRIEDU NAKTĪ

Ko iemidzināt taisās
Naktsvēja vieglās šūpas?!
Es dzirdu — ziedi raisās,
Par spīti vaļā raisās
Un kvēl kā mīlā lūpas...

Un jūrai krūtis ceļas, —
San dziļi dzelmē puksti,
Un viļņi krastā šķeļas,
Un šļācot krastā šķeļas
Kā maigi mīlas čuksti.

Šai briednaktī zem tropas
Gaiss pilns ar dzīvīb's šūnām,
Kaut varētu es dusēt
Uz zemes ziedu dūnām!
Kaut varētu es dusēt
Zem vēsās debess kopas,
Zem zvaigžņu smiltiņām!

*

VIEGLĀS STUNDAS

Šķiet visa dzīve lieka
Caur saldo neprātu —
Man vairāk nav nenieka,
Kā tikai sirds un Tu.

Un kaut jau rudens sārti
Caur dienu mirdzu slīd,
Man mūžam vērti vārti,
Kur divas saules spīd.

Un gaiši caur šo gaitu
Sirds sirdi mīl un tic,
Bet ne šīs stundas skaitu,
Ne skaitīs tās kāds cits.

*

Tik mīlētājs to redz un mana,
Ka rudenī plaukst kreimenes,
Un dzird ka ziedu zvani zvana
No tālas saules pagātnes.

Un es tas būdams, tevī vēlos
Kā maigā siltumnīcā iet,
Lai tu kā zieds pār biti kvēlos
Ziedplakstus saldi aizžņaudz ciet,

Līdz pavasaras bezgalība
Caur dienām vēstīdama slīd,
Ka tava pirmā mīlestība
Man tagad saules vietā spīd.

*

MŪŽĪGAIS PRIEKŠ

Jau nobālēt sāk zvaigžņu ceļi spodrie,
Bet sirds man vēl kā naktsvijole zied
Un manas jūtas — rīta putni modrie
Tev, Haijalij, kā saulei slavu dzied.

Jo laika nav un telpas nav ap mani,
Ir tikai mīla, ko tu kausā sniedz
Un prieks, kuŗš man kā vas'ras reibu tvani
Caur dienām redzēt rudenību liedz.

Šis mīlas prieks man visas durvis vēris,
Lai slavēts viņš kā svaids pavēlnieks!
Kuŗš cilvēks reiz no viņa kausa dzēris,
Tam dzīvībā un nāvē mūžīgs prieks.

Vēl mirkli harmonijā lēnā
Trīc mūsu siržu elpojiens,
Un atkal palieku es ēnā
Zem bezgalīgām zvaigznēm viens.

Tu pati gan pie krūts man dusi,
Bet kā man tavu dvēs'li tvert?
Tā sniedzas zemi aizmirsusi
No Dieva svētās rokas dzert.

*

Kad izplaukst pirmās zvaigznes, —
Es dziedu dziesmu Tai,
Kas tavas ilgas aiznes
Līdz zilai mūžībai.

Bet sev es nepieskaŗos,
Jo Viņai manī plaukt
Tik mirkļu pavasaŗos
Un mūŗos nepieaugt.

Kā gan lai tev stāstu, kas ir mīla?
Kā to spēt, jo mīla, tā ir viss!
Bet es — cilvēks, kuŗam gan Dievs visu
Izjust ļauj, bet izteikt aizliedzis.

Mīla glāsta, mīla griež un dzeļas;
— Mirdz kā zvaigzne, kvēl kā ugunsstabs;
Simtkārt mirst un simtkārt augšām ceļas,
Tava sirds tai — šūpulis un kaps.

*

DIVAS

I.

Kad grūti bij man dzīvi ikdienīgo
Ar ilgu puķēm sapņu rāmjos vīt,
Tad nāci tu ar velgmi brīnišķīgo
Sirds slimo ziedu saldi piepildīt.

Bet kas gan esi? Tumšmatainā Malda,
Kai jaunā dvēs'le pirmā mīlā skan,

Kas vergo grūt un karāliski valda,
Kas visu dod un visu atņem man.

Tavs maigums līst kā vas'ras reibu tvani,
Un tavās krūtīs atskan Dieva balss:
„Lai nesaredzu tevi un tu mani,
Lai esam mēs — viss iesākums un gals!”

*

II.

Kad mīlas sāpēs sievu skatiens bargs
Stingst pārmetot kā pusnakts pilna baismu,
Kad vienaldzība jāpiesauc kā sargs, —
Tavs baltais tēls met manā dvēs'lē gaismu.

Bet kas gan esi? Mazā jautrā Rita,
Kai svaiga mīla mūžam sirdī virmo,
Kas neprasa no manis skūpstu pirmo,
Kas neapskauž, ja mani iemīl cita.

Tu mirdzi man kā blāzma saulstaraina,
Kad agrā rītā tāļu gaitu sāku;
Tu irdzi man uz ceļa tuksnešaina
Kā avots dzidrs, kur nodzerties es nāku.

VIZIJA NAKTĪ

Viņa bija te... Es jutu
Viņas elpas pieskārsanos
Itkā vieglu jūras putu
Nemierīgo vilņošanos.

Tad es saucu, pēkšņi juzdams
Kurp ik skaņu vēsma aiznes,
Un no jauna viss bij klusu.
Gaisos mirgoja tik zvaigznes.

*

APSĒSTAIS

Ļaužu drūzmā, ielu dunā
Vai es maldos, vai es klīstu —
Tava mīla manī runā
Un es miera nepazīstu.

Gan pie puķēm tavām māsām
Logos, maldas manas acis:
Varbūt, ka starp smaržām, krāsām,
Liktens manu mieru racis?

Bet nekur, nekur tā nava!..
Dzirdu klausot ielu dunā
Vien ka sirdī mīla tava
Tumši čukst un saldi runā.

*

Ak mīlā, kad man kausu sniegsi,
Kas dvēs'lē mūža veldzi lies?!
Vai debess gaismu man tu liegsi,
Ko dzīvē uzticēj's tev Dievs?

Es tikai nakti tavās rokās
Caur baudu bangām tieku nests,
Lai degtu atkal jaunās mokās,
Uz zelta rīta sārta mests.

MŪŽĪGAIS

Tā — zemes daile, kas tev acīs spīd,
Tā — zemes uguns, ko tu sirdī glabā,
Bet zinu es, kas citād' mīl un nīd,
Kas citād' cieš un nomirst citu labā.

Tas — mūžīgais, kas debess elpā dvašo,
Jo jaunas tāles saredz viņa skats,
Tas mīlā aptver visu zemi plašo,
Bet vienu mīlot — sadeg sevī pats.

*

VAKARS PILSĒTĀ

Garām namiem žilbinot un spīdot,
Zelta acīm sliedes vērodams,
Bezgalīgiem drāšu tikliem īdot
Aizskrien tramvajs tumsā zvērodams.

Alejās zem piesnigušiem zariem
Nāk jau pusnakts miera eņģelis,
Pavadīts no baltiem debess gariem —
Lūdzot augšup rokas pacēlis.

Tad vēl skan un apklust soļi klonā,
Aizmirdz zelta matu piniņas...
Un tik sniedziņš vien vairs pusnakts fonā
Zīmē baltas ziedu līnijas.

*

MIRKĻU VARĀ

Kā vieglus strautus manās krūtīs dzirdi
Tu šalcam mīlu. Pielīst tavas acis,
Un tikko vakars telpu krēslā racis —
Tu atpakaļ tos lej uz manu sirdi.

Un mana mīla vien mums apkārt kūš.
Par to es rīt kā slimnieks skumšu, skumšu,
Bet šovakar kāds fatāls liktens mūs,
• Kā rautus ziedus, nes pa straumi tumšu.

Teic, kas tu esi? — Mana māsa?..
Ak nē, tā nevari tu būt!
Tā balta ir kā debess gaisma,
Tā visu līdz man cieš un jūt.

Bet tavās acīs — uguns liesma,
Kas mani naktī sauc kā māns,
Un īsa tā, kā gulbja dziesma,
Ko pārtrauc vētrā ūkeans.

*

Es atkal sapņoju par Tevi, Svētā,
Bij klusa nakts un zvaigžņu gaismā zvīļš
Man atmirdzēja krāsā neredzētā
Tavs skaistais vaigs, bezgala maigs un mīļš.

Bet tad aiz loga lapas iedrebējās:
„Tik sapņos jums Dievs mīlas kroni vīs” —
Un manā dvēslē sāpes iemirdzējās,
Kā lielas zvaigznes rudens debesīs.

LIK TENIS

Vai tu slēgsies akmens sienās
Vai ar puķu vītnēs vīsies —
Vienreiz tava mūža dienās
Mīlas acis ieskatīsies.

Dziļas sāpes, dziļu prieku
Dziļā mīla lem: —
Vienā mirklī atdod visu,
Otrā visu ņem.

*

Kā zilos pavasara tvanos
Tavs skats pār mani atkal mirdz,
Bet mūsu atkalredzēšanos
Vairs neapdziedās mana sirds.

Nāc, saņem viņas karstās plēnes!
Tā tevi milēja līdz šim
Un gaidās sadega kā mēness
Pie sārtām rīta debesīm.

Pussapnī bij, kā jūras viļņu šūpās
Es atkal slīgu vieglās rokās tai,
Un manas ilgas lija viņas lūpās,
Lai viņa teic tās dziļai mūžībai.

Bet nu kaut dzīve tumst man visās pusēs,
Vēl cerību šī zelta stunda lej:
Kad manas miesas sen jau kapā dusēs,
Tad runās daiļums, dotais sievietei.

*

„Gaidi nakti” — teica mīlā,
Atvadoties roku sniedzot.
„Gaidi dienu” — teica zvaigznes,
Dusā acis aizvērt liedzot.

Un viņš gaidīja un tvīka
Vientuls, aizmirsts ilgus gadus,
Kamēr laiks bij meklēt kapos
Sevim līgavu un radus.

ZIEMAS SVĒTKOS

Kur esi tu šai mīlas stundā, Svētā,
Kad visos torņos gaiši zvani skan,
Un debess atmirdz gaismā neredzētā
Kā Tava daile maldu sapņos man?

Ak nāc jel tagad Betlehemē!... Steidzies
Uz mūžu mani savās sfērās vest:
Pirms būs šis gaišais mīlas vakars beidzies —
Viņš ņems uz pleciem manu krustu nest.

*

IMPRESIJAS

I.

Bulvārs skatas elektriskām acīm...
Šķērsielai, kas tumsā aizvijas
Ļaudis plūst kā ūdens pāri tacim,
Augšā debess zvaigznēs šūpojas.

Sargā mani šonakt tumšās ejās,
Nezināmā Visspēcīgā Tu!
Tava daile staro visās sejās,
Kam lai ticu, es vairs nezinu.

*

II.

Sirdī mostas simtējādas dziņas,
Tālāk, tālāk — vilsta trotuārs.
„Mīlais kungs, tik pāra kapeiciņas!“
Stūrī pazib skrandains bērnu pārs.

Vaļas nav!... Lūk, melnas dāmas boa!
Un no jauna atkal kaut kas cits:
Šenķa durvīs sārtdegunis Noa, —
Rokā puķe... Svētā, kam lai tic?!

PIRMAI MĪLESTĪBAI

Man nobāl citas svešās pasaules,
Kas gadu desmitiem no tevis šķīra,
Pie tevis nāku kā pie sapņa tīra,
Kad tumšas sāpes snauž iekš dvēseles.

Ar jasmīnēm un rozēm appušķots —
Tavs baltais ceļš līdz rudens astrām kvēlām;
Ar saulrietiem un zvaigznēm apstarots
Tavs baltais ceļš līdz ziemas naktīm vēlām.

Un eju nu pēc gadiem desmitiem
Kā ziemels sirms šo ceļu atkal es,
Un sapņoju par taviem saulrietiem,
Kad nobālušas citas pasaules.

*

NO RĪTA

Bāls eņģels stāv pie mana loga
Ar rokām seju aizsedzis,
Pār viņa pleciem zvaigžņu toga
Un mēnessudrabs nobālis.

Ko raudi, labais, tu par mani?
Vēl krūtīs sit man saldā takts,
Vēl mīlēt gribas man un dzīvot
Zem saules mūžīgās un nakts.

*

Vai mirkļa debess laimi baudu,
Vai sāpes mani ellē met;
Vai skaļi līgsmoju, vai raudu,
Vai esmu par, vai esmu pret —

Tu vienmēr, Svētā, klāt man stāvi,
Tik man vēl neredzams Tavs vaigs,
Tu manu dzīvību un nāvi
Uz rokām nes kā eņģels maigs.

SIEVIETEI

Pie tavas krūts es raudāju
Un ilgojos pēc rīta,
Kad reiz no maldiem mana sirds
Būs gaismai atpestīta.

Bet tad man pusnakts veldzi tu
Uz lūpām skūpstā devi,
Un debesis es aizmirsu
Un mīlēju tik tevi.

*

„Mans skaistākais sapnis — tev vienam”,
Tā kādreiz tu rakstīji man,
Nu domās par bijušām dienām
Šie vārdi man dvēselē skan.

Un ja tu vēl tagad tā domā,
Pēc šaubām un ciešanām,
Tad sniedzu tev eņģeļa skūpstu,
Bez maldiem un kaislībām.

Kad jūtos slimš un atstāts svešā malā
Un maldu ēnas manā dvēs'lē slīd,
Tad atvilktnē es bildi uzmeklēju,
Kas seno dienu laipnā saulē spīd.

Tur, mīlā, tu starp daudzām citām sejām
Man uzsmaidi, kā ceļotājam zieds
Ar savu daiļumu no dzimtām lejām,
Un manai dvēs'lei saldi elpot liec.

Un kaut ne vārds nav telpā apkārt dzirdams —
Es tavā mīlā balsī ieklausos
Un īstenībā maldu neizšķirdams
Tā tevī stundām skumji lūkojos.

*

PORTRETS

Tu jautra še, kā baudījusi vīnu.
Kā bronzā cirsts tavs Afrodītes kakls
(To nemaņā reiz skūpstīju es aklš,
Bet tagad aplūkodams salti smīnu).

Blāv dekoltē, kā mēnessirpis mikli,
Pār saitiņa kā maija strautiņš irdz
Un sarec metalasarā uz sirds,
Kur rokas tev kā slēpjot liktas bikli.

Ko lūpas deg vēl kāri atplaukušas?
Ko acis smeļ? tās mani zaudējušas.
Aust atmiņā man balles vakars tālais,
Kad pirmo reiz mūs tuvināja flirts.
No tevis nu simtjūdzēm esmu šķirts,
Nu sniega klājs man dejas laukums bālais.

Nu lielgabalos dzirdu valšus spējus,
Krīt sniedziņš liegs, kā konfetti, un mirdz,
Un Aress lepns kā Eross bultas nirdz
Šurp vezdams simtiem tavus pielūdzējus.

Bet sagūstīto acis redzot piktas,
Es tavas rokas atkal sajūtu
Uz savu sirdi mierinājot liktas.

Tik greizsirdībā iedcmājot, kādu
Ka reiz pirms manis mīlējusi tu,
Es nāvi meklēju kā Eldoradu.

Bij balles vakars... Zālē greznā
Starp daudzām citām sejām es
Tik viņā raudzījos kā gleznā,
Ko uzgleznojis Velaskess.

Cik acis tai bij sapņu lēnas,
Cik lūpu sārtums kairi kārs!
Pār maigo dekoltē ne ēnas,
Kur zīdā snauda krūšu pārs.

Bet kas no viņas dailes staltās
Bij mana daļa...? Sakat — kas?
Tik skūpsts uz rokas marmorbaltās
Un sirdī sāpes mūžīgas.

*

Vai no sapņiem vai no dzertā vīna
Šovakar viņš jutās noguris,
Kas to zin? — tik bāls zem baldachīna
Sēdēja viņš galvu noliecis.

Gaišā zālē griezās raibi pāri,
Lustras gaisā trīcot plaiksnījās,
Bij vēl agrs un pusnakts tikko pāri,
Rīta zvaigznes logā lūkojās.

Pēkšņi skats tam iedegās kā baudā,
Skaisto seju izķēmoja smīns,
Bet tad atkal nolaidās kā snaudā...
Kas to zin, ko cieta harlekīns!

*

Kaut sākuši beidzot klusēt
Uz trepēm soļi un lifts!
Šai naktī es nevaru dusēt,
Jo manī tek pilsētas ģifts.

Es dzirdu kā bulvāri šalko,
Un negrib no prāta man gaist
Caur zīdu un atlasu smalko,
Kā rožainie locekļi kaist.

Un nevaru es kliecēt
Un atņemt spēku tam,
Kas liek man šonakt ziedēt
Kā vilnim mirstošam.

PĒDĒJIE SMAIDI

Tev cita mīla guļ kā dzelons sirdī,
Tu miri man, bet smaidi vēl joprojām
Kā zieds, kas tikko noplūkts, svaigs vēl rokā.

Bet sāpes ciešāk, ciešāk žņaudz man sirdi,
Vēl šodien mani redzi maldu lokā
Pie tavām mīlas durvīm ubagojam...

„Šī roka dāvanu nav pieradusi!”
Tā sāpes man kā tumši putni kārkā.
Pēc nāves, skaties, bērēs atnākusi —
Kā noplūkts zieds es smaidīšu tev zārkā.

*

AETERNUM VALE!

Caur vētraiņu un baigu nakti skriedams
Kā elles zirgs, kā uguns čūska spožs,
Kā pekles nezvērs ļaunā priekā riedams —
Šis vilciens aiznes tevi blāzmojošs.

Es augšā stāvot piespiežos pie margām,
Zem manis tilts kā stīga tumši dūc...
Ak drūmā nakts, ar savām vētrām bargām,
Cik nāves skumju pilna mana krūts!

*

NAKTS ELEGĪJA

Cik klusa nakts, kad izeju viens pats
Es mēneszaigā, pielūgt vientulību!
(Man šoruden jau paiet vesels gads
Kopš pazaudēju tavu mīlestību).

Tik mulķā sirds vēl karstā ritmā sit
Nakts sajūsmā no taviem glaimu dzirkstiem,
Un zvaigžņu zelts un mēnessudrabs rit
Caur koku zariem un caur maniem pirkstiem.

ZELTA KAPĀ

Tik sapņos vien, kad sirdis šķirtas,
Kā mūžu slāpēs tiekdamies
Es skūpstu tavas tumšās cirtas
Pie bālās pieres liekdamies,

Jo dzīvē reiz mēs tikām vilti...
Nu sapņos mīla gaist kā tvaiks
Un pāri sēdams zvaigžņu smilti
Mūs zelta kapā aprok laiks.

*

VAKARA SAULĒ

Es labprāt būtu stars, kam ļauts
Tik vienu brīdi īsu
Uz tavām drānām pamirdzēt
Un dzist ar sārtu trīsu.

Jeb ar es būtu, kā tas koks
Pie tava loga rietā,
Tad mūžīgi es ziedētu
Arvien tai svētā vietā.

*

Lēni šūpojās mirdzošās vindās
Zilas lampas tai naktī pār mums,
Koki stāvēja sarmoti rindās,
Cieši līdzās es gāju ar jums.

Puķu namu un veikalu logi
Veikli gleznojot uztvēra mūs,
Visi šantani, kabaki, krogi
Saldi dūca un sauca tik mūs.

Cēlās priekšskari zeltainām skarām:
Lūdzu, lūdzu, tik mirkli še būt!
Bet mēs aizgājām pasaulei garām
Sapņu skaistumu dvēselēs gūt.

Pēc sešām tumšām gaiša Tu
Kā svētdiena jel spīdi!
Es brienu sāpju mūžību
Par vienu gaišu brīdi.

Jau zvaigznēm kauns un mēnesim
No tāda svētceļnieka,
Kam vienmēr ceļš zem kājām dim,
Kam aiziet mūžs bez prieka.

*

Tu stāvēji pie mana šūp'ļa kūmās,
Kad dzīvē nācu es no mūžības,
Un grēka stundās sarkanās un drūmās
Tu raudāji par mani asaras.

Tu liki izkliegt manam ilgu zvanam
To skaisto vārdu dvēs'les dziļumos,
Ko dzirdu es vēl tagad sapņos skanam
Kā gaišu dziesmu debess augstumos.

Tie murgi bij... Man šķita — laukos vēlos
Tu mani sauci atkal satīkties,
Un mulsā es no cisām strauji cēlos
Pēc garās nakts Tev sejā raudzīties,

Bet atmodos uz gultas izsvaidītas
Un neticēdams sajutu to vien,
Cik vētraini no traka spēka dzītas
Caur sirdi šalcot karstas trīsas skrien.

*

Tukšums... Liekulība... Zaimi.
Godīgas — nevienas sejas.
Laipnie vārdi — salti glaimi —
Bēgt?... Kurp bēgt no bēdu lejas!

Tikai sāpes tava rota,
To tev uzliks liktens roka.
Mīlas nav, tā pazemota
Nomira pie krusta koka.

Vien aiz restorānu rūtīm,
Baudās noreibušas fejas,
Matiem vaļējiem un krūtīm,
Aizsmakušiem smiekliem smejas. —

Stāvi! Paciet! Velti sevi —
Zvaigžņu ilgām sit un tirdi:
Reiz ar debess sapņiem tevi
Apraks vēsā zemes sirdī.

*

PIE KAMĪNA

Sen liesmas izbeigušas deju,
Tik ogļu sārtā blāzma līst
Pār bālu, nogurušu seju,
Kas sastingušās rokās vīst.

Bet kaktā pulkstens stundas mēro
Un vienaldzīgi min un šķir:
„Vai tu par bijušo vēl sēro?
Tā ir, tā ir, tā ir, tā ir!”

SENAIS TĒLS

Pār laukiem iegrīmušiem dusā,
Kad tumsā tinies zemes vaigs,
Es dzirdu — nāk viņš gaitā klusā
Un noliecas pār mani maigs.

Bet viņa skats kā debess dzīlē
Nakts bezgalībā zvaigzne mirdz:
„Vai tu arvien vēl mani mīlē?
Vai aizmirst nevar tava sirds?”

*

Es atkal prom uz sapņu spārniem raisos
No zemes krūts kā ziedu vīrāks zils,
Un aizlidoju bezgalīgos gaisos —
Kur dziļā mierā blāzmo Tava pils.

Ļauj brīdi stāvēt Tavā priekšā, Svētā!
Tad mana sirds uz lieliem darbiem kaist,
Un zemes prieks un baudu stundā lētā,
Kā māņu mirāžs Tavā gaismā gaist.

VIENS MARTA VAKARS

Sen sarauts katris sakars
Ar laikiem tiem... bet vēl
Man sirdī marta vakars
Ar sārtu blāzmu kvēl.

No pirmās satikšanās,
No tavas gaismas tas
Vēl atmirdz krūtīs manās,
Tad — lietū apmācas.

*

Ielas, ielas, kur vien acis skatas —
Uguns krastos šalkodamas plūst
Naktij caur kā upes milzu platas.

Ielas, ielas, iekams stundas mijas —
Visu nakti apkārt pilsētai
Šņākdamas kā milzu čūskas vijas...

Čūska pievil, cilvēks iekrīt grēkā,
Ūdens plūdi visu noskalo,
Bet no pīšļiem atkal jaunā spēkā
Ceļas cilvēks meklēt Mūžīgo.

Vai tad Tu nāksi manu dvēs'li brīvot
Kā eņģels balts caur pusnakts tumsu — teic!
Kad šē man reiz bez gala apniks dzīvot,
Kur sīkais lepnums lielo mīlu veic.

Kur lūpas tās, ko šodien svēti skāru
Jau rīt pret citu zvēra tieksmē tvīkst,
Un sapņu gars tik zvaigžņu gaišo āru
Caur aklo logu naktī skatīt drīkst...

Vai tad Tu nāksi, Svētā, mani brīvot,
Kad man šē pietrūks spēka ciest un dzīvot?

*

COR ARDENS

Vēl sapnis sauca zvaigžņu sfērās blāvās,
Bet tumsā grima viss mans dvēs'les nams,
Līdz sarkans stars caur tumšām telpām šāvās
Tās asinssārtās liesmās ietīdams.

Un rūgta dvinga iedzēlās man kaklā,
Es ceļos kritu smeldzes apņemts viss
Un nolādēju moku stundā aklā
To dienu, kurā esmu piedzimis.

Es eju bojā iekārodams tevi:
Viss bāl un nīkst, ko mana roka ņem,
Ar savām liesmām dedzinu pats sevi,
Pār manu gribu citas varas lem.

Caur dzīslām šalcot ļauna trīsa staigā
Kā sarkans spoks un velti spēkus šķiež,
Bet Dieva debess cikkārt dzidri maigā
Kā svina rokām manu galvu spiež.

*

Reiz Viņa nāca diadēmā baltā
No mūžības kā eņģels starodams
Un nodrebēja Viņas gaita staltā,
Kad ceļos kritu es to pielūgdams.

„Tu esi vergs, es tevi nepieņemu!”
Tā teica man... Un atkal viss bij kluss.
Bet mana galva noliecās tik zemu,
Ka mati skāra ceļa putekļus.

Es pamodos, kad māja vēl Tavs svētums,
Kā augstos kalnos mūžam baltais sniegs.
Ak, cik nu tukša likās visa dzīve!..
Un domājot, man nenāca vairs miegs.

Tad nopūtās aiz loga krēslā kļava,
Un zvaigznei krītot debess tumšumā
Es nojaudu, ka dzīvē Tevis nava,
Ka mājo sirdī Tu un — mūžībā.

*

De PROFUNDIS

Ak, tevi mīlēdams es cietu ļoti daudz!
Gads aizsaucis šīs nelaimīgās dienas.
Vien atmiņas kā melnas ķēdes sienas
Ap manu sirdi vakaros un žņaudz — —
Ak, tevi mīlu vēl un ceru vēl tik daudz!
Kad auka šņāc pār zemi trakā brāzmā,
Kā krampjos bērns tad sirds man sāpēs lokas...
Bet reiz to mierināt cels manas rokas
No tumšā šūplā lielā ziemeļblāzmā.

Tava mīla tikai pusnakts tumsā
Kvēla bij kā tvanu vasara,
Tādēļ mana sirds pret rīta sauli
Mirdzēja kā zelta asara.

Nu tu gāji... bet es atkal ciešu,
Nezinādams, kā tas beigsies viss,
Kur bez tavas mīlestības iešu —
Mirt vēl netīk, dzīvot — apnicis.

*

... Kad atkal reiz tu nāksi starp šīm sienām,
Tad meklē man zem galvas gulvietā,
Tur divi ziedi vēl no senām dienām
Dus sakaltuši vecā grāmatā.

Un ja vēl tad tev viņi nepasacīs,
Kāpēc es ziedots nāves pusnaktij, —
Tad raugies manās izdzisušās acīs
Cik dzīve tukša man bez tevis bij.

Vēl būdams bērns es Tevi iecerēju :
Tu manos sapņos allaž rādījies,
Vai ausa rīts ar pirmo zelta vēju,
Vai pelēks miers bij laukos nolaidies.

Un maz to dienu, kad es laimīgs smēju
No īsa prieka dziļi aizrāvies;
Bez Tevis vien es rimties nevarēju
Un Tevi saucu naktī atmodies.

*

SAPNIS

Zem cipresēm nakts mierā iemigušām
Es sapņoju — mēs atkal tikamies.
Pār mūsu galvām sapņos noreibušām
Bij zvaigžņu spārnots eņģels noliecies.

Un jūs man cieši atkal roku spiedāt,
Un mulsā liecos es jums skūpstu dot,
Bet gaisos sāka tūkstoš balsis dziedāt
Un lejup laidās Dievs mūs savienot.

Lietiņš līnā... Ielas klusas.
Krūtīs skan tik ilgu balss,
Slimā dvēš'le nezin dusas,
Nezin, kad būs ceļam gals.

Nav neviens, kas mīl, kas gaida,
Tikai sapņu krēslā maigs
Nezināmās sfērās smaids
Mūžam Nerodamās vaigs.

*

Man saules brīžu maz no tevis
Un sapņos šķiedis arī tos,
Es bojā aizeju bez tevis,
Kā kuģis tālos polāros.

Bet ja tu mūžam savrup stāvi,
Tad saulei skats tavs neatmirdz —
Just dziļi dzīvību un nāvi,
To mīlēdama mācas sirds.

Un kad no debešiem ziliem
Lēnām kā mūžības takts
Pāri pār laukiem un siliem
Atnāks reiz pēdējā nakts —

Pērles es atstāšu savas
Še tad lai staro un stīdz,
Nemšu tik asaras Tavas
Mūžīgā tumsībā līdz.

*

REFLEKSIJA

Kur gan šo marmorbalto seju
Es kādreiz biju redzējis?
Kur gan šo vārdu saldo dzeju
Es kādreiz biju dzirdējis?

Kā atraidot, kā aicinādot
Tās vaigs te iemirdzas, te tumst;
Kā atraidot kā aicinādot
Balss viegli ietrīcas un skumst...

Un tālu sapni atceroties
Es dziļi nodrebēju viss,
No tā jau mūžam atvadoties,
Ko nebiju vēl saticis.

*

Jau atkal mirdz un spīgo
Man ilgu debesis
Caur dzīvi vientulīgo
Kā zelta tuksnesis.

Jau atkal sapņiem devis
Dievs sirdi sauļup griezt,
Un atkal tā pie Tevis
Nāk pievilties un ciest.

*

Tīksmes pilns es raugos savā dāmā,
Savāds nemiers mani līdzī tai
Aizviļ ielu raibā panorāmā
Pretīm peklei tumsā nīrbošai.

Nav neviens, varbūt, tik ļauns un grēcīgs,
Kā šī sieva, kas man blakus iet;
Nav neviens tik skaists un mīlā spēcīgs...

Šeit, monseur, kāds frakots norūc bārdā
Stikla durvis plaši atvērdams
Un es eju... eju Dailes vārdā
Līdzās ļaunam labo meklēdams.

*

SIEVIETEI

Kad gaiša stunda gaŗām laista —
Sirds dzīvot sāk no atmiņām,
Tik pirmā mīlestība saista,
Tās citas tikai piedevām.

Un, sieviete, ja tava vara
Sien otrreiz mani, zinu tad —
Tev daudzus saistīt dota vara,
Bet vienu mūžīgi — nekad!

Draugi, cik īgni jūs allaž un vienmuļi!
Skumji man paliek no valodām gudrām —
Labprāt es līdzi šai rudenī nomirtu
Sienāžiem brālīšiem, māsiņām skudrām.

Skudru un sienāžu dzīvē pa vasarām
Mīla un brīvība cēlāk tiek justa,
Cilvēks ir nelga, kas smaida caur asarām,
Brīve tam — važās un mīla pie krusta.

*

Atkal balle... vīns un aizraušanās...
Daiļa seja... ilgās slimstošs skats;
Atkal maldī, tukšums, novēršanās
Un kā senāk — mūžam es viens pats.

Velti metas dvēs'le tūkstoš baudās, —
Lai es krasts tik sapņos pamirdz tāls.
Gaišos smieklus pārvērzdama raudās
Dzīve rit kā muļķīgs karnevāls.

OPIUMS

Kad velti sirds ar ikdienību cīnās
Un prātus lēnām apņēmis izmisums,
Tad atnāk man no Indijas un Ķīnas
Ar sārtu sapni glābējs — opiums.

Un mirdzošs lauks top atkal mana brīve
Kur sejā mūžam spirtas vēsmas pūš.
Kas gan par to, ja ātrāk paiet dzīve!?
Man — viena stunda, citam — vesels mūžs.

*

CARPE DIEM!

Draugi, kādēļ sērot
Sirmā ikdienā?!
Sāpes neder mērot
Visā dziļumā.

Taisies ceļā smiedams,
Katrīs ceļš ir labs:
Ej pa kuŗu iedams
Visur priekšā — kaps.

Sēžaties ap galdu,
Saucat meitenes,
Dziedot dzerat sausus
Sārtos vīna kausus:
Dzīvi dara saldu
Vīns un sievietes!

*

Dziesmas, smiekli, jautra glāžu šķinda
Izdziest gaisā durvis atverot,
Tumsā nozib ekipāžu rinda,
Pamirdz uguns soļiem aizdipot.

Logos ielīst gaisma sārti rozā,
Skalā „vivat” nolīgojas viss.
Tikai ubags sastingušā pozā
Stāv pie durvīm galvu noliecis.

VĒLĀ RUDENĪ

Dieva dārzus posta sala:
Ziedlapiņas zemjup krīt.
Mana mīļā grib bez gala
Mīlas vainagā tās vīt.

Gluži balta apsnigusi
Liecas tā, bet pirksti trīc —
Dieva vas'ra aizgājusi,
Mūsu aizgājusi līdz.

*

Ilgi es klīdis un nīcis pa pasauli,
Ilgas man mūžīgi žņaugušas dvēseli,
Mieru man svešums nav devis.

Miera ar neesmu es tvīcis un meklējis,
Mūžīgai dailei pa pēdām vien staigājis —
Nonācis atkal pie Tevis.

MĀJĀS

Bāls atspīdums no ābeļdārza
Pa mazo rūti kautri stīdz,
Kā spilgtās dzīves attēls spokains
Man sekojis uz mājām līdz.

Māt, atver logu, ābeļziedi
Kā sendienās ik zarā blāv!
Ak ne! Tur sniega sagšā tinies
Man tālais laimes veidols stāv.

*

MĀTEI

I

Tu redzi, māt, kā aiziet mana dzīve!
Jau esmu vecs, bet Viņa nenāk vēl.
Kā nāves lauks bez malas — mana brīve,
Tik pāri vakars rudens zvaigznēs kvēl.

Bet iet un meklēt ir bezgala grūti,
Nekur vairs neskan Viņas soļu takts
Kā tad, kad bērns vēl zīdu tavu krūti
Un laukā tvīka siltā maija nakts.

II

Sāpju straumes sirdī plokas,
Kad tu uzliec, māt,
Man uz krūtīm mīļās rokas
Mierā ieaijāt.

Šūpla dziesmiņa ko sani
Mani gaismā aiznes,
Un ar mūžību sien mani
Tavas acu zvaigznes.

*

III

Pagalam jau mans dvēs'les svaigums,
Bet kam tu nenosodi, māt?
No tevis izstaro tik maigums,
Kā mani grēkā godināt.

Kur ņēmi savas mīlas spēku,
Kas dzidri šalko vēl līdz šim,
Un mazgā baltu manu grēku,
Pats palikdams par asinīm?

IV

Kad tukšas frazes, flirtu, mākslotību
Sirds velti pūlas istā mīlā vērst —
Ak, mīlā māt, tad manas domas laižas
Kā skumji putni tavā sētā sērst.

Tur viss tik gaišs: dārzs, celiņš, baltie oļi,
Logs vīnstīgās un puķu dobjū zelts!
Tur piedzimst prieks, līdz atskan tavi soļi.

Un tavās acīs as'rās iekaisušās
Man ierakstīts cik nelaužams ir gars;
Un tavās rokās darbos nogurušās,
Man palo mūžīgs mīlas pavasars.

*

V

Vēl dzīves prieks šalc saldi manā dzejā,
Kaut simtiem sapņu nāves tumsa sedz.
Bet ko tu, māt, tā raugies manā sejā?
Vai tikai sāpes tavas acīs redz?

Es zinu gan, man sejā cirstas rētas
Pēc debess dailes dzīvē meklējot,
Bet tavas rokas mirdzošas un svētas
Pār mani laižas sāpes nodzēšot.

*

VI

Ar ko tu, māt, nakts stundā runāji?
Kas bija Tā, kas atnesa man balvas?
Kad tu ar Viņu durvīs stāvēji,
Tad rožains gaišums lija tev uz galvas.

Un šodien vēl tas tavās acīs zaigo,
Kad tu pie krūtīm mani piespied klāt
Un lūkojies uz debess tāli maigo.
Vai Viņa — tur?... Es Viņu mīlu, māt!

CEĻĀ

Vēl lielceļš vizot viņ kā dzintarrota,
Bet skats jau bažīgs skrien uz vakarpusi,
Kur Diena sārto galvu noliekusi
Uz meža melni-zaļā ešafota.

Ceļ vakars cirvi... Sārto as'ņu palā
Kā skaista karaliene Diena beidzas,
Un iztraucēts no lauka zemnieks steidzas,
Un gani saūjinās meža malā.

Stāv ceļ'nieks kluss — tas krīt gandrīz no kājām
Un neizpratnē bikli apkārt vēras,
Bet sirds to baigi skubina uz mājām.

Nakts melnā plīvurī kāpj Tumsas tronī...
Cik laimīgs tas, kam durvis čīkstot vēras!
Un ceļ'nieks sēri skatas zvaigžņu kronī.

*

Es naktī savās sāpēs
Kā avots atveros,
Lai tu pār mani slāpēs
Kā saule noliektos,

Bet tumsa sedz tev ceļu...
Tik veltās cerības
Kā vēsas zvaigznes atnāk
Un manī lūkojas.

*

MĀSAS PIEMIŅAI

I

Brīnišķos ziedos vēl mirdzēja pļava,
Vasara kvēloja mākoņu kļokās
Kad jau kā svecīte dzīvība Tava
Izkusa slimības karstajās rokās.

Gaišāk par ziediem un vasaru atmirdzēs
Atmiņa, mīlošā dvēselē cirstā,
Tādēļ lai dusa Tev salda un mierīga
Vēsajos palagos, baltajā šķirstā!

II

Tu vienmēr biji man tik mīla,
Bet tagad tevi smiltis sedz...
Kad debess atmirdz zvaigznēs zvīla,
Man šķiet, tad tavas acis redz,

Kā sāpes atrod slimo sirdi
Un izmisuma važās kaļ,
Lai tu kā bērnu viņu dzirdi
Un nāc pie manis atpakaļ.

*

ELEĢIJA

Ilgas ar dvēseli mūžīgā sakarā
Aizlido debesīs brīvas un lielas,
Atstājot mani šai lietainā vakarā,
Vienu starp ļaudīm uz pelēkās ielas. —

Kādreiz bij debess kā dimantiem apsēta,
Kādreiz, kad kopā mēs smiedami gājām...
Tagad man dzīve kā pelēka kapsēta,
Pats es kā lapa, ko samīn zem kājām.

Tā nomira, ko mīlēju,
Nu dzīvi tumši gaŗo
Ar viņas gaismu dzīvoju,
Kas vēl ap mani staro.

Bet kad reiz dzisīs arī tā,
Tad baltās drānās tīšos
Un vēsos zemes dziļumos
Pie viņas nolaidīšos.

*

Ko Tava balss no mūžiem skan?
Ko tagad Tu no manis vēlies?
Par zemes pīšļiem jātop man,
No zemes pīšļiem esmu cēlies.

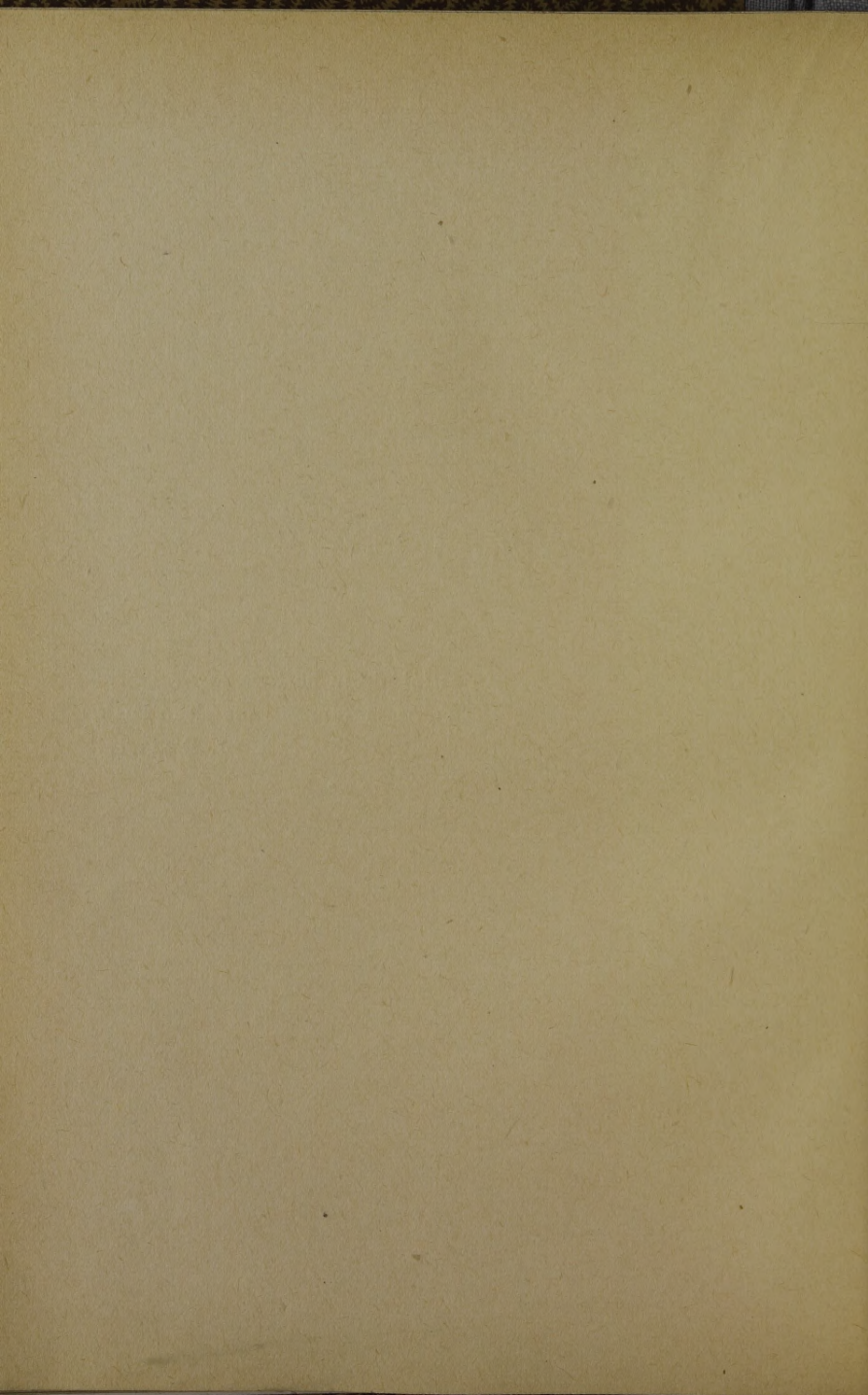
Un dvēs'les ar man nav ko dot:
Pirms acis as'rās aklas tapa,
Kā balta puķe smaršojot
Tā novīta uz mīlās kapa.

AIZEJOŠAIS

Kā es lai aizeju no tava loka?

Ij smarža mūžam mīt pie ziedu koka.

J. Rainis.

Reiz domāju, ka valdi
Pār manu dzīvi tu,
Nu zinu — tie bij maldi,
Lai sevi atrastu.

Tu mana māte esi,
Kas manu dvēseli
No mūžiem mūžos nesi
Caur plašo pasauli.

*

Sapņiem un brīvībai auklēju sevi,
Pārleistā diena jau šķita kā gads,
Atkal uz ielas tad redzēju tevi,
Dvēselē dzēla tavs mierīgais skats:

„Erōta apmātais, atkal tu brīnies,
„Dzīve uz leju tā vienmēr tev ies,
„Ikdienā nesapņo, ikdienā cīnies,
„Mierīgs tad būsi un mūžīgs kā Die's.”

Lēta mūzika un dejas...
Nejēdzīgas balsis... Smaidi...
Kāras izvirtušas sejas...
Ko tu maldies te? Ko gaidi?

Vai arvien vēl nezināmā
Tavu sirdi ilgām šaustot
Spokojas ikvienā dāmā,
Saulei norietot un austot?

Vai no debessfērām zilgām
Gažām saulei, zvaigznēm klusi
Bēgdama no tavām ilgām
Peklē viņa nokāpusi?

*

Un bij kā senāk: atkal saules rietā
Viņš sirdi ļāva neprātīgām alkām,
Un klausoties caur vēja vieglām šalkām
Viņš redzēja To austam saules vietā.

Bet tiklīdz plīvurs Tai no pleca risa
Un tikko Tā tam liecās kautko čukstēt,
Te pēkšņi blāzma vakarpusē dzisa
Un krēslā viens viņš sāka klusi šņukstēt.

TAVĀS MĀJĀS

Tavs klusais nams ar savu mieru māna
No dārzu zaļām ēnām raugoties,
Kā kuģis es no tāla okeana
Še iegriežos gan mirkli atpūsties,

Bet kāds šis miers, kur tavi vārdi sprēgā
Kā pekles uguns sirdij kaļot saites,
Līdz dienas zelts man nodziest pusnakts rēgā
Un tavi pirksti uzplēš vecas kaites?

Pie tevis gars neko vairs nerod svētu,
Kā Fallerons, kad liktens paliek sīvs,
Es aizeju lai laukos gaviļētu,
Es esmu putns, kas sauļup lido brīvs.

*

MĪLAS NAKTĪ

Tā visas durvis atdara, kad nakts,
Tā visās mēlēs runāt sāk, kad nakts!
Un viņu dzird ik putniņš zara galā,
Ik karāls tronī, ubags ceļa malā;

Pat mirons dzird, kaut dziļi zemē rakts...
Ko iemigt pūlies? miers nav acīm lemts,
Dārzs lejā karstos mīlas čukstos mulst...
Un tavā sirdī prieks un skumjas gulst:
Šai naktī viss tev atdots tiek un ņemts.

*

Man prātā vakars zvaigznēm apmirdzētais,
Kad tālu gājām zilā krēslā mēs,
Tad nolaidies bij mīlas klusums svētais
Pēc ilgiem laikiem mūsu dvēselēs.

Tavs daiļums teica: „Ņem kautko priekš sevis
No vaiņaga ko mīlestība vij!”
Bet es nenieka neņēmu no tevis,
Jo viss kas tev, man pašam toreiz bij.

Uz debess fona vijolētā naktī,
Kur melni stobri draudot gaisā stīdz
Un uguns liesmas izsplaudami taktī
Kā tumšās sāpēs vējiem dvašo līdz,

No karstām telpām iznācis es skatos
Un redzu atkal debess dziļumā —
Pa Piena Ceļu aizbrauc zvaigžņu ratos
Mans sapņu valdnieks zilā mūžībā.

Tā aizies viss, kas dzīvē mūžīgs šķietas,
Spēks, griba, darbs, bez gara nav nekas,
Jo debess dailei nav virs zemes vietas,
Cik sapnis liels tik cilvēks — sīks un mazs.

*

Kad stāvs tavš plaucis muselinā šķidrā
Kā nāvīgs zieds man dvēslī naktīs māt,
Tad tvīkst mans gars pēc kalnu gaisa dzidrā,
Kur dziļā mierā pārļu strauti krāt.

Tur mūžam jauns man rīt- un vakarcēliens —
Sirds vēlas saites, kas to mūžam sien,
Bet tavus mīlas strautus tukšo smēliens
Viens vienīgs kaisls, pirms nakts pret rītu brien.

*

ACIS

Kad acis maigi zvīļas
Sirds kluso dzelmi skaŗ,
Tad zinu cik tās mīļas
Un liktenīgas ar.

Jo staru vieglo tiltu
Kā debess gaišumu,
Tās vienmēr ceļ ar viltu
Pār sāpju dziļumu.

Sen atpakaļ reiz tu teici:
„Es šodien mīlu tik jūs.”
„Ech, šodien,” — es atbildēju,
„Teic man kā mūžam būs!”

„Es miršu jums līdz, to tad zināt...”
Nu atkal tu čukstēji klusi —
Ak, Dievs, tad visu šo laiku
Tu mani vien mīlējusi?!

*

Bez tevis, apstarotā,
Vai tu to nenovied?
Pār mani Dieva saule
Kā nāves puķe zied.

Tik tavā dvēs'les vizmā,
Kad aptumšots mans gars —
Kā brīnišķīgā prizmā
Lūzt sāpju tumšais stars.

Pēc gaŗām, tveicējoŗām dienām
Prom vienatnē no pasaules
Starp klusām, satumstoŗām sienām —
Pie tavām lūpām liecos es.

Un telpa pielīst siltas miglas ...
Nu teic, vai tava sirds ar jūt —
Cik tagad stundas brīnum žiglas,
Cik viegli man ar tevi būt!

*

Vai tagad iedomāties varam
Kā viss tas izbeigsies starp mums?
Ko šodien ticēdami dāram,
Tas rīt jau nāves ieguvums.

Bet redzi, — saule aust ik dienu,
Kaut vakars spieŗ to juŗā krist.
Vai nav tāds liktens arī mīlai:
Te gaiŗi uzliesmot, te dzist?

Lai puto vīns! Lai lūpas skūpstā tiekas
Un baudā sirds
Lai reibst un tver, kas vērtīgs tai vēl liekas.

Lai kausā noslīkst cerības un ilgas
Kaut vienreiz te!
Uz kapa visiem mums reiz zaļos smilgas ...
Vai nē?

*

Kā rauta lapa straumei ļaujas
Tā mīlas varai ļaujos es,
Kad tavas lūpas mīlinājas
Pie manējām kā magones.

Es saldo opiju no tevis
Kā grēcnieks esmu pavests sūkt,
Līdz pārvērsts nepazīšu sevis
Un ceļos slīgšu Dievu lūgt.

Pār dziļumiem un sienām
Kā apburtas arvien
Caur naktīm un caur dienām
Uz tevi ilgas skrien.

Tās pārcieš balto gūstu
No ziemeļiem kas pūš,
Bet es pats — sapnis kļūstu,
Kam dzīvē smaržas mūžs.

*

ZILAIS SAPNIS

Šo zilo sapni pauda
Jau Novaliss un Tīks *)
Šim sapnim sveša bauda
Un dienu gurums sīks.

Pat dziļai kaisles baismai
Tik vienu mirkli dots,
Viņš atkal smaida gaismai
Kā Fēnikss atjaunots.

*) Novaliss un Tīks (L. Tieck) — pazīstamie vācu dzejnieki romantiķi.

GAIDOT

Pirms elektrību saltās saules riet,
Es raugos ļaudīs itkā brīnumtēlos.
Cik viņu daudz uz platās ielas šķiet
Man šovakar, kad tevi satikt vēlos.

Jau manu ēnu uztver katris logs,
Kur puķes atver sāpju ziedus kvēlos,
Bet cerībā es zaļoju kā koks
Šai vakarā, kad tevi satikt vēlos.

*

PRET RUDENI

Jau tavas ilgas spārnos paceļas
No manis prom, kā gāju putni pirmie,
Un saules skats tavs vēsāk aizgriežas,
Un ataudz sāk man salnas rīti sirmie.

Bet kad tu būsi jau aiz zemju zemēm
Un tumsā viens es ceļu meklēšu,
Tad Balta Sieva nāks no ziemeļzemēm
Man mieru sniegt, ko nevarēji tu.

SAPŅOTĀJAI

Zem ievām vēl kā maijā
Tu klusi sapņot nāc,
Lai ilgās dvēs'li aijā
Liegs smaržu arōmats.

Bet redzi jel, — jau ziema!
No kokiem pārslas krīt —
Ne viņas tvert, ne skūpstīt,
Ne baltā kronī vīt.

*

Jā, tiešām atkal balles zālē,
Kur valda takts un apreibums
Un mirkļi uzliesmo un bālē —
Es sapnī redzējos ar jums.

Jūs gaiša lidojāt un maiga,
Bet blakām jums — kāds savāds gars,
Es neredzēju viņa vaiga:
Vai Erōts bija tas, vai Marss?

Bet kad mans glāsts jums pretīm cēlās, —
Viņš nāves seju atsedzis
Ar aklām acīm manī dzēlās:
„Nāc, nāc! es esmu — liktenis!”

*

AIZGĀJUŠAI

Mēs saules stundas kopā pārlaidām...
(Kā dvēselē vēl viņu mirdzums kaist,
Kā mūžam tīk vēl kavēties pie tām!)

Tu negribēji mani projām laist,
Bet vakars bij jau krēslā vēris durvis,
Es viņās stāvēju un tevīm klusi teicu,
Ka nākšu sapnī aplaimot kā burvis.

Tad viegliem soļiem kluso ielu sveicu
Un maldījos tai naktī sapņodams
Kā auseklis, viss gaiši starodams.

Ko tvīku toreiz — mirklis bij man devis.
Es nezinu, kur lūpas skūpstus ņēma,
Jeb tiešām sapnī biju tad pie tevis?

Cik nesen tas!..
Un liktens citu lēma.
Man rokā trīc vēl laimes atslēgas...

Tu mirusi — es ģīvu vēstulē
Vai simto reiz, bet ticēt, ticēt grūt,
Jo tava gaismā spīd man dvēselē
Un sāpe salda kļūstot viegli skar,
Kad vēlos vēl pie tevis sapnī būt —
Kā tovakar.

Tu vienīgā man cēli ticēt spēji,
Ka skaidru sirdi krūtīs nesu es,
Bet cēlos allaž nolauž nāves vēji...
Kur nu man iet bez tavas dvēseles?

*

Nekādu skaistumu, ne brīvi
Vairs mani sapņi neuzbur:
Man nav vairs ticības uz dzīvi,
Visviens kur esmu, šē, vai tur!

Nav manī skaidrības nekādas,
Tik dvēs'le sāpju ceļos klūp;
Kas šodien svēts un mūžīgs rādas,
Tas rīt kā maldu aina drūp.

*

KUĢIS

Kad jūra gaŗās vālās
Kā draudot tumši šalc, —
Kāds vilnis klintīs tālās
Man šķiet ir kuģis balts.

Tas zemu balto mastu
Kā lūdzot noliec tad
Un vētrā meklē krastu,
Bet nerasniedz nekad.

Zem kājām smilts un zvaigznēs debesis,
Tāds ir tavs ceļš kā mūžīgs tuksnesis.

*

ZIEMAS SVĒTKOS

I

Ja tu — nabags, ja tev nava
Savu māju, savas saimes,
Ja tu viens un aizmirsts jūties,
Ja tu ilgojies pēc laimes, —

Mīli šonakt, kad ik logā
Laistas aizkars zelta kņokām!
Mīlā arī debess liecas
Apkampt zemi baltām rokām.

*

II

Ko tu vairies no sirdsēstu saimes!
Visas sāpes reiz beidzas un klīst.
Nav neviena, kas nepazīst laimes;
Nav neviena, kas mūžīgi nīst.

Tas, kas pasaulei dzīvību devis,
Šinī naktī no mūžības cēls
Zvaigžņu apmirdzēts atnāks pie tevis,
Tevi mīlēt kā cilvēka dēls.

*

III

Nem manu sirdi pirkstos liegos,
Lai aizmirstas viss noziegums!
Šai naktī mīla izplaukst sniegos
Un zvaigznes nolaižas pie mums.

Un ko šai mirklī zeme dara,
To darīsim mēs līdzī tai —
Pār mūsu mīlestību vara
Ir tikai svētku saskaņai.

Kā apburts dzīvei aizmirsos ...
Un līdzī šaubām gaisa mokas,
Kad karstām lūpām pieskāros
Pie tavas mīļās, vēsās rokas.

Bet ja tu māsa bijī man,
Tad neprātu šai mirklī devi,
Kas nu kā vētra manī skan,
Līdz bojā aiziešu ar tevi.

*

LIKTEŅĪGĀ

Zem tumšām uzacīm es redzu
Tai mūžīgs zvaigžņu gaišums spīd,
Ko es kā radītājs pats dedzu,
Bet tagad pielūdzu ik brīd',

Tā manus ceļus šķīrs un sacīs,
Ko nakts un šaubas tagad sedz:
Tai mana uguns kvēlo acīs,
Tā manu dzīvi cauri redz.

LEONĪDAI

Dziļā dusā elpo zvaigžņu sfēras,
Pelēks vakars namu rindas sedz.
Visur miers, bet mierā — klusas sēras
Cik vien tālu tavas acis redz.

Nami trūvē akmens domās smagās
Akliem logiem stingi vērdamies
Ielu sirmās, bezgalīgās vagās,
Koku rindām pāri svērdamies.

Bet ap tevi burvja lokā saistas
Atkal tālais bērna maigums sens
Un līdz rītam visa debess laistas
Acīs tev, kā milzīgs dārgakmens.

*

ŠAI ZĀLĒ

Šai zālē miers un vieglas ēnas
Pār sārtiem krēsliem rotājas
Kā glāstā nolaizdamās lēnas,
Kad galva rokās noliecas.

Še vāzes pilnas ziediem svaigiem
Un kaktā piānīno mazs
Zem Leonīdas pirkstiem maigiem
Dveš Bethovena „Ardievas” ...

Bet pretīm debess sfērām zilgām,
Kas mirdzēdamas logos zied,
Sirds spārnota ar jaunām ilgām
Par mūžību un gaismu dzied.

*

Es raudzījos tev skaistās acu dzīlēs
Un manu sirdi žņaudza sāpju kvēls:
Vai gan šīs acis kādreiz mani mīlēs,
Vai kādreiz būšu viņu sapņu tēls?

Bet kad mums rokas atsveicienā sējās
Un klusumā, kas apkārt žņaudzās vēss,
Šīs acis pēkšņi valgi iemirdzējās, —
Man šķita: tikko satiekamies mēs.

Neej prom, kad logā dzirdi
Rudens elpu, nāves baismu,
Izlej vien pār manu sirdi
Savu acu mīlo gaismu!

Neej prom, es dzirdēt vēlos
Kā man tavas lūpas zvēr
Mūsu mīlas mirkļus kvēlos
Miņā paturēt vienmēr!

Zinu, vārdos cilvēks viļas,
Tomēr saki viņus man,
Lai tiek sāpes tikpat dziļas
Kā ir laime tagad man!

*

Te laime plauka mirkļa dvašā
Te mirkļa dvašā vīta tā,
Līdz ausa tava mīla plašā
Pār mani gaismā mūžīgā.

Kā zvaigžņu dimants tumsā sētais,
Kā zelta mets, kas dienas sien,
Kā mēness, saules apspīdētais,
Tā tev es sekošu arvien.

*

VAKARĀ

Kā vēsma glāsts tavs rimdams
Uz krūtīm paliek man,
Kur dziļā mierā grimdams
Vēl mīlas avots san.

Bet tavas acis neredz,
Vai es vēl ļauns, vai labs:
Tās sapņu tvani ietin
Un aizsedz skropstu kaps.

Kam der šie zvērausti un ķīlas?
Kam der šīs balvas nīcīgās?
Kā Kristus dzīvoja priekš mīlas,
Kā Kristus nomira priekš tās, —

Tā mīli, un tu augšām celsies,
Jo kāpa tumsu neredz tas,
Kas zemi vienot grib ar zvaigznēm,
Kas mīlestībai ziedojas.

*

Tu daudzreiz atnāc pusnakts elpā
Un tad es tevi sajūtu
Kā karstu vilni vēsā telpā,
Kas aug, lai mani aiznestu

Caur zvaigžņu bezgalīgām zālēm,
Kur es tā vaigu ieraugu,
Kas tevi saistījis pie manis
Ar nevīstošo skaistumu.

„Tver, apkamp, skūpsti, paņem visu,” —
Salds neprāts manī sāka dvest,
Kad dzejā mūžīgā uz zvaigznēm
Es tiecos tavas ilgas nest. —

Ak Dievs! vai manī bij tā daile,
Kas zvaigžņu bezgalībā mirdz?!
Es mīlu izdzīvojis vārdos:
Ne tava skūpsta man, ne sirds.

*

Kad es pie mīlās dvēs'les liecies
Pēc dzidra malka tvīku tvert,
Tad savāds tēls no dzelmes tiecies
Man spieda sāpju kausu dzert.

Un slāpēs dziļākās es saucu:
„Kas bij šis dzēriens?.. Tēls, tu kas —?”
Viņš atbildēja: „— Tava ēna,
Tu dzēri savas asaras.”

MANS IZSKATS ĀRĒJAIS

Es esmu stāds pēc saules tvīkstošais,
Kas ieaudzis zeļ zemes pīšļos melnos.
Kādēļ tev sāp mans izskats ārējais?
Viņš dvēs'li slēpj kā vārgu dzirksti pelnos,
Simtjaunām vētrām uzglabādams dzīvu,
Simtjaunās vētrās liesmošanai spīvu.

Ja netik tev mans izskats ārējais —
Ak, izbēdz tad no mana klusā ceļa!
Es nevaru būt Fēniks mūžīgais,
Es esmu stāds, kam vajadzīga zeļa,
Kas norauts vīst, tik arōms reibi salds
Vēl apkārt klīst kā pasaka, kā malds.

Tu vari atņemt sejai smaidus, skumjas —
Kā vājus ziedus atņem zaļam kokam,
Bet zaru mežs lai saulei pretīm jumjas,
Lai mūžam redz to brīvos vējos plokam
Un ceļamies, kā spilgtu nemierflagu.
To neatņem, tas tevīm būs par smagu!

Jo mana dvēs'le maldīsies pa nakti
Kā vajāts putns, kam ligzda izpostīta,
Un baudu mirkļiem, kas no dzīves zagti

Ap tevi smies, viņš dziedās līdz no rīta
Tik sērīgi, ka sāpēs sastingusi
Tu klausīsies, ka mani zaudējusi.

Un mana dvēš'le būs kā karsta lāsa,
Kas pārplūdinās tavus as'ru traukus.
Un tavai dzīvei būs tik viena krāsa,
Kad atmiņā tu sauksi brīžus jaukus:
„Reiz bija stāds pēc saules tvīkstošais...
Kā tagad žņaudz tā arōms gaistošais!”

*

No jauna senās tekās staigā
Kā neprātīga mana sirds,
Bet tavā nobālušā vaigā
Vairs ziedu sārtums neatmirdz.

Un velti saules staru zaigā
Ap tevi mani sapņi lied —
Tu — talipotu palma maigā,
Kas tikai vienreiz mūžā zied.

Ak neaizmirsti dzīvē mani vienu,
Tad cēls es kļūšu stundā pēdējā!
Kā nakti pārvērst vari Tu par dienu,
Tā arī nāvi — gaišā dzīvībā.

Kas būšu es bez Tavas dailes svētās?
Vai ne tik atoms nespēcīgs un sīks,
Ko visi vēji maldinās un mētās,
Līdz beidzot aprīs tukšums bezgalīgs?

*

Reiz ziedonī man daudz bij tavas mīlas,
Ak, tālais draugs!
Nu atmiņas vien manas laimes ķīlas
Un pelēks lauks.

Kā nāves elpā klausos vēju taktī:
Vai vēl kāds sauks?
Un mana dvēs'le izsāp ziemas naktī
Pēc tevis, draugs.

MEA MEMORIA

Kad atkal reiz es kļūšu šķīsts un patiess,
To brīdi vien Tu gaidi gaidīdams
Un visu nakti manā sirdī skaties
No zvaigžņu troņa skumji smaidīdams.

Bet kaut tik nojaust varētu Tu, svētais,
Ko gan šeit dzīvē necieš mana sirds!
Ne lūgšanas, ne baudu mirklis lētais,
Ne Dievs, ne Sātāns to vairs neatspirdz.

Man nav nekā, es esmu beigts uz laikiem,
Kas bij reiz dārgs, — to nāves tumsa sedz,
Vien slimā sirds caur opiuma tvaikiem
Kā tālu zvaigzni Tavu vaigu redz.

*

Vai tad tu mani atminēsi,
Kad ziedons zaļas dzijas vērps
Un zemi zīda tērpā tērps?

*

*

*

Vai tad tu mani atminēsi,
Kad gaisos gāju putni kliegs,
Bet matos kritīs pirmais sniegs?
Vai tad?...

*

APMĀTAIS

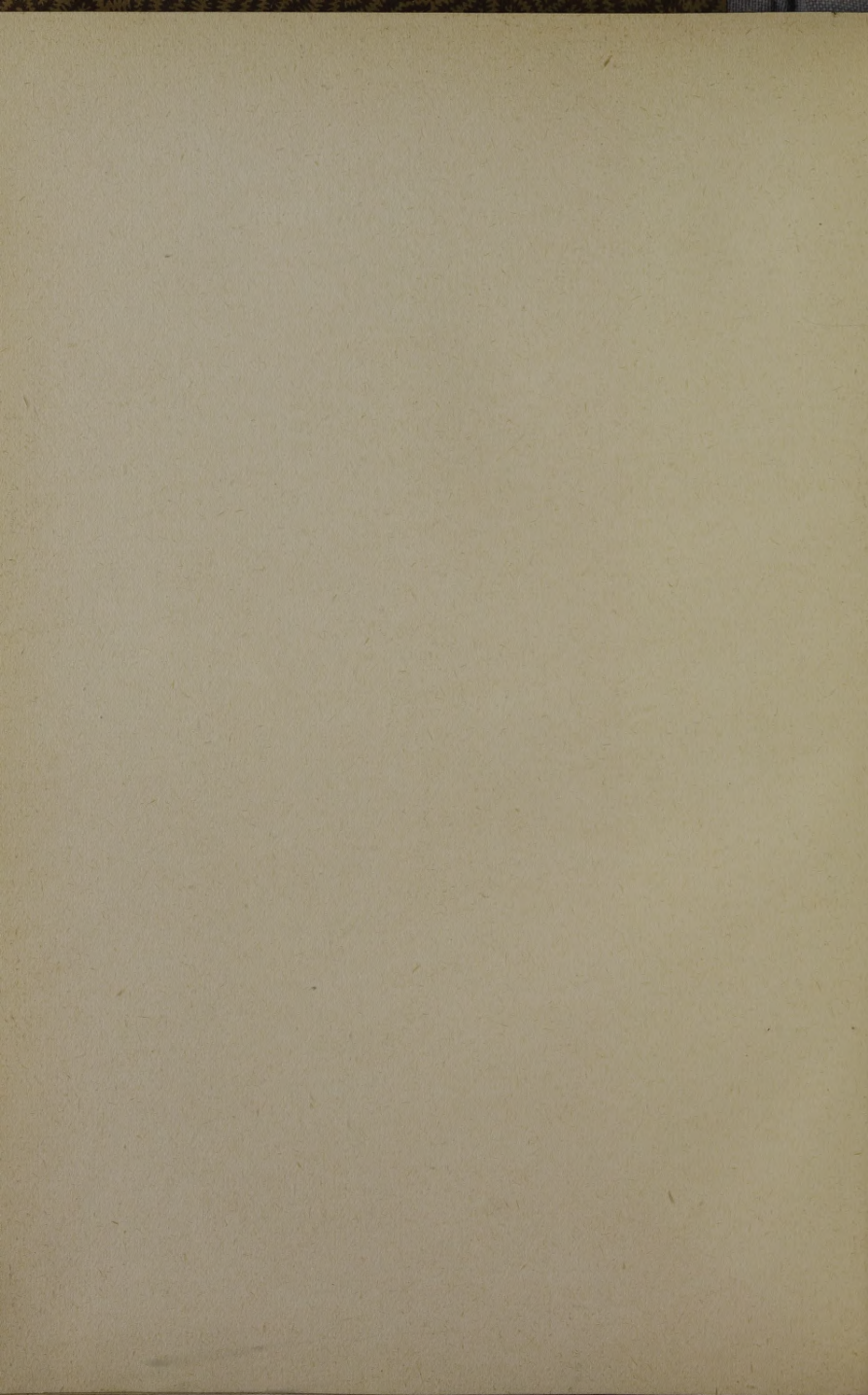
Simtkrāsās saule aust un riet
Pār baltiem ceļa oļiem,
Kurp vien viņš iet, kurp vien viņš iet
Ar viegliem bērna soļiem.

Priekš viņa zemu noliecas
Baltgalva Himalajam,
Un jūra bangot nostājas
Tam glauzdamās pie kājām.

Viņš visu var, viņš visu spēj
Ar brīnumu, bez vārda,
Viņš jaunu laimes sēklu sēj
Un vecos elkus ārdā.

Tik neprasat tam, kurp viņš brien,
Kas viņa zvaigzni dedz.
Jo tik caur mīlestību vien
Viņš visu dzird un redz.

*

II.

Rīts nāk; ir diena dienu aizdzinuse.
Karsts slāpju tvīkums sirdī klusi baigs — —
Šī roka nāvekli nes vientuļgaram,
Sērs smaida daiļā aizejošā vaigs.

J. Akurāters.

SIENLAIKĀ

Sēž vecie šķūņa ēnā
Un drūmas runas triec:
Ka dzīve viļ un sola,
Līdz plecus vecums liec.

Mēs jaunie gaviļējam
Un lidojam pa pāriem,
Mums asinis ir karstas
Kā jauniem jaguāriem.

Ak, celmi, paskatāties
Uz zaļām atvasēm,
Kas mūžiem cauri stiepjas
Līdz zvaigžņu pasaulēm!

*

STRĀDNIEKA DĒLS

Man svešs ir tavu lūpu vīns,
Kuŗš sirdi karsē naktī velgā.
Gan tavā sejā zogas smīns
Kā bēgums mani aizvilt selgā.

Es esmu tevi redzējis
Tik pusnaktī kā zvaigzni kvēlam,
Bet dienā bāl tavs skaistais tēls...
Un tad es aizeju viens pats
Bez verga nopūtām un žēlām —
Es esmu strādinieka dēls. —

Gar dievnamiem, kur ticīgie
Pie zemes lokās svētā bijā,
Kā sātāns garām eju es
Un smeju viņu dieviem sejā.

Man Dieva nav... Es neesmu tas,
Kam glēvā padevība sirdī,
Kam lūpās suņu smilkstiens žēls,
Es esmu dzimis vētras naktī,
Es esmu strādinieka dēls.

*

JAUNAM PIRĀTAM

Spārno mastus spītēt vējiem kāriem,
Tevi šūpo cīņas vilņu takts!
Sapņi pieder sārtiem buduāriem,
Prom ir tava reibā mīlas nakts.

Sapņi ir kā nāves zāles lēnas,
Jūras ūdens — slāpes nedzesēt.
Spīdi vienreiz! Kaunies savas ēnas!
Cīnā krist ir tomēr — uzvarēt.

*

PĀREJOT

Mēs esam ceļā jau pirms pirmiem gaiļiem.
Jau pusnakts pār. Velk rīta vējiņš silts,
Un liekdamies uz fontonstabiem daiļiem
Mūs viņā pusē dimdot rada vilts.

Nu Stiksai pār... Bet tiltam Charontēvam
Ne obols *) dots — tas draudot klusu rūc...
Neviens vairs neatgriezīsies, bet glēvam,
Tilts, varenaiss, zem kājām smiedams brūc!

*) Seno grieķu nauda.

PĒC CĪNAS

Tāds miers!

Vai vari iedomāt —

Šīs lūpas tikko cīņas vārdus sauca?!

Vai vari iedomāt — šis stāvs

Vēl tikko karstā cīņā trauca?!...

Raug, sejā smaids!... Nē, sāpju stariņš blāvs...

Raug, acis tam cik plaši sastingušas,

Kā tālo mērķi beidzot atradušas. —

Tāds miers!...

*

INTER ARMA

Rindā miglas kalni trauc

Dejodami nāves deju,

Laukos vēji vaid un kauc,

Dienas šausmās aizsedz seju.

Kailais zaldāts ierakumos

Necer vairs pēc dzīves jaunās, —

Zeme šķiet kā netīrs kumoss

Ierīts iznīcības žaunās.

Un ik pulks, ko neprāts tvēris
Dzīvnieciskās dziņās kaistot,
Asinis un sēru laistot,
Ciemus apstaigā kā mēris.

Bet ik māte kaŗos smietā,
Savu bērnu glauž ar vaidu,
Kas no krūtīm mīlas vietā
Iezīž asinis un naidu.

*

KRITUŠAIS

Viņš guļ uz krustceļa līka,
Kur tramvaji rindās sienas,
Pār pieri tam asiņo pēdējā brūce,
Kā lentiņa sarkana, sīka,
Ko pirmās brīves dienās
Viņš nēsāja pie krūts.

Iet ļaudis garām un skatas
Tam sastingušās acīs,

Kas izspiedušās platas.
Dažs biedri, dažs naidnieku zīlē,
Bet acis atbildi sacīs
Kā strādnieks nīst un mīlē.

*

PĀREJAS LAIKMETĀ

Tas bij vakar. Sakropļoti
Mūsu brāļi cīņā krita — —
Šodien ceļas tie no kapiem
Rindās stājas cits pie cita.

Nāc un skaties, uzvarētājs
Antejs cēlies! Cīņas diena
Pāri plēšas zemei svētai
Sarkana kā rožu siena.

Lai šīs cīņas karogs plivo,
Lai pār zemi as'nis līnā!
Mīlu izstarojot cīņā
Varons nāk un mūžus dzīvo.

Ne pārbaudīt, ne mērot cilvēksirdi
Tu vēlies, Dievs, to grūzdams izmisā,
No pirmās dienas jau tu viņu dzirdi
Kā kalna strautu šalcam mūžībā.

Bet viņas nakts un kaislības tu baidies,
Kad zūd tai miers un tava vadība,
Tad tu to sit un bangām tālu šķaidies
Un zeme raud un visa radība.

*

INVALIDS

Riets liesmas sviež pa logu asinssārti,
Un pukst man sirds kā pagājušās dienās,
Māj vecais maršāls smaidīdams pie sienas:
„Uz priekšu droši, vaļā vērti vārti!”

Man šķiet, ka aizskrien biedri cīņu brāzmās,
Bet līdz es netieku ar klibo kāju,
Jau piektais gads, ka dzīvoju pa māju,
Kā as'ņu pelkēs mirkdams vakarblāzmās,

Vien kalni zin un lejas ērgļa gaitu,
Kā cīņās bruku slavas kārs ar prieku.
Nu lēkādams uz kruķiem soļus skaitu.

Ne ģermanī, ne vientiesīgā flāmī —
Vairs aklām acīm pazīt ienaidnieku...
Un maršāls bāl pie sienas melnā rāmī.

*

MANS BRĀLĪTS

(Maza balāde)

Mans brālīts karā kritis,
Bet naktīs es dzirdu — tas jāj
Uz balta, stalta zirga
Un durvju priekšā stāj.

Ar nosalušiem pirkstiem,
Tas logā dauza spēji,
Bet māte miegā atbild:
„Tie, dēls, tik ziemas vēji!”

Es būtu gājis ielaist,
Bet kaķa acis gail
Pie pašām āra durvīm,
Un man tik ļoti bail.

Kad rītā prasu mātei,
Tā nogrimst it kā bēdās...
Lai augot liels, gan iešot
Es arī brāļa pēdās — — —
— — — — — — — — —

Mans brālītis karā kritis,
Bet naktīs es dzirdu — tas jāj
Uz balta, stalta zirga
Un durvju priekšā stāj...

*

VECA DZIESMA

Kad laukā negaiss dzirdams —
Es dziesmu atminu,
Ko dziedāja viņš mirdams
Par savu tēviju:

„Lai vētra brāž, lai dragā, —
„Ar tavu likteni
„Es saistīts karā smagā
„Pret visu pasauli.

„No tava slavas rīta
„Viss manās krūtīs mirdz,
„Bet ja tu sērās tīta,
„Tad arī mana sirds...”

Kad laukā negaiss dzirdams, —
Šo dziesmu atminu,
To dziedāja viņš mirdams
Par savu tēviju.

*

DVĒSELE

Vai gūstekne no mūžības šurp vesta
Tu, dvēsele, kas miesas varā smoc,
Jeb praviete, no svēta gara nestā,
Kai cilvēcē ir jāpauž dieva sods?

Kā spītīgs bērns tu vēlies — viegli nestā,
Un nenāc līdz, un smagi zemē ploc...
Kad nakts šķiež gaisos gaismas pārpalieku, —
Es aukles Skumjas rokās tevi lieku.

*

LIELAJĀ PIEKTDIENĀ

. . . Tad sauli žņaudza smaga tumsas vara,
Un zibens spožs kā zobens zemjup trauca,
Bet dziļas mīlas apstarots Viņš sauca:
„Tēvs, piedod tiem, — tie nezina, ko dara!”

Un vētra rima . . . Žēlsirdība reta
Bij parādīta lēnprātīgā garā,
Bet strīdēdamies salīduši barā,
Tie kauliņus par Viņa svārkiem meta. —

VAKARĀ

Kad izgailēja kāvi
Virs tumšās pamales,
Tad atminēju nāvi
Un kapa tumsu es.

Bet noliija lēns lietiņš,
Nu atkal zvaigznes mirdz —
Vismaigāk Zelta Sietiņš
Kā paša Dieva sirds.

*

PAVASARĪ

Saulīte mīļā jau vizinas laukos
Klusinot Vējmātes nopūtu žēlo,
Dziestošo zvaigznīšu nomesti, kvēlo
Asaru kristalli smaržīgos traukos.

Cīruļi trallina, baloži dūko,
Bailīgā dzeguze ataugā kūko:
Svētelis klabina, mežzosis klaigā — —
Dzīvība visur, dzīvība staigā!

Steidzīgi izdzen ar zirdziņu mudro
Kalppuisis tīrumā vagu pēc vagas, —
Rokas top gurdēnas, kājas top smagas, —
Apsēžas, uztaisa pīpi un gudro:

„Saulīt', tu vāji pār strādnieku spīdi:
Pav'sarī tvanīgā, rudenī slapjā
Cinās viņš darbiem kā zvēriem ik brīdi,
Beidzot tak uzveikts un salauzts krīt kapā.”

*

UZ BURTNIEKU EZERA

Rondo

Mēs sēžam mēmi . . . Laiva viegli ligo,
Viss ezers rieta as'nīs spīgo,
Kā sarkans galds, kur klusums tiesu spriež,
Kur dzelmju karāls mīklas dod un spiež
Mūs klusu ciest, lai roku nevīžīgo
Stiepj vakars melns, un irkli elastīgo
Pret neredzamām radzēm salauzt sviež;

Lai drošais skats, kas tumsā ceļu viež,
Dziest rieta kvēlam līdz.
Jau mainās krāsas... Kaiju spārni žvīgo
Uz Angžas salu. Laivu bezbailīgo
Vēl pēd'jā ezerelpa krastā sviež.
Aiz mums nu nakts pār dzelmi zvaigznes šķiež,
Kur Laimdota pa kristallpili līgo,
Kā lūgdamās mums līdz.

*

AKURĀTERAM

. . . Un brīži ir, kad sajūtos es lieks,
Kad sirdī tukšs viss šķiet un pasaulē.
Tais tumšās stundās plūst Tavs „Dienu prieks”,
Kā balzams brīnišķs manā dvēselē.

Un kalpu zēns es naīvs un sapņains kļūstu,
Kas bērna acīm visu uzlūko;
Kas priekā līdzī smaržai projām plūstu,
Kad viss tam sniegts ar ziedu sarkano — —

Un tā aizvien, kad sirds ar sāpēm kaŗo —
Man talismans slēpts Tavu jambu taktī,
Līdz atdzimstot sirds atkal ilgās staro
Ar Tavām dziesmām zvaigžņu gaišā naktī.

*

MANS DRAUGS

Teodoram Zeifertam

Cik daudzreiz stundā vientulīgā,
Kad skumjo domu nav kurp vērst,
Es sapņos aizlidoju Rīgā
Pie sava labā drauga sērst.

„O! Ziemeļnieks“, viņš saka jautri
Un durvis plaši vaļā ver:
„Nu nāc vien iekšā, ko tik kautri,
Tā lielam vīram nepieder!“

Un krēslas pilnā istabiņā,
Kaut viņš pats ir tāds sīks un mazs —
Es redzu lielu milzi viņā,
Par kādu melš tik pasakas.

Bez tam viņš šķiet man arī burvis,
Kas visas sirdis cauri redz,
Kam vaļā veras visas durvis
Un eņģels ceļa zvaigzni dedz.

Bet vārdos vienkāršos un gausos
Tam gaišs un mūžīgs vijās viss ...
Un es bez elpas viņā klausos,
Virs zemes visu aizmirsis.

*

MANA ĢEOGRAFIJA

Es raibo atlasu sev priekšā veru:
Viļ pasaules, un tālāk, tālāk vien
Pār zilām jūrām mikliem spārniem skrien,
Kā gāju putni, acis pilnas ceru.

Tās atpūšas uz tālās Sicīlijas,
Tad ilgās dreb jau Kaukaziju sveikt — —
Bet te kā vējš klāt mazais brālis plijas
Un pavēl skaisto ceļojumu beigt.

Kā mežonēns viņš lapas plēš bez gala,
Bet stiprāks es, un uzvaru man sveikt.
Tad as'rām tas grib krusttētiņu veikt,
Un rokas stiepj pēc sienā spraustā skala.

„Nē, mīlais draugs, ar uguni nav brīv!”
Teic krusttēvs, mīkstu darot balsi bargo,
Un galva tam kā Kazbeks sniegā margo,
Kam pāri skals kā ilgu zvaigzne plīv.

*

Kad dienu prieks ir dvēs'lei gājis gaŗām
Un vakars logā zvaigžņu rakstus jauc,
Tad atdodos es sirmo ielu varām
No drūmās akmens poēzijas skauts.

Ko diena liedz, ko vakars logā dzēsa,
Ko arī tu, man negribēji teikt,
To akmensvaloda nu atklāj vēsa
Ik solī man un negrib mūžam beigt.

Gan saka jā, gan nē, tik stindzinoši,
Ka apstājos es drūms pie tava nama,
Kur rozes logā kvēlo valdzinoši:
Tev vienīgai šī mīkla atminama.

*

Tai jūnijdienā bij mums ceļa sauciens:
„Uz ‚Sprīdīšiem’ pie Annas Brigader!”
Un tas tik bij viens skaists un varens brauciens,
Ko līdzīgs cits tik bieži neatsver.

Mans ceļa vadons redaktors un dzejnieks
Maestro Jānis Kārkliņš bij tik jauks,
Ka rādījās, kā allaž dēku zvejnieks,
Man vienā mirklī Mefisto un draugs.

Pār dievzemītes klajiem viļņojošiem,
Zem cīruļkoņiem dzidros debešos
Mēs staigājām kā teikā soļiem drošiem
Un pirms ko saule laidās vakaros,

Jau nonācām pie mērķa Tērvet's lejā,
Kur nama mātes laipnums čalodams
Mūs apņēma kā maigums apņem dzejā,
Kas tālāk vārdos nav man izteicams.

*

NORIETĀ

Aiz birzes lejā
Caur mākoņu vārtiem
Saulē slīd.
Tu raugies pie loga
Un tavā bālā sejā
Tik acis vēl lielas un drudžainas spīd
Kā austošas zvaigznes.
„Vai vakars jau saulīti aiznes?!”
Ka nenosalst birstala
Tērpā dzintarinzaļā, —“
Tu saki smaidot,
Bet vakara vārti
Norietā sārti
Paliek vēl vaļā
Kā gaidot.

DAUGAVA

Pār tevi to ruden bij nopostīts ik tilts,
Kā zobens kails tu smēji ienaidniekam,
Ko latvju ārēs dzina mežonīga vilts.
Nu svešais kara pulks guļ izkaisīts kā smilts.
Vai vienmēr savos krastos skani grūti,
Kā zobens makstī saukdams rokas drošas?
Nē, plūdums šis viss viz no saules košas
Un šņācot plēš kā lemss zemes krūti.

*

SLIMĪBĀ

Brūnas sievas liesmu rokās
Dvēs'le lūdz pēc vēsas lāsas,
Brūnā sieva dzied un lokās,
Karsta smilts no tuksneškrāsas
Matiem, manā sejā kaisas.

Un kā nīkuls bērns es raudu
Nevarīgs uz roku šūpām,
Apņemts nevairāmu snaudu.
Brūnā sieva kārām lūpām
Manas acis skūpstīt taisās.

VECTĒVS MAZAJAM

Nakts viegli pārlido kā ēna
Pār tavu šūpuli, mans draugs,
Līdz mātes balss kā vēsma lēna
No saldās dusas tevi sauks.

Bet es sen skatos jau uz rūtīm,
Kur salna atnāk ziedus kost...
Un nakts man smagi guļ uz krūtīm —
Bezgala žņaudz un smacē nost.

*

UBAGS

Ikdienas kļūstu vārgāks:
Zūd domas, kājas trīc,
Tik vēl par visu dārgāks —
Man dzeltēns klingerīts,

Kas tāls kā zvaigžņu ēna
Man uzsmaidīdams spīd,
Kad mana roka lēna
Pār gaišo stiklu slīd.

Un nosmaržo vēl pakal,
Kā mīlai plaucis zieds,
Kad stingums mani saka!
Vai nemiers projām triec.

*

NO RĪTA

„Nāk!” — zvaigznes iemirdzas un mēness brīnās,
Mežs tumsā nopurina zaļo galvu.
Nakts šaubās vēl kā kavēdamās cīnas,
Bet rītens spējš klāj austrumus ar alvu.

„Nāk, saule nāk!” trīc dzelmē zvaigžņu tīkli,
Melnš mākons steigā pārskrien nokavējies,
Sārts gaismas šķēps kā taustot gaisos slējies
Un tumsas nezvērs bezspēkā vāž rīkli,

Tad — sabrūk pīšļos. Putni mostas koņos
Un zvēri apsveikt balto karalieni
Nāk meža stigu zaļos koridoros.

Tik akli ūpji paslēpušies vieni
Guļ tumšos dobumos kur garo prauli
Un nespēcīgi ienīst lielo sauli.

*

LIKTENĪGAIS VAKARS

Tijai Bangai

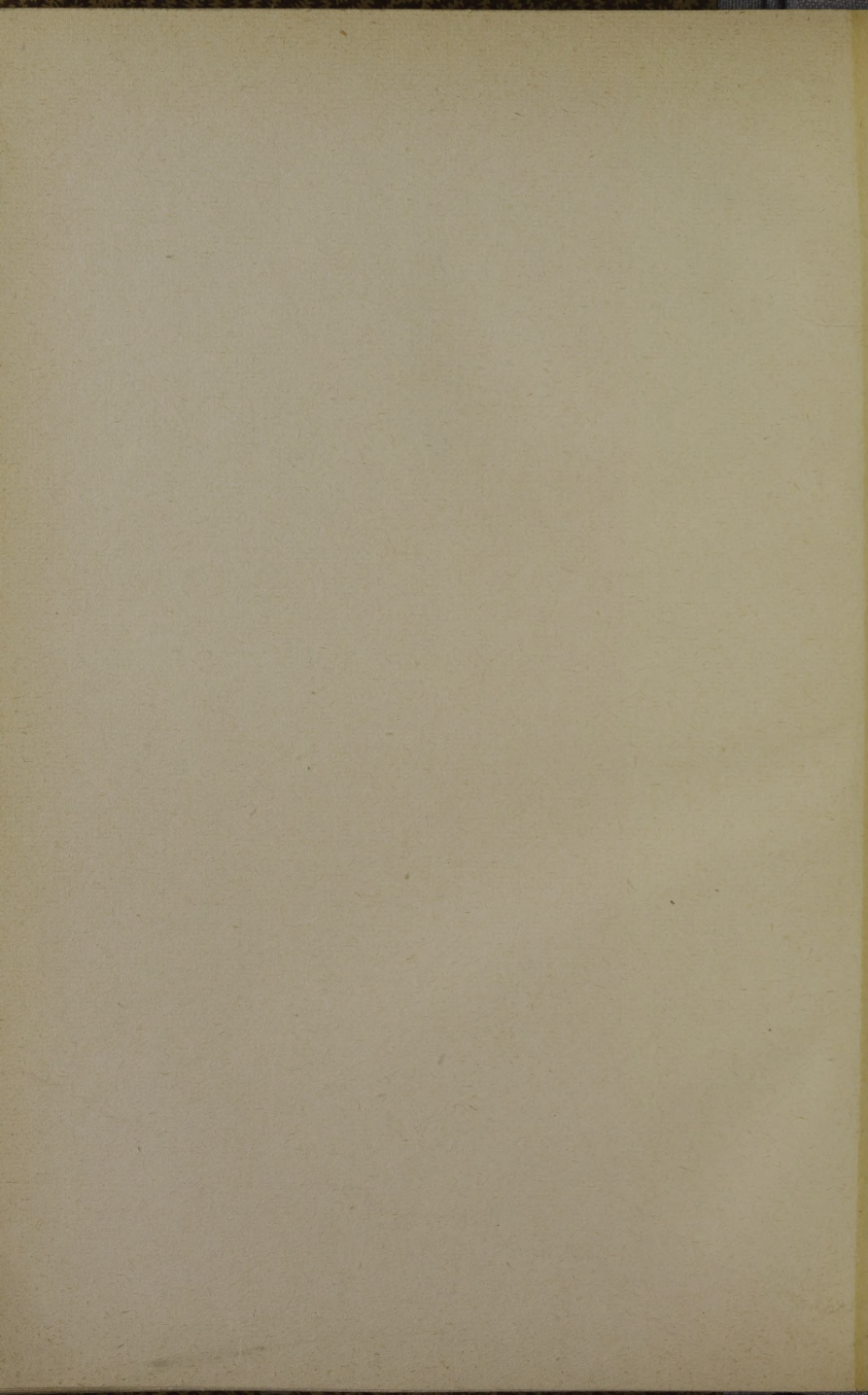
Ak, cik liktenīgs tas vakars,
Kad uz raibā segu klāja
Zalomejas mīlas sakars
Simtām sirdis valdzināja!

Tad es Joanāna vietā
Sāku kvēlot uz šo sievu
Mirkli zaudēdams uz mūžu
Debess skaidrību un Dievu.

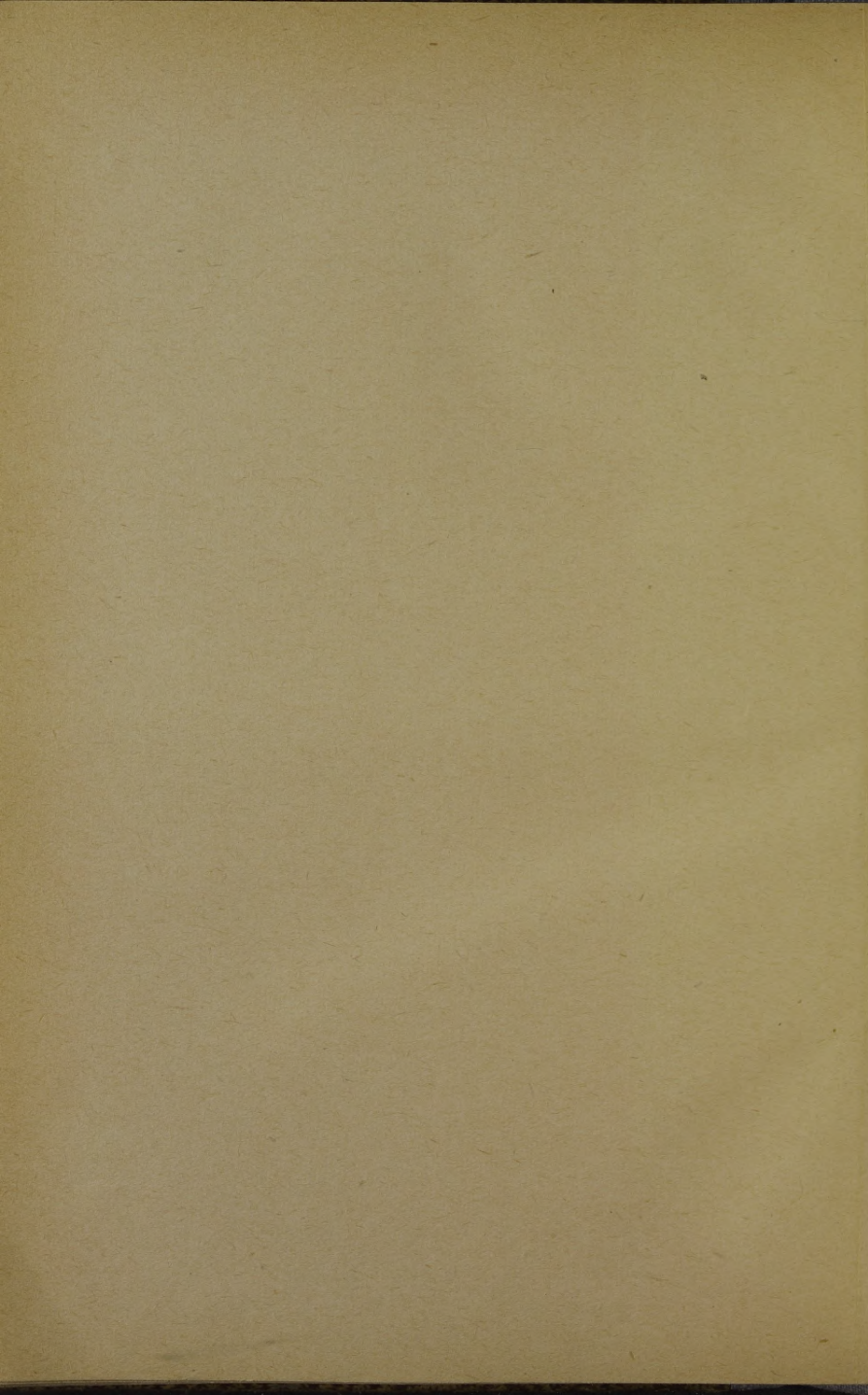
IZSKAŅA

Vēl nāves tumsā
Zem kapa smilgām
Mēs sauksim dzīvei,
Mēs sauksim tai:

No diviem sapņiem,
No divām ilgām
Viens daiļums — mīla
Zied mūžībai.

SKŪPSTS

SKŪPSTS

Tas notika reiz dziļā pusnakts dusā,
Kad zvaigznes klīst pa ēnu ceļiem ziliem —
Kāds ienāca pie manis gaitā klusā,
Kā vēsma nāk no aizmigušiem siliem.

Viņš neredzams, kā mīlas ilgu sāpēs,
Tad saldā mulsā manu galvu tvēra
Un divas lūpas bezgalīgās slāpēs
Ar manām lūpām satikušās dzēra. — —

Bet no tā laika — darbs man nepadodas:
Sirds liesmās deg un nemieru vien jūtu,
Bet, kad tas pāriet — grūtsirdība rodas
Un tad man liekas itkā jāmirst būtu.

*

Miers! Miers!

Es viņu mīlā meklēju,
bet atradu tik smagu sirdi.

Bairons.

VIŅA TEICA:

Redzi, mīļais, jau krēsla tin zemi,
Ko tu sēro, ko sajūties lieks?
Ko tu gaidi? Še esmu! Nu ņemi:
Visu, visu tev atdot man prieks!

Manas rokas tev stāstīs par mīlu,
Rokas neviļ kā smaidi un skats.
Mana dvēsele neprasa ķīlu,
Tava mīla — tas esi tu pats.

Dzīves laime ir daiļumam ļauties,
Izdzert kausu, ko pasniedzis tas;
Rīt pie krusta ar nopūtu kļauties,
Sadegt sāpēs un nebūt nekas.

*

Ielu uguns elektriskā lokā,
Kur caur nakti drātis dziedot stīdz —
Maigus pirkstus cieši spiezdams rokā,
Es tev eju apburts visur līdz.

Bet te — gaišs kā senāk baudu tvaikos,
(Kur līdz rītam, cauri pusnaktij,
Sievu stāvus ziedošos un slaikos
Kaislas rokas reibinoši vij) —

Rādās man kāds tēls ar vaigu bālu,
Un kā lūdzot skumji rokas stīdz...
Bet caur nakti zvaigžņainu un tālu
Es tev eju apburts visur līdz.

*

Kā sapnī viss tas toreiz bija:
Tavs zelta matu maigais vilns
Pār mani liegās trīsās lija
Nakts reibuma un kvēles pilns.

Bet tavu acu dzidrā dzīlē
Kā apburts raudzīdamies tad
Es nojaudu — tu mani mīlē
Tik brīnišķi, kā vēl nekad.

Tā kā sauli, kā gaismu ik dienu,
Tā kā ziedu, kas izplaucis kvēls —
Tevi priekšā es redzu arvienu,
Dievu laipnības svētītais tēls!

Tu kā mākonis sadegot liesmās
Spoži tiecies pret debesi kāpt.
Kaut es varētu mūžīgās dziesmās
Tavu dievišķo daiļumu glābt!

*

Kaut tavas acis brīnišķīgi maigas
Tik īsu brīdi manī gaismu rod,
Es zinu — laiks no aizmūžības baigas
Mums atpakaļ nekā vairs neatdod;

Kaut tava mute dreboša un valga
Drīz atkal citam aizmirstību sniegs,
Es zinu — krusts ir mīlestības alga
Un rēta sirdī — sapņotāja prieks.

VAKARĀ

Debess laukos asins sartos,
Tur kur saule dusēt brien.
Pakaļ gaismai zelta vārtos
Pelēks putniņš dziedot skrien.

Tad visapkārt mierā svētā
Zeme nogrimst... Tikai maigs
Kaut kur logā apmirdzētā
Sēro sapņotāja vaigs.

*

Mūžīgās ilgās pēc gaismas un brīvības
Dvēseli apēno izjūtas slimas,
Mīlētai sejā vairs neredzu dzīvības,
Pretīm man rēgojas izsmejošs grimass.

Rūtiņas daiļums tik sapnī reiz smaidīja
Kautri kā blāzma gar vakara pusi...
Rītā aiz vārtiem jau ikdiena gaidīja
Pelēkā sagšā un — raudāja klusi.

NO MANAS DZĪVES

Un kaut patiesi labāk klusēt būtu
Kā mirušam, kas dzīvi neatmin —
Es gribu izteikt visu, ko vien jūtu,
Kālabad, kamdēļ? to tik debess zin'.

Kad piedzimu, bij krēslas pilna telpa,
Bet šķita gaišs, bij acis jāaizmiedz.
No zemes gaisa aizrāvās man elpa,
Es iekliedzos, kā mirējs šausmās klie dz.

Pār mani laidās mātes roka maigā:
„Jel rimsti kliegt, reiz taču beigsies viss!“
Bet tālāk dzīve nežēlībā baigā
Man rādīja, par ko es raudājis.

Un nezinu, vai sapnī, vai patiesi,
Melnis pūlis dziesmu izlocīja glēvs.
Šī dziesma bij: „Mēs šeitā esam viesi“,
Jo melnā šķirstā gulēja mans tēvs.

No laikiem tiem es nelūgts viesis esmu,
Kam pilnības un miera sapnis ņemts,
Kam nicināt un riebt kā trūdu dvesmu
Šo pasauli un sīkos ļaudis lemts.

Es nesaku, ka mīlas nepazīstu:
Cik prieka bij, tik ciešanu no tās:
Ko tālē šķitu dārgakmeni īstu,
Tas rokā tverts par stiklu pārvērtās.

Varbūt patiesi labāk klusēt būtu,
Kā klusē tie, kas dzīvi neatmin,
Man tomēr jāteic, jāteic viss, ko jūtu,
Kālabad, kamdēļ? to tik debess zin'.

*

NĀVEI

Kad cerības un sapņus raktus zinu --
Man tumsā māj tavš melu atspīdums,
Un sāpēs tad tik tavu vārdu minu,
Kaut esi tu viss moku kopoījums
Un rādies man kā glābējs salas krasts,
Kad dzīves bangās kuģim nolauzts masts.
Tev atdodos pa dienai lēni lēnām:

Es nolemts esmu pārvērtības rokām,
Līdz izrauts kļūšu tumšam maldu lokam
Un līdzināšos Dievam visvarenam,
Kas stāv viens pats un mēms pret visām mokām.

*

KAFEJNĪCĀ

Atkal mūzika, mūzika lejas,
Un kā vilņi uz atvaru nes.
Gudrās runas un godīgās sejas
Atkal pametis nāku še es.

Skati skrien te kā putni bez mājas,
Dūmu strūklas kā fontāni stīdz,
Zīdā kairīgi mirdzošas kājas
Taktī vilņojas mūzikai līdz.

Un tad liekas — kāds aizkar pie rokas,
Un kā reibonī dvēsele jūt:
Kāda viltīga laime un mokas
Tava daiļuma gūsteknim būt.

KAFEJNĪCAS SKAISTULEI

Jums tīkas nakts un ašas smaidu spēles,
Jums sejā grēks un baudu reibums kārs.
Starp jūsu krūtīm laizot izkaļ mēles
Kā spožas liesmas zeltains čūsku pārs.

Ak, lai jau dzeļ man sirdī skatiens kvēlais!
Par citiem mazāk nemīlu es jūs:
Visgrēcīgais, tāpat kā visucēlais
No zemes ņemts par zemi atkal kļūs.

*

Ko runā tumšo acu flirts,
Ko sola saldas ķīlas?
Kā izdzerts biķers tava sirds
Bez kaislības, bez mīlas.

DZĪRU RĪTĀ

Izdziest sveces, ko vakarā dedzu,
Apkārt nolaižas sastingums baigs.
Nav tā gaisma, nav saule, ko redzu: —
Logā rēgojas saplosīts vaigs.

Nav tās balsis, kas klaigā un strīdas,
Nav tās acis, kas pretī vēl mirdz,
Nav tie ziedi, bet asins uz grīdas —
Pīšļos samīta cilvēka sirds.

*

Tu, lielais Dievs, aiz zvaigžņu upēm zvīlām,
Vai tikvien laimes cilvēkam Tu devis
No savas sirds, no savām rokām mīlām?!...
Vai tāda vien tā līdzība no Tevis?

Lūk, kā viņš lien pret nāvi seju griezdams
Un tukšo dzīvi nēsājot kā trumu,
Drīz skumjās nīkst, drīz atkal trako ciezdam
Un skaļiem smiekliem pārkliedz izmisumu.

Kā vergs viņš grēko baiļu sviedrus svīzdams,
Kā vergs tas lūdz no debess viena smaida
Un šaubu mocīts glēvi piedod nīzdams,
Bet mīlot nokauj nepazīdams naida...

Tu, lielais Dievs, aiz tālēm apmirdzētām,
Vai tikvien laimes mums Tu mīlot devi
No savas sirds, no savām rokām svētām,
Vai tāda vien mums līdzība ar Tevi?

*

Kaut es spētu just un dzīvot
Tā, kā citi jūt un dzīvo:
Ticēt tam, kas glaimi pievīl,
Cerēt to, kas nepiepildās,
Iemīlēt, kas nolemts trūdiem.

*

Vakar biju svēto pulkā,
šodien ceļā kājas auju;
Vakar tvīku rožu smaržas,
šodien asu nātri rauju;
Vakar skūpstīju es mīlo,
šodien viņu citam ļauju.

*

Es dzirdēju, ka zvaigznes sirdij jautā:
„Uz ko, uz ko tu ticībā tā dedz?
Viss debess plašums dus kā nāves autā,
Neviena nav, kas tavas sāpes redz.“

Es dzirdēju, kā zvaigznes smēja klusi:
„Par ko, par ko tev pagājušā žēl?
Tik sevi vien tu citā mīlējusi
Un mīlēsi aiz nāves tumsas vēl.“

BULVĀRĪ

Smieklu straumes kaislas, īsas ...
Drūzma, drūzma ... Kāju takts ...
Spuldžu gaisma ... Lapu trīsas ...
Dziļa, bezgalīga nakts.

Atkal eju tāli, tāli, —
Dvēs'le slima. Soļi slīd.
Tikai krusts pār katedrāli
Melnā debess dzelmē spīd.

*

Viss bijušais dus lielā Liktenis ziņā,
Ko manī raugies skumjām acīm tu?
Es tevi nestu mūžam gaišā miņā
Un mīlētu, ja mīlēj's nebūtu.

Kam aizgāju? To vējam vaicāt vari,
Kas tuksnesī no ziedu dārziem kļīst.
Ap tevi stāv vēl labie debess gari,
Man rudens vien un ziema jāpazīst.

Gan viegli miesai pārļaut sāpju dvesmu,
Bet gars kad cieš, kurp bēgt no sevis tad?
Tik dzīvnieks aizmirst, bet es cilvēks esmu
Un brīvs no domām netieku nekad.

Bet bijušais dus lielā Liktenis ziņā...
Ko mani moci skumjām acīm tu?!
Es tevi nestu mūžam gaišā miņā
Un mīlētu, ja mīlēj's nebūtu.

*

PŪPOLU SVĒTDIENĀ

No tirgus pārņemts mirdzošs pūpolzars
Uz mana galda pārļu virknē sienas
Kā asaras, ko raudāj's pavasars
Pēc pirmās mīlas nelaimīgās dienas.

Es zinu gan šīs sāpes svētākās,
Kad vaināgo, kad ceļu ziediem kaisa,
Kad skūpstot nodod dziļā pusnaktī
Un vēsu gultu zemes klēpī taīsa.

BĒDU NAKTĪ

Cik drūma nakts, cik dvēsle pilna mokām!
Bet ko arvien tu brīnišķīgi cēls
Vīts ērkšķu kronī, asiņainām rokām
Man priekšā stāvi, Pestītāja tēls?

Es zinu gan, tu dziedē katru vāju,
Bez tavas ziņas zvaigzne neizdziest,
Tu pasauli sev uzņēmis par māju,
Bet kam tu liec tik bezgala man ciest?

Viss, ko vien redzu, nonīkst, aiziet bojā,
Lai atkal celtos tūkstoš veidos kairs.
Kad gan tu dosi mieru manai dvēselei?
Es negribu pēc nāves dzīvot vairs.

Jeb vai tu pats nes nemirstību ciezdams
Caur mūžību, kur dzidrais ēters dus
Un tūkstoš zvaigznes zvīlā riņķī griezdams
Sev radi draugus — vājos cilvēkus? —

Es nezinu... Man sirds tik pilna mokām,
Kaut gan arvien tu brīnišķīgi cēls
Vīts ērkšķu kronī, asiņainām rokām
Man stāvi priekšā, skumjais Dieva dēls.

IZMISUMS

Izmisums kārais pilns slāpju un dziņu,
Reizēm kā asmenis spoži tas krīt.
Kā gan es nepazīt drīkstēju viņu?
Lai es un cerību drupās tas mīt.

Tumšas kad palika debesu rūtis,
Velti es lūdzos kā ļaundaris kāds.
Harpiju nagiem tas plosīja krūtis,
Ģiftīgiem taustekļiem zīda no vāts.

Tikai kad diena ar laipnību maigu
Rādīja vaigu man apskaidroto —
Lēnām kā zirnekli treknu un baigu
Pagalvī mītrā es nožņaudzu to.

*

LEONĪDAI

Kā apburts putns no teiku salas,
Kad dziļi krēslā nogrimst lauks —
Tu mani sveic no tālas malas
Ar sapņiem un ar gaismu, draugs.

Tad bijušo, ko esmu nīdis,
Kā zila migla redzēt liedz —
Par dzīvi augstāks ir viens brīdis,
Ko tava dvēsele man sniedz.

*

Šodien tev uzsmaidu, draugs,
Rīt, varbūt, smaidīšu citam, —
Smaidot un šķirdamies mēs
Mūžības ritumā ritam.

Neprasi mīlot — kas tiek?
Atļaujies saistīt un brīvot,
Mīla pat mirušiem liek
Atmiņās mūžīgi dzīvot.

Vakar es redzēju Jūs
Bālu kā kapsētas viesi...
Liktenis izšķīris mūs
Tagad uz mūžu patiesi.

Mīlai bij Vanezas vaigs,
Mīlējot skaidrāki tapām,
Tagad mums pienācis laiks
Atmiņās sērot līdz kapam.

*

Es atceros, reiz jautru ļaužu barā,
Kas dziesmu pilns
Caur greznām zālēm plūda rindā gaŗā
Kā mirdzošs viln's, —

Tu atdevi man senu laimes ķīlu:
„Te kaut kas — jums...”
Bet vakars bij ar gaismu un ar mīlu
Kā sargs starp mums.

Ai vakars šis! no dailes, kas bij viņā,
Vien svēts un maigs
Man palicis uz visu mūžu viņā
Tavs bālais vaigs.

*

VĒSTULES

Tai vakarā es atkal maldu lokā
Ar sāpēm rāvos prom no atmiņām,
Līdz atjēdzos — bij vēstules man rokā,
Maigs rožu arōms elpoja no tām.

Pie kamīna, pie ogļu gaismas kvēlās,
Šīs vēstules es traucos pārlasīt
Viss drebēdams un degdams senās žēlās
Kā zvaigžņu stars, kas laiku tumsā krīt.

Es vaicāju: ak kāpēc gan šie glaimi
Tik nāves saldi man vēl sirdi vij,
Ja tavas lūpas dvesa gan par laimi,
Bet tava mīla tukša spēle bij?

Es vaicāju: kam vaigs tev atmirdz gaismā,
Ja tava dvēs'le — skanīgs zvārguls vien,
Kas viļinot bez mērķa dziļā baismā
Starp maldu smaidiem pusnakts tumsā skrien?

*

Es vaicāju: jeb manī mīt tā vara,
Kas tikai acīm gaišāk redzēt liek,
Bet tavā priekšā sirdi aklu dara,
Lai nāvei tā un trūdiem tuvāk tiek?

Es vaicāju un nīku šaubu lokā
Tai naktī grimdams senās atmiņās,
Līdz atjēdzos — nekā vairs nebij rokā,
Tik melnas plēnes oglēs raustījās.

TAGAD

Par bijušo sāk atkal dvēsle sērot
Un kaisli sapņi naktī dusu traukt,
Bet ceļš tik tāls vēl ikdienā ko mērot,
Vēl Nezināmā nedrīkst mani saukt.

Bez ticības, bez prieka un bez dailes
Kā krēslas augs, kas slimī izstīdzis —
Gars dziļā naktī sajūt nāves bailes
Un cīnas viens līdz rītam noguris.

Viss bijušais — tik tāla melodija,
Ko slimos murgos es vien dzirdējis...
Ak mīļā māt, vai tava mīla bija
Tik nāves skumja, kāds es piedzimis?

*

„Lai tava dvēs'le nogrimst moku dzīlē,
Lai acis sāpēs ceļu nesaredz:
Viens tomēr ir, kas tevi mūžam mīlē,
Kas debess gaismu tavā sirdī dedz...”

Tā kāda balss man naktī remdē bēdas,
Bet nomodā kā ēna izvairās,
Un tikai gaiss no vieglas spārnu vēdas
Ap mani maigs līdz rītam viļņojas.

*

DRAUGAM,

kas teica, lai neiztērējos.

Draugs, dziesminiek, tu mīli dzīvi
Un tici sirdij, kad tā jūt,
Tu meklē daiļumu un brīvi,
Un visu, kas var vērtīgs būt.

Bet man jau tronis droši zināms
Caur Dieva žēlastību gūts —
Ne zaudējams, ne atsavināms:
Zem velēnām pie zemes krūts.

No viena acu skata
Tik viegli kļuva man!
No viena mīļa vārda
Viss tālums dzidri skan.

Nekas vairs nav par grūtu,
Es zemi aizmirsis.
Pie pleciem spārnus jūtu
Un skūpstu debesis.

*

ATSPIRGŠANA

Pa kalniem, pa lejām Tavs brīnišķais vārds
Kā dievišķa mūzika lejas
Un saule, un vēji, un mākonis sārts
Man gavilē līdzī un smejas.

Tik bezgala ilgi kā akmenis salts
Uz krūtīm man gulēja bēdas...
Un sniegā, aiz loga, kas vizēja balts,
Es redzēju miroņu pēdas.

Bet tagad ap mani Tavs brīnišķais vārds
Kā dievišķa mūzika lejas
Un saule, un vēji, un mākonis sārts
Man gaviļē līdzī un smejas.

*

PRIEKŠPAVASARĪ

Silti vēji cauri tālēm zilgām
Saldā šalkā sirdis atkal nes
Pretīm gaismai, brīvībai un ilgām,
Bet kur tu, esmu tur arī es.

Vēl jau agrs, tu vien tik priekā spīdi,
Lai no sāpēm atraisās mans gars,
Tāpēc neej... paliec mazu brīdi:
Tevī mājo mūžīgs pavasars.

MAIJĀ

Sāk atkal sirdis ilgoties pēc rētām,
Kā sapnis aizmirsts maldu gājums viss:
No laika dzelmēm zvaigžņu apmirdzētām
Šurp zaļais maijs ar gaismu atnācis.

Pēc gaŗās nakts, pēc vēsām veļu ēnām
Es arī sauli atkal sajūtu,
Tik tavas acis manī grimstot lēnām
Caur smaidiem liekas it kā raudātu.

*

Tu vienreiz mīlēji un nīdi,
Tu daiļās acīs raudzījies —
Ļauj arī man tik īsu brīdi
No vientulības atpūsties!

Pa bezgalības tumšo loku
Kā meteors, kas naktī skrien —
Pilns kaislību un saldu moku,
Es tevi meklēju arvien.

Maigās lūpas es skūpstīju kāri
Saldi juzdams, ka krūtis tev trīc,
Sārti mākoņi laidās mums pāri,
Tālu jūrā jau ziedēja rīts.

Debess seravi zobeniem sārtiem
Lielo sauli, kas tumsību nīd,
Cauri izveda mūžības vārtiem,
Zemes lejām lai svētot tā spīd,

Visur gaviļēs apsveica dienu:
Katris koks, katris klajums un kakts;
Tikai es tevi pielūdzu vienu:
Tevī gaisma man bija un nakts.

*

Tu aiziesi, kad nomods sapņus aiznes,
Kad mīlas maigums viņa dvēs'lē irs;
Tu aiziesi, kā saule iet un zvaigznes,
Un viss ap viņu nobālēs un mirs.

Ar smiekliem kopā izmisumu jaukdams,
Tad viss, ko viņš vēl kādreiz dzīvē gūs,
Pa pasauli pēc mīlestības traukdams —
Tik tavu ilgu grūtsirdība būs.

*

ŠKIRŠANĀS

Vēl brīdis īss, tad asi noskanēja
Nakts dziļā tumsā signāliskais zvans
Un zemei drebot logā pamirdzēja
Kā bāla puķe debess sapnis mans.

„Nu paliec sveiks, tik neaizmirsti, dzirdi!..“
Un es kā ēna lēni gāju tad
Pret ziemeļiem ar savu kvēlo sirdi
Un jutos viens, tik viens kā vēl nekad.

VAKARS

Pār laukiem aizskrien putni runādami,
Kur zvaigznes pielūgt klusums ceļos krīt,
Un koki sniedzas saldi čukstēdami
Cits citam pār, kā kaut ko ieraudzīt.

Pret kalnu lielceļš sauc vēl tāli, tāli,
Kur zelta mākons mežu apsedzis,
Bet še jau tumst, un ziedi paliek bāli...
Vai zini tu, cik es jau piekūsis?

*

ATSVĒTE

Tagad pāri es gaviļu lejām.
Sirds vēl savādu gurdumu jūt.
Ļaužu barā starp smaidošām sejām —
Kur gan vientuļāks varēju būt?

Tumsā aizzvīlo komēta stalta
Itkā puķe, ko noplūca Die's;
Arī dvēsele vēlētos balta
Zvaigžņu ūdeņos nomazgāties.

VIENTULĪBĀ

Nāk atkal dienas bālas, bezkrāsainas
Te klusos laukos sāpes izraudāt,
Tik sirdī man nekas vairs nepārmainās:
Ne prieks, ne skumjas nerodas vairs klāt.

Vien vēji raksta smiltīs, kā tā cieta,
Un gaisos ilgām pieminekli kaļ.
Es esmu viens . . . Še klusa miera vieta,
Un ceļa nav, kas vestu atpakaļ.

*

DIEVS

Augstu, degošo mākoņu reidā,
Skumju seju, kā domājot ko,
Liela, mirdzoša serava veidā
Zelta kuģī es redzēju to.

Kluss viņš raudzījās, nolaidis rokas
Cauri tālēm, ko miglāji vij . . .
Un tai brīdī es nojaudu mokas:
Cik viņš mūžībā vientulis bij.

Draugs, nesēro, jel saki — viss ir bijis,
Un pagājis ir tas, ko vari gūt;
Tāpat kā tu es tvīkdams izbaudījis —
Cik vien var dzīve nežēlīga būt.

Pret debesīm tad necēlu vairs rokas
Šo Dievu lūgt, kas visužēlīgs šķiet,
Viņš solīja man paradīzes mokas:
Ar jaunu veidu jaunā dzīvē iet.

Kad sirdij pāri sāpju šalka skrēja —
Pie vīna kausa pieliecos es baigs,
Kā asinīs tur zvaigznes atmirdzēja
Un Daiļās Dāmas noskumušais vaigs

Tad atmodos zem saules staru kvēles:
Bij apkārt ļaužu smacējošais tvans,
Tie dzīves miesā turējās kā dēles.
Un viņu liktens bija arī mans.

*

Ak kā gan atklāt varēju es rētas!
Kā ilgu vārdus vējā izrunāt?
No debess sūtniem: mīlas, laimes svētas,
Tik savāds mulsums palika man klāt.

Tas visur līdz man nāca kurp vien gāju,
Te lēns kā glāsts, te ass kā šķēps kas dur,
Es viņa vārdu toreiz nezināju,
Bet tagad zinu, tas ir — itnekur.

*

Ak, lielais soģi, kam Tu mani tirdi,
Ja būdams mūžīgs visu vari veikt?
Ko ļaunām acīm pētī manu sirdi?
Es varu visu rādīt Tev un teikt.

Es ticu sapņu brīnišķīgai spēlei
Un neprātam, kas sirdī kūso kairs;
Es ticu skūpstu reibinošai kvēlei,
Tik mīlestībai neticu es vairs.

BĒRNS

Bij mēma nakts ar baigu pusmēnesi,
Tik kaut kur lejā raudāja viņš vārgs:
Ai, piedzimšana, nāve vien tu esi!
Ai, šūpulis, cik ledains tu kā zārks!

Bet reiz es biju saulē, ziedu elpā,
Es biju Dievam pirmā stundā klāt;
Es biju visur bezgalīgā telpā
Un arī tavā mīlestībā, māt!

Nu pazemots es tumšu moku varā,
Ko tūkstoš audzes gadusimtiem zin:
Caur dzīvi rakties aklā tārpu sparā
Un sarauties, kad liktens virsū min. —

Bij mēma nakts. Tik bērns kā saukdams tiesu
Pilns nāves skumju nemitējās dvest.
Viņš raudāja par asini un miesu,
Šo trūdu nastu, ko tik smagi nest.

Draugs, paliec nebūtības dzīlē
Un neilgojies dzimis būt:
Še nav neviens, kas tic un mīlē,
Še visi tikai naidu jūt.

Še tukšas valodas un spēle
Kā zelta tīklis tevi segs;
Še izmisums un sāpju kvēle
Tev visu mūžu sirdī degs.

*

VIA DOLOROSA

Vai redzi ceļu cauri zemes ēnām,
Kas sāpju soļos nemitoši dim?
Pa viņu tev ar jāaiziet būs lēnām,
Kad zvaigznes degs pie pusnakts debesīm.

Še viss ir tumšs un ienaidis apkārt staigā
Bez maskas kails, kā čūlojoša vāts
Tumšsārti ziedot katrā cilvēkvaigā
Un mēdot dveš: „Es tevi mīlu, nāc!...”

Bet tālē prom caur zemes saltām ēnām
Kā milzu stīga sāpju lielceļš dim,
Pa viņu tev ar jāaiziet būs lēnām,
Pirms zvaigznes dziest pie rīta debesīm.

*

TĀPĒC

Pēc Ļermontova.

Man skumji tāpēc, ka es tevi mīlu
Un zinu: reiz tavs jaunavīgais tēls,
Kas tagad zied tik brīnišķīgi cēls,
Būs, kā jau viss, reiz liktenim par ķīlu.

Par laimes dienām, laimes stundām kvēlām,
Par katru brīdi, kas vien garām ies,
Tu samaksāsi asarām un žēlām...
Es skumstu tāpēc, ka tu priecājies.

Teic, kad tu atrausies no dzīves,
Kad maldi ticēt sirds reiz beigs,
Līdz slāpēs dievišķās pēc brīves
Gars Elizejas laukus sveiks?!

Tā pusnakts ēnu gausā dejā
Caur opiuma t'vaniem cēls
Ar bezgalīgām ilgām sejā
Man smaida Nezināmās tēls.

Bet dzīvē kādas sievas rokas
Žņaudz mani sev pie krūtīm vīst,
Un debess miers un pekles mokas
Pār mani karstā vilnī līst.

*

Ak! domas mūžam grauž un lēnām dzīvi dragā!
Es brālis cilvēkiem, bet nesaprotu tos,
Miers manis bēg, pat nogurumā smagā
Vien acis aizveru, lai sevī raudzītos.

Sen zudis vaigs, kas tumsā būtu mājis
Ar cerībām, ka viss reiz citāds taps,
Pat zāle vīst, kur esmu pāri gājis,
Jo mana miesa — manas dvēs'les kaps.

Tā Manfrēds mācījās no domām kaisli vājām,
Un Hamlets atzina, cik viss šē sīks un mazs...
Es ar' tik puteklīts pie Visvarenā kājām
Un itnekas priekš dziļās mūžības.

*

BIJA RUDENIS

Bija rudenis... Mākoņi laidās
Vēja dzīti pēc mūžības takts,
Koki tiecās pret tāli kā gaidās,
Pāri ūdeņiem elpoja nakts.

Seju paslēpis nojautu baismā,
Atkal kopā es gāju ar Jums.
Jūra vaidēja mēneša gaismā,
Viļņi nodzēsa pēdas aiz mums.

Vējā ņirbinot sidraba kņokas,
Pēkšņi lakats Jums pašķirās plats
Un es redzēju — krēslā uz rokas
Dega akmens kā ļaundarā acs.

*

Redzi, tu nonāci pasauli mīļodams
Vientuls uz mūžības pakāpēm glumjām...
Sapnis kā mākonis pārlaidās zvīlodams,
Atvērdams dvēseli krēslai un skumjām.

Gaita tev gurda un seja bez dzīvības,
Acis tik maldās starp pelēkām sienām,
Drebošas ilgās kā putni pēc brīvības,
Paliekot nomodā naktīm un dienām.

Vairs sirdi neaizrauj nekas,
Ne mīlas zvērasti, ne glaimi,
Vai rokas glāstot pieskaņas,
Vai lūpas saldi čukst par laimi.

Ak, draugi, dzīvē viss tik baigs
Un iznīcīgs, ko iemīlojam:
Tik mirkli smaida laimes vaigs,
Tad sāpju vilnis rauj to projām!

*

LEONĪDAI

Es atceros: bij gaiša gaiša diena
Un saules tveices piesātināts gaiss.
Uz tālā ceļa priekšā mums — neviena,
Tik debess malā cēlās jātnieks baiss.

Tavs klusais skats pār mani lūdzot laidās,
Bet melnais jātnieks bij pār kalniem klāt:
Mežs noliecās pie viņa kājām gaidās,
Un pelēks lietņiņš sāka smidzināt.

Debess miers, kas plūst no tavas sejas, —
Bēdu naktī brīnišķīgi jauks
Manā dvēs'lē saldi šalkdams lejas:
„Paciet klusi vēl līdz rītam, draugs!”

Bet man šķiet — tu nerunā, tu dziedī,
Lai no dziesmām vairās sapnis grūts,
Un kā gaismas caurstaroti ziedi
Tavas rokas dus uz manas krūts.

Tad ap mani sāpes paliek klusas
Un kā mirklis pusnakts gājums īss...
Tik zem tavām rokām sirds bez dusas
Visu nakti saldās trīsās trīs’.

*

ANŌNIMA VĒSTULE

Jums, godāts kungs, es zinu, nav ne jausmas
No visa tā, kam daiļus vārdus dodam,
Kur šodien laimi, — rīt jau dziļas šausmas
Un pekles mokas nemitīgas rodam.

Maz, ļoti maz mums palīdz gudras lomas,
Kad dzīvē cauri liktens pirkstiem ritam —
Lūk, arī meli — Jūsu gaišās domas:
Tā, kuŗu mīlat, tagad pieder citam ...

Bet piedodiet! un velti neizprasat
Sev atmiņas par manu vārdu baigu!
Es redzu gan, kā Jūs šīs rindas lasāt,
Un nāves bālums pārklāj Jūsu vaigu.

*

Vētras mākonis zilgana tvana —
Dziļu dusmu un stichijas spēks;
Ilgu plosītā dvēsele mana —
Kairu kaislību bedre un grēks.

Vētras mākonis augstajā skrejā
Spoži uzliesmo zibeņu dzīts;
Mana dvēsele tumšajā lejā,
Miesas sprostā kā zirneklis trīc.

Steidzies, ceļiniek, ātrāk pa taku,
Kur pret vētru ir miteklis labs;
Sargies, mīlā, no vārdiem, ko saku —
Mana dzīve ir tukša kā kaps.

*

DZEJNIEKS

Viņš tevi redz un saprot visās kļūdās,
Viņš tavu prieku, tavas sāpes jūt.
Ej, topi ļauns kā nodevīgais Jūdāss,
Tik viņa lomā neiekāro būt:

Šai dzīves tumšai tukšībai par spīti,
Kur izmisums un kaires akli nirdz,
„Kā moceklim ar baigu apetīti,
Tam jāgraiza un jāēd paša sirds.“ *)

*) Bodlērs.

Ak, mūžīgais, es biju Tev tik tuvu
Reiz bērībā, kad gaišs vēl šķita viss,
Bet pamazām, pats nezinu kā kļuvu
No domām slims kā gaudens sirmgalvis.

Un kad man sejā dvesa kapa dvesmu
Šie divkāji, kas skaitās zemes gods,
Tad tāpēc vien, ka viņiem līdzīgs esmu,
Es sajutos līdz nāvei apkaunots.

Kā čaulu nomest gribējās man dzīvi,
Es dzirdēju — kāds smeļ: nav vērts, nav vērt',
Ja ne pat vārdos nejūtamies brīvi
Un Dievu gribam ģeķu prātā svērt...

Tad posta vajāts grēkotājs es kļuvu,
Ko dzīve žņaus kā mūžam ģiftīgs augs,
Līdz vienreiz būšu atkal Tev tik tuvu
Kā bērībā, mans neredzamais draugs!

*

SVĒTKU VAKARĀ

Nāk Baltā nakts ar maigumu un rotām,
Un ledus prizmās zvaigžņu stari lūzt,
Pa baznīcām un zālēm apgaismotām
Kā šalcošs ūdens ļaužu straumes plūst.

Aiz zvana zvans dzied melodijā lēnā,
Un tūkstoš balsīs saldi elpo gaiss...
Bet man šai naktī tīkas vienam ēnā
Par Tevi domāt, Gaišais Mūžīgais.

*

(Tēva piemiņai)

Viss sniega baltās kopās rakts
Uz gaŗo dusu liekas,
Tik zvaigžņu tiltu uzceļ nakts,
Lai diena dienā tiekas.

Bet tu, kas gaismu devi man,
Pats nīkdams darba dunā,
Ap tevi ar nu svētku miers
Un baltais klusums runā.

MĀTEI

1.

Pa sniega laukiem ziemas naktī bālā
No Dieva nama mēs reiz nācām, māt,
Ak, cik tas sen jau pagājībā tālā,
Cik prātam grūt' turp atkal aizdomāt!

Kad noguru — tu mani klēpī nesi,
Un vērodams kā zvaigznes gaisos mirdz,
Es domāju, cik mīla gan tu esi,
Cik labi man pie tavas siltās sirds!

Bet tad uzreiz caur zvaigžņu zvīlo viju,
Kāds savāds tēls pie manis liecās klāt,
Es nāves bailēs acis aizdarīju
Un trīcot dvesu: „sargā mani, māt!”

Tad sniega laukos ziemas naktī bālā
Tu stāvēji kā sargs ap mani, māt...
Ak, cik tas sen jau pagājībā tālā,
Cik tagad grūt' turp atkal aizdomāt!

2.

Pie tavas sirds es atkal mieru jūtu
Kā seno dienu gaišās stundās, māt'!
Un domāju, kaut mūžīgi tā būtu,
Kaut nespētu nekas vairs sāpināt.

Kā maldu nakts mans mūža gājums bijis,
Nu gribu būt kā bērns pie tevis mazs,
Nu dzīves laimi zinu izbaudījis —
Par tavu mīlu svētāks nav nekas.

*

3.

Šai dzīvē mēs pēc laimes ubagojam,
Jo nāves tumsā beidzot nogrimst viss.
Tā arī tev reiz jāaiziet būs projām
No manis, māt, lai es kā mīlējis.

Kas esam mēs? un kurp mūs liktens aiznes?
Kas mūsu gars? un kas viņš beidzot taps?
Kā rudens puķes pāri zied mums zvaigznes
Un visa dzīve ir kā mūžīgs kaps.

Aiz kādas nakts, aiz kādas maldu lejas
Tu mīti, daiļā, manu sapņu slava?
Sarp tūkstots sejām neredz Tavas sejas,
Sarp tūkstots kapiem Tava kapa nava.

Vai varbūt tad Tu dzīvoji virs zemes,
Kad vēl mans mūžs bij vienots jā un nē?
Kad mīlēja un sapņoja vēl Bairons
Un kaislē cieta Alfrēds de Misē.

Vai varbūt tad, kad Ronsars dziesmas vija,
Kad tumši smējās ģeniālais Svifts?
Vai varbūt tad, kad Romā asins lija,
Kad Kleopātru dzēla čūskas ģifts?

Es nezinu... šie vārdi skrien man garām
Kā raibā lentā krāsām žilbošām,
Tur smejas, dzied un sten zem laiku vaļām,
Bet Tavas balss es nedzirdu starp tām.

Aiz kādas nakts Tu mīti, nezināmā,
Ka Tava gaisma manī neizdziest?
Vai varbūt tad, kad es reiz būšu miris,
Tu dzīvē nāksi manā vietā ciest?

Tu mani mīli gan,
bet neiepriecini.

Misē.

GADU MAINĀ

Zvani dūca. Bij Silvestris galā,
Pusnakts atvērās raiba kā zieds.
Tālu, skanošā debesu malā
Skrēja sarkanu dzirksteļu spiets.

Ak, — es domāju, — atkal no pieca
Gads ir mūžībā nomests kā krusts!
Loga stiklā — lūk — seja cik veca,
Vai nu diezgan reiz mīlēts un justs? —

Tad caur ziedošo dzirksteļu valsi
Un caur liesmām, kas sveicinot kvēl,
Tālu naktī es dzirdēju balsi,
Tavu balsi kā nopūtu — Vēl!

*

Nakts straujā steigā vilciens aizskanēja,
Kā zelta zobens tumsu caurdurdams,
Un tikai brīdi logā atmirdzēja
Kāds smaidošs vaigs, nakts tumsā izzuzdams.

Tā aiziet gads... Un tā mums laime smaida
Kā ēnu zieds kas vēsmā izgaist trauc,
Bet dzīves vārtos cilvēks gaida, gaida...
Un fātāls spēks to mūžam sapņot sauc.

*

SIEVIETEI

Slēdz mani ciešāk maigo roku skavā
Un acu stariem manu dvēš'li sien:
Tik labi nav nekur, kā mīlā tavā,
Tad liekas man, ka dzīve ātrāk skrien.

Ir citiem Dievs, tie klausās viņa tulkā,
Bet mana sirds tik nāves dvašu jūt:
Par avi radīts ļaužu ganāmpulkā,
Nekad es laimīgs nevarēšu būt.

Es redzu kalnus ziedošus un lejas,
Es redzu jūras, kas uz tāli nes,
Bet ko tas līdz? Par visu liktens smejas:
Viss tas reiz mirs, tāpat kā tu un es.

Slēdz mani ciešāk maigo roku skavā
Un kairās lūpas skūpstiem neaizliedz!
Tik labi nav nekur kā mīlā tavā,
Kaut brīdi vien tā aizmirstību sniedz.

*

VĪZIJA

Tanī naktī es nojautu varā
Ilgi klausījos, vēji ko pūš.
Palsi mākoņi aizsteidzās barā,
Steidzās ātri kā cilvēka mūžs.

Un man gribējās nolādēt dzīvi:
Kur gan dvēsele mieru reiz rod?
Kad gan manto tā mūžīgu brīvi?...
Bet še nebij, kas atbildi dod.

Viens es sēdēju atspiedies delnā —
Pēkšņi atvērās durvis — un tad
Dāma ienāca plīvurī melnā,
Bloka Dāma ar smaīdu: nekad!

Lēnu gaitu bez trokšņa, bez ziņas,
It kā sapnis jau redzēts un justs —
Viņa nāca, bet tālu aiz viņas
Pusnakts debesīs mirdzēja krusts.

*

Ak, piedod man, ka tevi nesapratu,
Ka neizteicos atklāti un brīvi!
Man izlikās, ka apskaidrotu skatu
Tu redzi caur jau visu manu dzīvi.

... Tā nebij mīla, ko sirds izbaudīja:
Kā apmāts dzērājs alkohola tvanos,
Ar svētāko, kas manai dvēš'lei bija,
Es maksāju par tukšu izlikšanos...

Bet tagad tu par velti sēro, gaidi:
Man nav nekā, es nebūtībā traucos.
Ne vīns vairs tīk, ne opiums, ne smaidi.
Es ne'smu dzīvs, kautgan par dzīvu saucos.

Viss cilvēkā ir melīgs, taustāms rokām:
Šis liekais ģīmis it kā visu zinošs,
Šis gods, kas spīd un briest no citu mokām,
Šis tukšais skaistums citus pazeminošs. — —

Ak, piedod man, ka tevi nesapratu,
Ka neizteicos atklāti un brīvi!
Man izlikās, ka apskaidrotu skatu
Tu redzi caur jau visu manu dzīvi.

*

Arvien šis ceļš, arvien šīs vecās pēdas,
Kaut apnicis un pretīgs kļuvis viss!
Kā aizlauzts spārns pār namu rindām vēdas
Pilns smagas rasas pelēks mākonis.

Ko klistu ielās? Kas še mani gaida,
Kur pretīm laužas darba ritums ass,
Kur tūkstoš acis glūnēdamas skraida
Kā ūdens lāses aukstas, lipīgas?

Ko meklēju kā liktenim par spīti?
Vai vienmēr Tevi, nezināmais vaigs?
Vai tas var būt, ka Tu starp citiem mīti
Viens pats kā eņģels līdzcietīgi maigs?

Bij... un nozuda gājēju laidā
It kā lapa, ko rudenis nes
Liegi atvizot brīnišķā smaidā
Daiļā seja, ko mīlēju es.

Vai patiesi, vai apmātā garā
Daiļā seja, man izlikās — mirdz?...
Bāls uz akmeņiem raibajā barā
Viens es biju kā dreboša sirds. —

Nelga esmu jau sapņodams ticis
Un vairs nezinu — svētums, vai grēks
Ir šī seja, ko meklēt man licis
Visu mūžu kāds nezināms spēks.

Lēni pilsēta iegrīma miegā,
Tumsā ietinās debesu telts,
Tik gar namiem es redzēju sniegā:
Dega pēdas kā izkausēts zelts.

Atkal apburts no daiļā Rosetti,
Krēslā steidzos, kur raudāja kāds:
Atkal rokas man izstiepa pretī
Nāves skumjas un čukstēja — nāc!

*

MIRĒJS

Sirds tik gurdeni, gurdeni staigā...
Un caur logu, cik tālu vien redz —
Nāves mierā un klusumā baigā
Bāli liķauti zemi jau sedz.

Tu, kas valdi par prieku un sāpēm,
Tu, kas klisti kā netverams tvaiks
Zvaigžņu gaismā pa mūžības kāpēm —
Teic, vai tagad man pienācis laiks?...

Esmu ticēdams cietis un paudis
Tavu daili, bet palicis svešs:
Salti, miroņiem līdzīgi ļaudis
Man visapkārt kā izdedzis mežs.

Esmu atdevis naktsvēja šūpām
Sapņus auklēt kā noziedznieks baiss;
Skūpstot iesūcis ģifti no lūpām,
Nemdams kļuvis visnabagākais. —

Sirds tik lēni, tik lēni nu staigā
Un visapkārt cik tālu vien redz —
Nāves mierā un klusumā baigā
Bāli liķauti pasauli sedz.

*

Kā dvēs'le cieš, vai Tu to jūti,
Mans tālais, neredzamais draugs?
Cik gara nakts, cik elpot grūti, —
Es nonīkstu kā krēslā augs.

Ļauns sapnis mani mūžam mācis,
Līdz Tavu gaišo tēlu tad
Še tumsā meklēt esmu nācis,
Lai neatgrieztos vairs nekad.

*

DE PROFUNDIS

Svētā, kurp gan lai es bēgu?
Dzīve tik šaura, tik bāla!...
Kaislibu vajāts un rēgu
Redzu, cik mūžam Tu tāla..

Zvaigžņu vairs nava man tālē,
Vakars vien mākoņains tumst...
Puķe — ko aizkaŗu — bālē,
Dvēs'le — ko iemīlu — skumst.

Kam atausi tu, gaisma laipni bālā,
Ko manā logā ziediem pāri slīdi?
Es esmu viens kā citā zemē tālā:
Tu manā dvēs'lē mūžam neiespīdi.

Tu nespēj vairs no skumjām mani dziedēt,
Un ziediem šiem, ko savāds daiļums dzirdī,
Es nevaru uz kapiem līdzī dziedēt
Un priecāties ar izmisumu sirdī.

Ne dzīve vairs, ne sapņi laimi nesīs,
Un lūpas tās, kas šodien manis tvīks,
Drīz atkal citam mīlus vārdus dvesīs —
Un mirs, kā nomirst viss, kas iznīcīgs.

*

LEONĪDAI

Tu atnāci pie manis grūtās dienās,
Kad draugu pievilts, slims un noguris
Es šaubu apņemts nīku tumšās sienās
Pie liktens kājām galvu noliecis.

Un Moku dievam smaidīt iepatikās:
Viņš raudzījās, ko vārgais vārgam dos,
Bet mūsu dvēs'les sāpju lokā tikās
Kā divas zvaigznes debess dziļumos.

✽

(Pēc Bairaona)

Kad vaļā veras dvēs'les dziļums kvēlais
Un nāves skumjas manā sejā kāpj,
Tad nebaidies par mani, eņģel cēlais,
Un nevaicā, kālabad sirds man sāp.

Ir manām bēdām mīteklis un mājas
Un patvērums ir visām sāpēm labs —
Tik brīdi tās pār manu vaigu klājas,
Tad viņas uzņem dvēs'les mēmais kaps.

Es zinu gan, ka sen jau nāca rudens,
Kaut vēl ne ēnai smaidīt neaizmirsu...
Ar nāveszālēm bij man sajaukts ūdens
Un viņam asin's peldēja pa virsu.

Bet mana sirds vēl toreiz neaptvēra,
Cik esmu viens, bez draugu un bez māju,
Es vārdus stiepdams lielījos bez mēra
Un ģeķu runām ģeķus jūsmināju.

Līdz pamazām tad nācu citās sfērās
Un nelgas lepnums manī trakot stāja,
Kā svina vāks pār galvu debess svērās
Un caurām naktīm lieņiņš smidzināja.

Bet kad līdz nāvei izmisu es drūmi,
Tad sargeņģels man mīlestība bija,
Līdz arī tas viss izgaisa kā dūmi:
Manonas skūpsts šo mīlu aptraipīja.

Lai mani sietu ilgu saitēm ciešām —
Kā blāzma naktī parādījies Tu,
Bet tad, mans Dievs, es nojaudu, ka tiešām
No nāves bēgdams nāvi meklēju.

Gan tavas acis aizvērušās dusā,
Bet tava sirds arvien vēl krūtīs pukst,
Tā vientulība — nāves māsa klusā,
Pār mani naktī noliekdamās čukst.

Un kad vēl sapņi bālā gaismā plīvo,
Tā man uz acīm smagi roku liek:
„Tavs draugs ir miris, kāpēc tu vēl dzīvo?
Vai dzīves sājpu tev vēl nepietiek?”

*

PARĀDĪBA

Kas tur runāja sniegameš gaisos,
Lēni, drebošu balsi kā gars?
Vai tu sauci, lai ceļā es taisos,
Visas zemes un debesu cars?

Jauna dzīve kā teikā man rādas:
Balti tēli tur klusumā sēd.
Ne tiem sāpes, ne kaislības kādas,
Ne tiem šaubas vairs dvēseli ēd.

Redzu dīvainu Saturna loku,
Drīz tas ēnu, drīz spožuma vīts:
Dzīve — sapnis pilns fātālu moku,
Nāve — mūžīgas atmodas rīts.

*

It kā vēsma, pār druvām kas žvīgo,
It kā vijole, raudāt kas sāk —
Jāņu vakars ar meijām un līgo
Man no sendienām atmiņā nāk.

Pāri kalniem aiz klajumiem ziliem
Blāzmas vārti jau aizvērās ciet,
Kad ar tevi es gāju pa siliem,
Gāju klusi kā nopūta iet.

Tagad tālu tas viss, ko es dziedu.
Tikai ilgas man dvēseli dzen
Meklēt mirdzošo papardes ziedu...
Bet tu dusi zem smiltīm jau sen.

UZ TILTA

Es atceros — tāī skaistā dienā mēs
Še apstājāīmies klusi itkā gaidās.
Vēīš viegli dvesa koku galotnēs
Un zeltains māīkons zemu, zemu laidās.

Kaut kur no zara vaīlā ziedīīš iris
Pār mūsū galvām lejup šūīpojās,
Bet ūīdens bij zem tilta it kā miris,
Tik divas ēīnas dzelmē skūīpstīījās.

*

JŪRAS PEIZĀŽA

Vāīdi, vāīdi, ko viīīi man sacīs?
Es jau zināīju — vientuīīi taps:
Jūīra plaīšā tev mirdzēīja acīs —
Vēītras šūīpulis, dāīrgumu kaps.

Burā skrēīja pret apvāīrsni dzīīta,
Klajums trīsēīja sarkans un zils,
Un kā liesmainā burvībā tīīta,
Selgā nogrima māīkoīīu pils.

ZELTA KRUSTIŅŠ

Tavu krūšu kairā ēnā
Zelta krustiņš maigi mirdz
Klausīdamies elpā lēnā,
Ko par mīlu runā sirds.

Tā ij visa zeme, mīlā,
Dota svētlaimībai rāmai,
Debess ilgu saitē zvīlā
Dus pie krūtīm Nezināmai.

*

Ak, labā sirds, es tevi sāpināju,
Es tevī cēlu neprātīgas ilgas,
Bet mana dvēs'le mīlēt bij par vāju ...
Nu tev pār kapu skumji liecas smilgas.

Bet es arvien vēl nezinu nenieka,
Kas būtu svēts, ko dvēselei vēl gribas;
Kam dzīvoju, ja dzīvot nav vairs prieka;
Ko mīlēju, ja nav vairs mēlestības.

„Tur, mūžībā, tiek katra diena svēta —
Jūs sakat man, jo Dievam zināms viss,
Un rādīs laiks, cik tava dzīve vēta,
Cik vērti sapņi, ko tu sapņojis.“

Ak, draugi, kā lai es tam ticēt spētu,
Jo mani sapņi nāves tumši kļūst,
Un slimā sirds neko vairs nezina svētu,
Tai dzīve pār kā netīrs ūdens plūst.

Kā ziedi šie mēs vairamies no ēnām,
Bet nāve raugās visos likteņos,
Līdz visa zeme vienreiz nogrims lēnām
Kā milzu kuģis debess dziļumos.

*

Ko man sapņos tēlojies Tu, svētais?
Es nejūtu nekādas ticības:
Nekad vairs man Tavš maigums apmirdzētais
Nav rādījies, kopš tālās bērnības.

Kam mīlai līdz Tu atriebību mini,
Ja esi lēnais želsirdības Die's?
Kam pārbaudi, ja iepriekš visu zini,
Kam uzskati, ja atkal novērsies?
Un kāds Tev prieks no cilvēka šī smietā,
Kas ieņemot jau dziļi pazemots
Starp sārņiem aug visnetīrākā vietā,
Līdz laukā rauj to piedzimšanas sods?
Kāds gan tur prieks šo bēdu dzīvi vadīt
Un savā elpā vārgus mitināt?
Tad atkal trūdus, jaunus trūdus radīt,
Kas liptin līp pie Tavām kājām klāt?..
Es neticu, ka Tu šo zemi dzirdi
Ar daļumu kā elpošanai gaiss,
Jo tad Tu būtu arī manā sirdī,
Dievs mūžīgais, Dievs visur esošais!

*

Vējš pāri skriedams kokus loka
Un lapās bēgošs mirdzums kaist,
Tik acis prom no gaišā loka
Vēl negrib iemīlēto laist.

Vēl gaidas aprautas un īsas,
Vēl roku skāriens viegli balts,
Vēl klusas nopūtas un trīsas,
Bet sirdī viss jau tukšs un salts.

*

Kā kuģis viens uz tālo ziemeļpolu
Caur ledus šķautnēm drošsirdīgi plēsās;
Kā gāju gulbis, dzīts no pusnakts vēsās,
Uz tāli slīd gar zvaigžņu aureolu,

Tā ciezdams centies tu pēc Viņas dzīvē,
Kā Amons kļūdams slims no savām jūtām,
Caur bēdu dienām un caur naktīm grūtām
Kā važās saistīts sajuzdamies brīvē.

Un gaišos sapņus rakdams melnos zārkos,
Tu mierināji sevi tālāk dzīvot,
Līdz nāve nāca baltos salnas svārkos
Ar vēsu skūpstu tavu dvē'sli brīvot.

RUDOLFA BLAUMAŅA PIEMIŅAI

Gads pēc gada nogrimst mūžos klusi,
Cilvēks nevar liktens gaitu vērst.
Tomēr sirds, kas Dailei dzīvojusi,
Nāk no tumsas mīlo vidū sērst.

Ilgas sauc to atkal latvju sētā —
Vai kā senāk saule spīd tur tā?
Ilgas sauc to sāpju vietā svētā:
Indrāntēva tumšā pirtiņā...

Miesa vien sen gadus dus zem smilgām,
Dvēs'lei nedrīkst dzīves sāpju trūkt:
Tai par tautas ciešanām un ilgām
Mūžam nolemts Gaismas priekšā lūgt.

*

VIESTURDĀRZS

Pie Daugavas, aiz vecā semināra,
Kur klajāks paliek zilais debess ārs —
Pilns dziļu sēru zaļā vientulībā
Par seniem laikiem sapņo Viesturdārzs.

To dzejnieks Virza daiļi apdziedājis,
Tur Bārda kādreiz klidis sapņodams,
Tas arī mani allaž viļinājis
Ar klusumu kā dvēs'les dievanams.

Še staigāju, kad biju iemīlējies,
Še maldījos, kad izgaisis bij viss,
Še dzēru es no atspirgšanas kausa,
Kad sajutos līdz nāvei piekūsis.

*

GRĀMATA

Kad diena prom ar grūto rūpju saimi,
Bet sirds arvien vēl mieru neiegūst,
Tad grāmatā, man šķiet, es rodu laimi,
Kas sirdij pār kā debess sveiciens plūst.

Še dzeju ritmu fontāndzidrās šalkās
Gars atkal dzird, ka senās balsis sauc,
Un gaismai pretim bezprātīgās alkās
Caur zvaigžņu laukiem zilā naktī trauc.

Še draugu sejas raugās laipni smaidot,
Bet gaišās rindās viņām blakus mirdz
Daudz tūkstoš ainas, acu glāsta gaidot:
Teic, kas tev tīk, ko mīlē tava sirds?

Tā paiet laiks... Te skaņi, balsī saltā
Sīt pulkstens stundu vēli padsmīto
Un dvēs'le girmstot svētlaimībā baltā
Vēl pateicas par visu redzēto.

*

STRENČI

Kur Gauja vaidot priežu mežos lokās
Un debess vaigs pret tālēm skumji griezts,
Starp četriem ceļiem, kuŗi sadod rokas, —
Uz sārtas smilts stāv drūmais Strenču miests.

Še dzīves straujums mūžam vairās mājot,
Jo tēva pēdās staigā liels un mazs,
Un savvaļā cits citu aprunājot,
Bez vainas skauž un laiski žāvājas.

Še dienas lien kā slimā murgā gausi,
Pat slimnīca aiz augstās sētas snauž,
Kur baltie nami spīd kā galvas kausi,
Un priežu galus vēsma nenoglauž.

Tik vasarā še debess gaišā liesma,
Kā visur citur — laipnā tīksmē zied,
Un tālu vēri lakstīgalas dziesma
Par mīlas ilgām pusnakts tumsā dzied.

*

SLIMĪBĀ

Ak, kā es vēlos teikt tev savas bēdas,
Bet tumšas domas stāv man mūžam klāt
Un sāpju naktis sejā atstāj pēdas,
Lai mani vairs tu nepazītu, māt!

Ak, kā es vēlos, pirms še četrās sienās
Uz visu mūžu pārvērtīšos kluss:
Kaut skanētu vēl reiz kā senās dienās
Pār mani maigs tavš gaišais Angelus!

Sniedz skūpstu vēl un ņem vēl vienu —
Mēs netiksimies vairs:
Uz nakti ej, es, bet tu uz dienu.

J. Rainis.

ELEGIJA

Tu ne'si te... Vien neizteiktas sāpes
Uz Aherontas tumšiem dziļumiem
Šai rēgu naktī ved kā glumas kāpes
Gar sapņu tēliem sen jau aizmirstiem.

No tālumiem man izlikās — kāds nāca,
Es pamodos, bet nebiji Tu tā,
Tik rudens vēji vecā parkā šņāca
Un lapas krita pusnakts priekšautā.

*

MAGONES

Lūk, atšķirot de Misē daiļās dzejas,
Sirds dziļumos es nodrebēju viss:
Uz kādas lapas nodzeltušās sejas
Bij redzams ziedīņš sarkans, sakaltis,

Ak nē, tas nebij mīļās dāvinājums!
Šo sīko stādu liegi žēlojot,
Man prātā nāca viss mans dzīves gājums,
No laika tumsas krāsās kvēlojot.

Kad sirds bij pilna kārību un sēru,
Tad es kā Rolls, kas pats par sevi smeļ,
No ziedu kausiem sūro sulu dzēru,
Jo salda bij tā manai dvēselei.

Es dzirdēju, ka rīta rasā svaigas
Šīs puķes saucot ziedu zvaniem san.
Nevienas lūpas nebija tik maigas,
Neviena sirds tik uzticīga man.

*

No manis bēga visi kā no spoka,
Kas dziļas šausmas sevī slēptas nes.
Es biju šķirts zem aizmirstības koka.
Pār mani auga sārtas magones.

— — — — —
Nu atšķirot de Misè daiļās dzejas,
Kā spogulī es atkal pavēries:
Vēl nāves ēna guļ uz manas sejas,
Kaut es no kapa sen jau piecēlies.

FATUM

Būs desmit gadi gaitā klusā
Jau aizgājuši mūžu dusā,
(Ja atmiņa to negrib jaukt),
Kopš ēnu pārklātu un baigu
Es viņa domu pilno vaigu
Par pazīstamu varu saukt.

Kā spoku satinušos togā,
Šo vīru redzēju es krogā,
Viņš novēlās uz grīdas smags,
Un viņa paceltajā rokā
Kā auglis atzīšanas kokā
Bij mirdzošs Tannheizera rags.

Bet līdz ar jaunu rīta ausmu
Kā noziedznieku, pilnu šausmu,
Es atkal ieraudzīju to:
Uz sadrupuša tempļa kāpēm
Viņš kaisli runāja par sāpēm
Kā grēcinieks, kas nožēlo:

„Ak, Dievs, ja dzīvi turi dārgu,
„Kam mani radiji tik vārgu,
„Še visu nicināt un nīst?
„Tā puķe nobāl, ko es tveru,
„Tas biķers izlīst, ko es dzeru,
„Un sapņi drīz kā putas šķīst.

„Gan gāju mieru meklēt dabā,
„Kas prieka noslēpumu glabā,
„Bet mieru nespēja tā dot:
„Par velti brīnišķīgām ainām
„Un putnu dziesmām pasakainām
„Tā centās mani apstulbot! —”

Tā sāpju piemeklētais kļiedza,
Bet dzīve man tad izprast liedza —
Cik patiesīgs šis moku stāsts.
Tik vēlāk, pēc daudz naktīm grūtām,
Es pamodos ar citām jūtām, —
Bij mani ķēris viņa lāsts.

„Ak, Dievs, ja dzīvi turi dārgu,
„Kam mani radiji tik vārgu,”
Tad izmisumā saucu es,
„Tā puķe nobāl, ko es tveru,
„Tas biķers izlīst, ko es dzeru,
„Un atzīšana mokas nes!”

Es drūmo vīru atminēju,
Jo tagad viņu saprast spēju, —
Sarp mums bij gaisis maldu tvans.
Bet pēkšņi sajutu kā dvesmu,
Ka tikai viņa ēna esmu,
Ka viņa liktenis ir mans.

Un akli ciezdams aklas bēdas,
Es visur steidzu viņa pēdas
Kā nožēlojams sunis dzīt.
Līdz pagāja daudz gaŗu gadu
Un it nekur to neatradu
Kā skaidrību, kas tumsā mīt.

Te kādu dienu mani klusi
Bij bezcerība novedusi —
Kur akmeņvalnis stiepās baigs.
Tur kādi vārti bija vaļā
Un savāds klusums ēnā zaļā
Man pretim plūda vēsi maigs.

Ak Dievs, ko es šē ieraudzīju!
Vai nomodā, vai sapnī biju?
Priekš acīm metās tumši sārts.
Zem cipreses, ko efejs vija,
Šē melniem burtiem rakstīts bija
Uz kāda krusta viņa vārds.

AUGŠĀMCELŠANĀS

Bij durvis vaļā: saule iekšā lējās
Kā zelta vilnis, krāsās iededzies,
Un velvē balss kā pērkons ieskanējās:
„Tā Kunga vārdā, Lācar, piecelies!”

Un drebēdams kā sašauts putnis vijās
Vēl brīdi šaubās nomirušā gars,
Tad viss uzreiz kā teikā pārmainījās —
Viņš pamodās. Bij apkārt ļaužu bars.

„Ko smīnat jūs? Ko darīju es ļauna,
„Ka manu mieru nāves ēnā skaudāt?
„Jeb jums nu prieks, ka jācieš man no jauna?“...
Un Lācars sāka rūgti, rūgti raudāt.

*

IESLĒGTIE

Smagiem soļiem, vējā plandot driskām,
Cits ar citu ķēžu sakarā —
Aiziet tie zem lampām elektriskām
Cauri centram vēlā vakarā.

Savāds nemiers izskrien cauri ielām:
Redziet, redziet, — balsis sačukstas,
Arī bērns kāds veļas acīm lielām, —
Māte glāsta — tu vēl esi mazs!

Tad kā vēsmai pāri skrejot stīgām,
Visa debess smagi nopūšas,
Un no zvaigžņu sfērām bezgalīgām
Tumsā nokrīt divas asaras.

*

RĪGA

Ai, šī pilsēta! Dziesmas un lauri
Viņas kaunu un daiļumu sedz.
Atkal gāju kā sapnī tai cauri
Raibā naktī, kad ugunis dedz.

Tumsā redzēju izkārtnes laistas:
Lūdzu, lūdzu, te — manta kas vērts!
Tumsā sejas kā pasakā skaistas,
Gaŗām aizejot smaidīja — pērc!

Lepni kareivji soļoja taktī,
Smēja fleitas un stenēja bass;
Skrandains puišelis slēpdamies naktī,
Klusi laidās kā sikspārnis mazs.

Balta meitene vērās kā mīklā
Pāri galvām, kur mūzika skan,
Un kā milzīgā zirnekļa tīklā
Ļaužu mutulī nozuda man.

*

18. XI. 18.

Sen tas bija... Bij apnicis gaidīt,
Dzīvi smacēja asiņu tvans,
Cilvēks aizmirsa mīlēt un smaidīt,
Kalnā raudāja kapsētas zvans.

Sirdis maldījās tumsības ejās,
Tukša skaņa bij brīvības vārds,
Bet tad piepēši tūkstošās sejās
It kā atspīdums izplauka sārts.

Un es redzēju: tukšumā baisā
Vēji mirdzošu karogu triec, —
Tava roka to pacēla gaisā,
Tava roka kā līlijas zieds.

*

SOMIJAI

Pār granītklintīm uzkāpj saule
Un sastingst ūdens sudrabā:
Tur atmirdz visa tava daile,
Ak brīnišķā Suomenmaa!

Tu ziemeļblāzmu teika baltā,
Kur vēl neviens nav bijis vergs,
Ko Gallens paudis gleznā staltā
Un dzejā Johans Runebergs,

Pār Estiju un dzintarjūru,
Kur Helsinki un Abo dus,
Lai aiznes vējš ar pirmo buķi
Tev brāļu tautas sveicienus!

CECĪLIJAI HANZEN

Dzidrā meldija — ūdeņu skreja,
Dienai cauri un naktij tā irdz,
Bet tu pati man šķiti kā dzeja, —
Sapņu vizija, mūzikas sirds.

Augstu tumsā pa mūžības pēdām,
Skaņu vilnī, kas pacēlās liegs,
Pāri pasaules priekiem un bēdām —
Ilgās spoža tu degi kā sniegs.

*

JAUNĪBAI

Ai, jaunība, mēs aizejam pa vienam
No taviem dārziem pusnakts klajumos,
Vien tava daile sauc no senām dienām
Kā sārta blāzma tālos vakaros.

Pa dienai aizplūst dzīve mūžu rietā
Un viņas straumēm mūžam neizsīkt,
Jo simtiem citi atnāks mūsu vietā
No jauna sapņot, ilgoties un tvīkt.

ASMENIS

Man kastīte ar apkalumu zeltā,
Tai pāri vijas dārgakmeņu raksts.
To atveru es sāpju stundā veltā
Un spožu nazi izvelku no maksts.

Ak pasaule, kā asmenis tu zvīlo!
Cik krāšņis viss, kā saules sidrabs līst!
Te zvaigžņu zaigs, ko sapņotāji mīlo,
Te drūma nakts, kas liecas sirdi zīst.

Tu, spožais asmens, manai dvs'lei rada:
Ir viņā viss, kā burvja dzelmē mirdz;
Tu šķeldams ej, kur roka tevi vada,
Vai augons tas, vai mīlas pilna sirds.

Es arī spēle liktens nagos spējos,
Kam varas nav no labā ļauno šķirt,
Es piedzimu, kaut piedzimt nevēlējos,
Un nomiršu, kaut nevēlēšos mirt.

Kā pusnaktī pa egļu silu baigu,
Kur klusumā zem zariem ēnas dus —
Es redzu klīstam nogurušu vaigu
Un dzirdu vārdus skumji aprautus.

Kā dievnamā zem augstas granītgrota,
Kur sveču liesmas plīvodamas mirdz —
Es redzu acis ilgu apskaidrotas
Un bālas rokas saliktas uz sirds.

Ak, Brīnišķā, tā Tava mīlā seja!
Tā tava balss kā mūžam avots cits —
Drīz tumši čukst, drīz skan kā gaiša dzeja
Tam, kas visvairāk mīlestībai tic.

*

KAPU KALNĀ

Gan sauli šē un vēja glāstus jūtu,
Bet sirdij mieru savāds smagums liedz,
It kā es pats zem kalna aprakts būtu,
Kur pavasars un gaisma neaizsniedz.

Ak, ko es saku! Kas gan nekait dusēt
Zem vēsām smiltīm, sirdij stājoties?
Kas nekait dziļā nebūtībā klusēt,
Kā klusē mūžos vienaldzīgais Die's?

Bet — esmu dzīvs, un manī dzīves domas
Bezgala tvan kā nāves pārpilns gaiss;
Es esmu dzīvs, bet nav man dzīvē lomas,
Tāpat kā tev, zem zāles dusošais!

*

NAKTSSTAIGULIS

Viens, atkal viens es tālā pusnakts ejā
Un domu slogs kā kalns pār mani slīd...
Viens, atkal viens... Un pilsēta tur lejā,
Kā milzīgs laidars dziļā miegā īd.

Cik debess dzidra, zvaigžņu pielijusi!
Ne vēsma šurp no viņas neatnāk,
Tik Zelta Sietiņš slīd uz rīta pusi
Un Putnu Ceļi lēnām bālēt sāk.

Kāds briesmīgs grēks — celt pasauli tik plašu,
Kad dzīvei vajag šaurai, šaurai būt!
Kāds briesmīgs nedarbs — trūdiem iepūst dvašu,
Lai sāpes tie un iznīcību jūt!

*

Un kad pēc gadiem, kad es būšu miris,
Tu, tālais draugs, reiz lasīsi šīs dzejas —
Es redzēšu, kaut smiltīs būšu iris,
Kāds savāds maigums staro tev uz sejas.

Es zināšu, ko tu tai brīdī domā,
Ko tava dvēs'le ilgodamās nes...
Tu būsi saistīts dzīvot manā lomā
Un izjust to, ko izjutu reiz es.

NAKTIS

I

Nakts ir tā, kas viņpus saules
Projām trauc, līdz saule raucas maza,
Spīd kā sīka zvaigznīte un pazūd.

Rainis.

MŪZAI

Pacel pāri man svētošu roku,
Lai sirds izšķīr, kas labs un kas slikts,
Kad es nemiera vajāts un moku,
Tavā svētnīcā nāku pie bikts.

Atver dvēseli vaļā kā rētu,
Izdzēs sāpes un aizdari ciet,
Lai caur pasaules maldiem tā spētu
Atkal lepna un vientuļa iet.

*

APCIEMOJUMS

Es dzeju rakstīju,
bet vārdi gausi vijās.
Un pusnakts klusumā
man acis aizdarījās.

Es sapni redzēju:
pa zvaigžņu kāpēm klusi
no zilās mūžības
bij Viņa atnākusi.

Ar rīta spožumu
pie manis liecās Tā
un lēni čukstēja:
„Draugs, paliēc nomodā.”

Es pamodos kā koks,
kad vējš tam pāri skrien,
un trīcot nojaudu —
nav sapnis sapnis vien:

No Viņas glāstiena
ar debess dvašu liets
uz loga izplaucis
bij sarkans rozes zieds.

*

TOREIZ...

Tas bij toreiz — man gribētos stāstīt,
Tā kā pasaku stāsta, kad nakts.
Maigi pretim man tiecās kā glāstīt
Koku šalkas un ūdeņu takts.

Ziedi mirdzot pār ceļmalu krita
It kā lūdzoties: noskūpsti mūs!
Visa dzīve kā sapnis man šķita...
Tas bij toreiz, kad mīlēju Jūs.

*

Kur uguns mīt, kas izdzisusi?
Un kur ir vējš, kas norimis?

H e i n e.

Dus acis dziļi kapa baismā,
Uz mūžu mūžiem nakts tās sedz, —
Vai tas var būt, ka dzīves gaismā
Tām bija sirdis caurjāredz?

Dus arī sirds uz mūžu mēma
Kā smilšu sauja, kuņai zust, —
Vai tā var būt, ka Dievs tai lēma
Reiz nemirstīgu mīlu just?

*

MAN PRĀTĀ...

Moreasa motīvs.

Man prātā rīts ar sidrabainu rasu
Un lielceļš balts, kas augsup kalnā stīdz, —
Kluss ēnains mežs ar sveķu smaržu asu
Un putna balss, kas aicina sev līdz.

Man prātā vējš ar jūras elpu svaigu
Un drebošs koks ar zelta jostu jozts;
Man prātā nakts ar tālu zvaigžņu zaigu
Un mana sirds un viņas dziļais posts.

Pretim, logā aiz mirdzošām rūtīm
Viņa sapņo kā eņģelis balts.
Sarkans rubīns tai kvēlo uz krūtīm
Zīda ģērbs kā asiņu palts.

Smaidot paceļ tā blāzmainās rokas
Pretim zvaigznēm kā aicinot — nāc!
Bet es sajūtu dievišķas mokas,
It kā spārnus man salauztu kāds.

*

ĻAUNAIS VĀRDS

Klīstu tumšā rudens dienā,
Miera nezinu nekur.
Ģifts bij slēpta vārdā vienā,
Tas nu sirdī kaist un duļ.

Acīm tumšā kvēlē mirdzot,
Kas no krūtīm spēku dzer,
Ļauni smeļoties un nirdzot,
Tu to teici, Lūcifer.

MĪLESTĪBA

1.

Vaigs ledus auksts un galva lepni celta,
Ap gurniem zīds kā ugunsliesma dej;
Drīz melu pilns, drīz patiesības zelta
Mirdz viņai skats kā pekles dievieteī.

Ak, mana sirds, ko savās šaubās svaīdies
Kā kuģis jūrā, nezinot kurp iet?
Kad viņa nāk, tu nodrebi, tu baidies;
Kad viņa zūd, tu ilgojies un ciet.

*

2.

Kā sāpi smeldzošu, kā glāstu,
Uz lūpām skūpsts tev viņu sniegs,
Tik neprasi, lai vārdos stāstu, —
Ko vārdi izteic — viss ir nieks.

Tā vizuļo kā pērle krokās,
Tā klusiņām kā lietiņš līst;
Tā smaržodama tavās rokās
Kā roze iedegas un vīst.

3.

Tavs daiļums dots no paša Dieva rokām,
Bet tumšais spēks no zemes pītēm ņemts.
Kad gaŗām ej tu mirdzot zelta krokām,
Es zinu gan, kas manai sirdij lemts:

Kā putnis jauns tā ilgosies un bīsies
Uz tāli skriet un svešas zemes jaust,
Līdz acīs tev kā naktī apmaldīsies
Un Dievu lūgs, lai rīts vairs neataust.

*

VĒJA ATBILDE

„Kur tu biji?” — es vaicāju vējam,
„Tava taure kā vaimanas skan,
Kur ir atdusa skrējienam spējam?”
Un viņš elsodams atteica man:

Tur, kur mūžības ūdeņos grimis,
Spožu vilni veļ Varenā airs;
Tur, kur biji, kad nebiji dzimis,
Tur, kur būsi, kad nebūsi vairs.

Kā lietīnš vēss ar gaitu smalku,
Tā skumjas lāso sirdī man.
Es dzirdu gaisos spārnu šalku
Un balsi, kas no tumsas skan:

„Mēs šķīrāmies. Un seju bālu,
Vēl manas mīlestības skauts,
Tu gāji projām tālu, tālu
Tai trimdā, ko par dzīvi sauc.

Bet reiz pēc viņas sapņa ļauna,
Mums atkal tikties lēmis Die's,
Kad tava dvēsele no jauna
Ar manu vienā vienosies.”

*

ŠĶIŅOTIES

Tad, vienmēr tad es jūtu kādu spoku,
Kas skaras klāt kā asu dzelkšņu augs,
Kad šķīramies, kad tu man pasniedz roku
Un klusi teic: „Kad redzēsimes, draugs?”

Arvien, arvien, pirms ieeji tu iekšā,
Es redzu to un viņa skatiens kairs
Kā dziļums tumšs man baigi veras priekšā:
Varbūt jau rīt, varbūt ne mūžam vairs!

*

VAKARA PEIZĀŽS

Mākonis pārskrēja asarām smagām
Un uz brīdi viss palika košs:
Zelta kuģis ar sarkanām flagām
Debess tālumā nogrima spožs.

Plašais okeans sastinga miglā
Nāves salti kā milzīga acs,
Kamēr atrisa vijumā žiglā
Zvaigžņu lielceļš uz mūžību plats.

Kā okeana viļņu spēle,
Kas nevaldāmā klaidā klīst,
Tā manā sirdī jūtu kvēle
Pār malām šalkodama līst.

No dzelmju dziļumiem, no lejas,
Kā nirējs, mantkārības dzīts,
Es nesu augšā savas dzejas,
Līdz jauna diena logā trīc.

Tad vārdi izirst rindās manās,
Tik paliek sapņu mirdzums kluss
Un sāpju pilna viļņošanās
Pār dārgāko, kas dzelmē dus.

*

PUKES

Šīs gundegas ir dienu zelts,
Šīs rudzupuķes — ilgas svētas,
Šīs sidrablapes — sapnis velts
Un čūsku ziedi — karstas rētas.

Dod savu mazo roku man,
Pirms puķes novīst, ko es sniegšu:
Bez stājas kaut kur izkopts skan, —
Kāds plāvējs steidzas mums pa priekšu.

*

Kaut lapas dzeltēja un sarka
Un vēsāks kļuva debesjums, —
Pie klusā Arkādijas parka
Bij skaistas satikšanās mums.

Bet tagad viens es eju... Skatos
Un nīkstu līdzī atmiņai:
Tāds rudens zeltojās tev matos
Kā Sudrabkalna Klodijai.

SLIMĪBĀ

Kā kuģis pēc vētrām un posta —
Es gulēju dziļumā laužts.
Ap mani kā sarkana josta
Bij korallu plīvuris austs.

Es dziirdēju — augšā uz jūras
Rūc auka un ūdeņus grābj,
Vaid negaisā masti un buķas,
Kliedz balsis un lūdzas, lai glābj.

Bet lejā še bija viss klusu
Zem ūdeņu zaļganās rūts,
Un glāstoša nāra — lai dusu,
Man nolika roku uz krūts.

*

RŪTAI

Tev piestāv tumšas zīda drānas
Un rokā asinssarkans zieds
Kā princesei no Akvitānas,
Kas skumji lepno galvu liec.

Tev pietāv skats pilns kvēla tvana
Un saplosīta deju takts;
Tev pietāv svēta klusēšana
Un dziļa mīlestības nakts.

*

2.

Ja būtu Dievs, es Viņu lūgtu,
Lai sargā tevi, kurp vien ej,
Lai mīlestības nepietrūktu
Un saules tavai dvēselei.

Ja būtu Dievs, es ceļos kristu
Un lūdzot aizplūstu kā gaiss:
Lai dzīves tumsā neizdzistu
Tavs daiļums, Viņam līdzīgais.

SVĒTĀ VĒSTNESE

Arvien, arvien vēl sapnis sirdi saista
Un augšā ceļ, kas laiku tumsā rakts:
Cik mīla bij, cik brīnišķīgi skaista
Reiz bērnu dienās Ziemas svētku nakts!

No tāles šurp pa mēmiem ledus kloniem,
Pa sniega lauku klusi nāca Tā
Un pāri Tai ar zvaigžņu miljoniem
Kā ziedošs koks bij debess mirdzošā.

*

ZIEMSVĒTKU ATMIŅAS

... Sveču atspīdums dega uz rūtīm,
Lēni iesāka ērģeles dūkt.
Maigi saliekot rokas uz krūtīm,
Ceļos klusi tā nometās lūgt.

It kā uzņemdamš mūžīgā minā,
Svētku laimībā trīcoši liegs —
Ilgi apburts es raudzījos viņā:
Drānas bija tai baltas kā sniegs.

Gadi pagāja ritumā gaŗā,
Zināt vairāk man nebij neko.
Tad no jauna kā Astarti barā
Svētku naktī es redzēju to.

Acīm kāri tā skatienus mija,
Dejā aizslīdot gaŗām kā spoks,
Bet ap galvu kā svētums tai bija
Dūmu gredzena zilganais loks.

*

Kad tava daile manus sapņus rotā
Un aizrauj sirdi maldu cerībā
Kā vētra kuģi naktī sudrabotā
Pār jūras kalniem nāves gredzenā,

Tad zinu es, ka saldā sakušanā
Mums mūžam gaismā neviļņot, tas — māns!
Tu esi zeme tīta ziedu tvanā,
Es — tev pie kājām šalcošs ūkeans.

EPITAFIJA

Tu dāvināji tai
no rīta saules seju,
lai dienu tukšumā
tā nestu gaišu dzeju.

Tu dāvināji tai
no rīta maigas rokas,
lai sejās sērīgās
tās izdzēš sāpju kļokas.

Tu devi sirdi tai
kā ziedu smaržā tītu —
tu, nežēlīgais Dievs! —
lai nakts to saplosītu.

*

SVEŠNIEKS

Pēc Bodlera

„Teic, cilvēk dīvainais, ko mīli tu visvairāk: Vai
tēvu, māti, māsu, brāli!”

„Man nav vairs tēva, mātes, māsas, brāļu.”

„Draugus?”

„Jūs vārdu lietojat, kas manām ausīm svešs.”

„Dzimteni?”

„Kur viņa atrodas, uz kādas zemes daļas, — nav man zināms.”

„Skaistumu?”

„To labprāt mīlētu, ja nemirstīgs tas būtu.”

„Zeltu?”

„Es viņu neredzu, kā neredzat jūs Dieva.”

„Ko tad tu mīli, svešniek dīvainais?”

„Es mīlu mākoņus... Tos daiļos mākoņus, kas debess bezgalībā slīd.”

*

LIETUS LĀSE

Vējš lāsi atnesa no jūras savā dvašā,

Te viņa vizuļo kā sāpju kristalls jauks.

Vai gan šo asaru aiz okeana plašā

Dēļ manis raudāja kāds neaizsniedzams draugs?

AIZGĀJUŠAI

Tu biji dzidra rasas lāse,
Ko ziedu kausā cauri redz;
Tu biji mīla man kā māsa,
Bet tagad tevi smiltis sedz.

Tev katris nieciņš sniedza baudu,
Tev prieks bij bērna jokus vīt.
Es smēju līdz un nenojaudu,
Ka mūžībā jau būsi rīt.

*

II

Ko līdz tev jautri draugi
Un mīlās apskāviens?
Visbriesmīgākā stundā
Tu tomēr būsi viens.

Arnis.

... Tad, dzejniek, grēko tu, lai nelietība rājas
Un tevi dzen no savas siltās mājas.

S k a l b e.

Dzejniek, tu, kas reibsti baudās,
Kam par tevi tiesu spriest?
Kas dēļ tevis skums un raudās,
Kam par tevi lūgt un ciest?

— Vientulība — pastartiesa,
Sāpes — Lūcifera smīns;
Paša asins, paša miesa —
Svētā maize, svētais vīns.

*

SAPŅI

Jau svece aizdegta uz galda,
Jau sienā tumsas šķēpi lūzt,
Jau opiuma smarža salda
Pa telpām viļņodama plūst.

Nāk vecais Ali Bejs uz vietas
Un viņa balsī dzirdas prieks:
„Tavs vaigs man it kā redzēts šķietas,
„Tu esi latvju dziesminieks.

„Tev nogurums pār seju klājas,
„Tev dzīvē zudis prieks un balsts,
„Bet še tu atradīsi mājas,
„Jo sapņi — dziesminieka valsts.

„No Bahijas, no Tasnānijas,
„No skopās Pondū tautu cilts;
„No ielejām, kur upes vijas,
„No Gobi sakarsušās smilts,

„No visām zemēm, ko vien vari
„Tu iedomā un kaislē skaut —
„Še dārgumi un rotu bari
„Grib tavai sirdij prieku ļaut.

„Še arī arabiete cēla,
„Še indiāne ceļus liec;
„Še nēģeriete mīlā kvēla
„Še visu rašu kairais zieds.

„Bet lūk, pie loga sidrabota
„Stāv debess gars, stāv mirdzums sārts —
„Tā mana meita, mana rota, —
„Un Haijalija viņas vārds.

„Ikvienam svētīta tā diena,
„Kas Haijalijas ēnu jūt,
„Jo skaistāka vairs nav neviena,
„Kas viņai līdzīgs spētu būt.

„Bet Dieva vārdus vērā ņemi:
„No visiem augļiem baudīt var,
„Kas grezno Ēdeni un zemi,
„Tik Haijaliju neaizkaŗ!

„To acīm vari ņemt par prieku,
„Bet ja tev sirds to neizšķirs,
„Tad velns lai sarga pārdrošnieku!
„Kas viņu skaŗ, tas mirdams mirs.”

To teicot, Ali Beja stāvu
Kāds sagrieza kā pavediens
Un izjauca kā dūmu strāvu...
Es biju sapņu valstī viens.

Ak, Haijalij, tu ziedu vija,
Tu ornāments uz drupām kairs!
Kopš acis tevi ieraudzīja,
Nekas man prieku nedod vairs:

Ne kaukazietes mīla cēlā,
Ne indiānes deju takts;
Ne nēģerietes mīla kvēlā,
Ne visu baudītāju nakts.

Ne ciešanas, ne nāve biedē,
Kad pāri slīdi tu kā gaiss.
Ko tava mīlestība dziedē —
Ne pirmais es, ne pēdējais.

Es zinu, tevi rokās slēdzis
Reiz dievinādams Šarls Bodlērs,
Tad atkal šausmu pārņemts bēdzis
Kā ienaidnieku vajāts zvērs.

Un maharādžas neskaitāmi
Un kuliji, kas skrandās snauž...
Lai neprātīgie kļūtu rāmi,
Ikvienu tava vara lauž.

Tā. Ir jau labi. Tavu roku
Es jūtu noliktu uz krūts.
Ne ilgu manī vairs, ne moku,
Kas dzīvei cauri ejot gūts.

Tad šausmās pamostos es klusi
Un redzu: viss tik sapnis bij.
Uz galda svece izdegusi...
Es nākšu atkal, Haijali!

PATIESĪBAI

Man nevajaga slavas,
Tā prom kā ūdens rit,
Es mīlu rokas tavas,
Kas glāsta un kas sit.

Tām rokām gribu dzejot,
Tās mani augšup ceļ,
Kad dzīvei cauri ejot,
Cits glaimo un cits peļ.

*

VIENTUĻAIS

Nogurums un vienaldzība,
Tikai acīs sāpes lēnas
Izplešas kā tumšas puķes
Sejai pāri metot ēnas.

Bāls viņš krēslā sēž bez maņas,
Dzīve mirklī — tukša tapa,
Ne vairs krāsas, ne vairs skaņas,
Balsis tālas kā no kapa.

LEONĪDAI

Kā zelta šķirsts slīd saule lēnām lejā,
Birst tumsas smilts, un noskan pulkstens vēls,
Bet es vēl reibstu atmiņās un dzejā
Par tevi, mīlais, līdzcietīgais tēls.

Es sirdi izdzēst nevaru ar dienu
Un miesu tumšā iznīcībā sviest;
Es tevi atstāt nevaru šē vienu,
Tu mani māci padoties un ciest.

*

RĒGS

No pašas bērnības
kā neatvairāms spēks,
Kā dīvains biedētājs
man sekojis kāds rēgs.
No viena skatiena
sirds zin un pazīst to,
Vai tas ir sieviets maigs,

vai lokans gigalo.
Reiz, vecā Pleskavā,
kad huzāros es jāju,
Viņš bij kāds kapitāns,
kas pazaudējis kāju,
Kā karogs saplosīts
bij viņa kara forma,
Un asi oda tas
arvien pēc jōdoforma.
Bet, nesen, Valmierā,
kad dzīvoju pie māsas,
Viņš bij kāds tirgotājs
it kā no citas rāsas:
Ar seju dzeltānu
un slaidi garš kā stabs,
Pilns žults un zēveles,
bet vienmēr kluss kā kaps.
Ak, nolādētais rēgs!..
Vai kafejnīcā sēdu,
Vai ielās klejoju
pilns nemiera un bēdu;
Vai vīnā reibinos,
vai rakstu savas dzejas,
Vai mīlā noliecos
pie nevainīgas sejas —
Arvien viņš parādās
kā cilvēks, rokām skaņams

Un mēmi biedina,
ja liktenīgs kas darāms,
Uzreiz to pazīst sirds,
vai smejas tas, vai raud: —
Arvien viņš parādās,
kad lielas briesmas draud.

*

Tā nakts bij lietaina un vēsa,
Pār ielām klājās ledus glums.
Es skrēju — mani domas plēsa,
Un sirdi žņaudza izmisums.

Pie Tevis nokļūt brīdī tajā
Man gribējās, mans tuvākais,
Bet Tevis nebij dzīvē šajā,
Tik sapņu trūdiem pildīts gaiss.

Tu, daiļā, brīnišķīgā seja,
Tu, apskaidrības pilnais vaigs,
Kā svēta mīlestības dzeja,
Kā aizejošu sapņu zaigs, —

Cik vientulis es esmu bijis
No šūpuļa līdz dienai šai,
Cik cietis daudz, cik izbaudījis,
To teiktu Tev es vienīgai.

*

NAKTIS

Ak, nakts briesmīgās,
bez miera un bez dusas,
Kā akas dziļas jūs,
kā kapa bedres klusas!

Un domas smeldzošas,
simtveidos izauklētas,
Kā kāri zirnekļi,
kas pielien zīst no rētas.

Es draugu ieraugu,
kas, tālu Slovaķijā,
Sēd kaut kur vilcienā,
prom steidzot spožā vijā.

Par mani domā viņš,
un vaigs tam sērīgs kļūst
Pa logu raugoties,
kur dzirkstis gaŗām plūst;

Es māti atminos,
kas manis dēļ cieš mokas
Un pusnakts klusumā
ceļ lūdzot augšup rokas;

Par mīlu domāju,
kas visus dzīvē saista,
Bet tikai trūdoss spēj
kā puķe izplaukt skaista.

Tad raudāt sāku es
par visiem tiem, kas trīc:
Kaut ātrāk skrietu laiks,
kaut ātrāk nāktu rīts!

Jā, dvēseles ir skaistas, skaistas,
Bet nevaicā par viņām, draugs.
Lai viņas izšķīras, vai saistas —
Tev jāpāriet cits dzīves lauks.

Un neapstājies ceļa malā
Un nejūsmo kā viņas dzirkst,
Tās aiziet bojā dzīves salā
Un ārpātīgo namos sirgst.

*

MĀTEI

Tavs bālais vaigs man parādās ik brīdi,
Kad tumšas sāpes dzirdu sirdī kūdam,
Kad atrodos no kapa tikai sprīdī.

Un atkal prieks man izbēgt visām kļūdām
Un tumšās nakts un vientulības bīties —
Kad, māt, tu nāc no manis atvadīties.

Viņš šausmās pamodās
no murgu sapņa akla:
Kāds trina asmeni
un lika tam pie kakla.
Tas nebij slepkava,
kam prātā doma ļauna,
Tas bija izmisums,
kas pamodās no jauna.
Un zobus sakodis
viņš sāpes rija klusi:
„Tu mani mīli gan,
bet tomēr — pievīlusi.”

*

SPOKS

Nakts klusumā viņš lēniem soļiem zogas.
Kad pāri plūst mans vientulības mērs.
Tam acis spīd kā sagīftētas ogas,
Un stāvs ir baigs: pus sieviete, pus zvērs.

Viņš kārām lūpām meklē klusi
Un karstiem pirkstiem smadzenes sāk vīt,
Līdz mana dvēse, šausmās noreibusi,
Kā tumšā aizā viņa ķetnās krīt.

*

TUMŠĀS STUNDAS

... Un tā arvien, kad krēsla nāk bez Tevis
Un zemei pār kā nāves autu klāj, —
Cik naida daudz, cik dusmu Dievs man devis,
Es Tevi lādu, ļaunā mocītāj!

Tu esi tā, kas tirgo ceļa jūtīs,
Ko asi smēja Juvenāls un Svifts,
Sirds vietā Tev ir akmens ielikts krūtīs
Un čūska guļ zem viņa pilna ģifts.

Tu pekles spoks, ar Dieva seju svētu,
Kā bendes valgs, tā žņaudz Tavs apskāviens
Man vārdu trūkst, lai Tevi nosaukt spētu:
Tik ļaunus nav vēl atradis neviens...

Kad beidzas nakts, kad pāri šaubas, bažas,
Un laukā dzirdu — gaiši soļi skan,
Kad atnāk rīts man noņemt pusnakts važas,
Es ceļos krizdams lūdzos: „Piedod man!”

*

VELTIJUMS

A. G.

Šīs īsās rindas tev es veltu,
Tev, kas par naudu visu pērc.
Bet nenovērtē tās ar zeltu:
Viens mirklis — simtu dzīves vērts.

MĀTEI

... Un ik vakarus, dusēt kad eju,
Acupriekšā man rādās tavs tēls —
Lēnu skatu un sērīgu seju:
„Ko nu svešumā dara mans dēls?

„Varbūt, smagi, kā atmiņu reidā
„Domas atnāk un guļ tam uz krūts;
„Varbūt, mīlētas sievietes veidā
„Ģiftīgs vampīrs no jauna to sūc.

„Varbūt, kaislību ārprātā aklā
„Vaigs tam savelkas riebjumā greizs;
„Varbūt, pamests, ar asmeni kaklā,
„Redz viņš pasauli pēdējo reiz...”

Tā arvien, stundās ēnaini zilgās,
Tu pie manis kā lūgšana nāc —
Mūžam cēla un degoša ilgās
Mani mīlēt, lai esmu vai kāds.

Par mani nelūdz Dievu, labā,
Es viņu iemācījos nīst.
Slēp sirdī nopūtas un glabā:
Dievs mīlestības nepazīst.

Kas bargi draud ar pastartiesu
Un krusta nāvē spēja dzīt,
Kas bargi draud ar pastartiesu. —
Tam atreibība sirdī mīt.

*

ŠAUBAS

Kā elles uguns briesmīgas ir šaubas,
Tās aprij koku, akmeni un dzelzi,
Vairs nav nekā, ko pieciem prātiem tveru:
Ne zemes šīs, ne debesu, ne — manis.

ŠONAKT...

Varbūt tu šonakt lūdzi Dievu,
Tu, mēmā, vienaldzīgā sirds,
Lai nelaiž klāt man ļauno sievu,
Kai drānas leduspuķēs mirdz;

Varbūt pēc aizmirstības, spēji
Tu sāpēs drebēji kā zieds,
Ko asi plosot liktens vēji
Pār tumšu bezdībeni liec —

Es šonakt vēru acis cieti:
Ar mieru nāca sapnis jauks,
Un, varbūt, tāpēc, ka tu cieti
Par mani atkal, senais draugs.

*

SIEVIETES MĪLESTĪBA

Būs skūpstu reibums dziļš,
un naktis skries kā kāvi,
Būs sirdī mīla tai
vēl stiprāka par nāvi.

Un kad būs miris viņš —
būs asaras tai acīs,
Būs lepnums dvēselē,
kad viņa citam sacīs:

„Skauj mani ciešāk, draugs,
pirms skaistums nav vēl iris,
Es esmu vērta to,
jo manis dēļ viņš miris.“

*

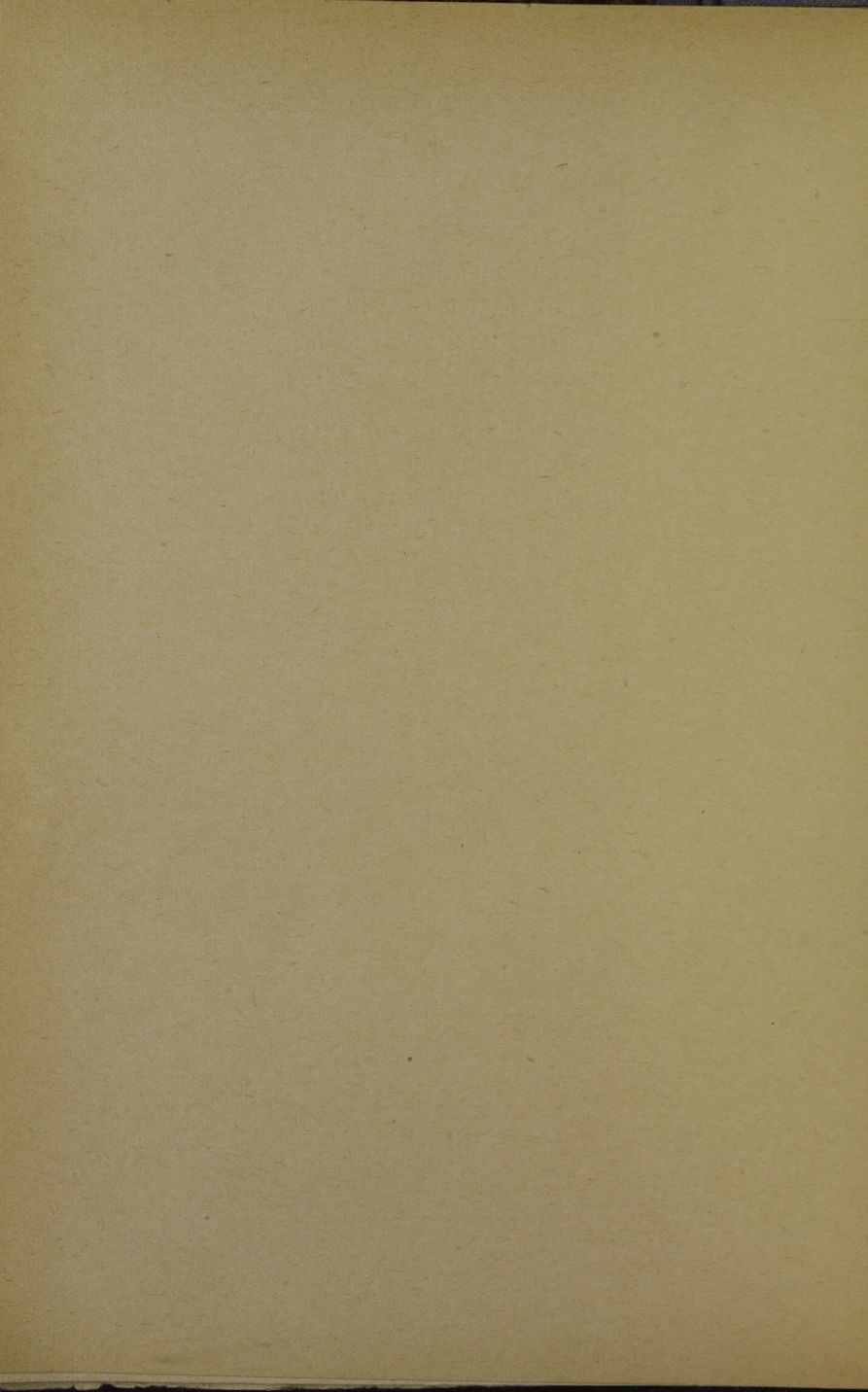
Vaid okeans un klintis plaisā,
Pret krastu vētra kalnus dzen,
Zib Dieva rīkste spoži gaisā
Un zeme drebēdama sten.

Nakts aukainā, nakts svina smagā,
Skrej ātrāk ugunsratos, skrej!
Plēs skrandās pasauli un dragā — —
Tu — rada manai dvēselei.

PĀRI

Ak, seja bālā, nogurusē,
Kam spogulī tu veries vēl?
Teic droši — dzīve ir jau pusē
Un vairs nekā, nekā nav žēl.

Kāds sirdi lēni žņaudz un brīvo,
Kāds iesmejas un skumji dzied,
Bet tu pats nezini kam dzīvo,
Tāpat kā puķe, kam tā zied.

III

Tavs tēls te gaist, te atkal rādās
Starp pazīstamām senām sejām.

B l o k s.

MĀSAI

1.

Tai namā, kur nav saules stara,
Kur sirdis izmisumā trīc —
Kā eņģels lēns, kam gaiša vara,
Jūs staigājāt, līdz nāca rīts.

Jums bija parādības gaita
Kā sapnim, kas jau kādreiz justs;
Jums bija cerību bez skaita
Un krūšu ēnā sarkans krusts.

Ja mana mīlestība spētu
Būt vairāk nekā kapa smilts —
Es jums to paglabātu svētu
No visa ļauna un no vilts.

*

2.

Kad parks aiz loga naktī šņāca
Un drūmi nemitējās dvest,
Tad tavi vieglie soļi nāca
Man līdzcietības gaismu nest.

Lai kur caur dzīves tumšo baigu
Prom aizmaldīšos — vienmēr tad —
Es atminēšu balsi maigu,
Kas nemeloja man nekad.

*

AMETISTS

It kā talismanu svētu,
Kas ikbrīdi jānes klāt —
Ametistu violētu
Jūs nesen man iedevāt.

Tagad nesu to uz rokas,
Lai sirds sāpju stundās tic,
Ka daudz briesmīgākas mokas
Jau pirms manis cietis cits.

VĒSTULE

Varbūt, ka Jums nekas vairs nebūs prātā,
Bet šodien es pa vietām eju tām,
Kur sirmais mežs un teka sūnām klātā
Daudz domāt liek par dienām bijušām.

Viss ir kā bij. Tik rudens jūtams gaisā
Un klusums dziļš ap kokiem zeltu sien
Un avots vird joprojām klinšu plaisā,
Tāpat kā sirds, kas mīlē Jūs arvien.

*

LIETAINĀ VAKARĀ

Mans putniņ, kur pelēkos gaisos
Tu maldies? Es pievildams sevi,
Kā piemircis zars liecos un raisos
Šai vakarā gaidīdams tevi.

Nāc!... Trīcošā dziesmā caur ēnām,
Kad sveicot tu raudzīsies tālē,
Es šūpošos līdzī tev lēnām
Un mirdzot birs pilieni zālē.

Teic, teic, cik dzīve bija īsa,
Cik pats tu juties sīks un mazs,
Kā atspīdums, kā lapu trīsa,
Kā sāpju dūriens spēji ass;

Teic, teic, cik skaisti debess pusi
Reiz sedza rožains sapņu gaiss,
Bet tik par mīlestību klusi,
Par to lai runā — bijušais.

*

ATMIŅU GRĀMATA

Ak, vecā grāmata,
simts krāsu rakstos vītā,
Nakts dziļā klusumā
daudz reizes izlasītā!

No tavām lappusēm
plūst rožu elpa maiga,
Skan klusa mūzika,
un veņas pekles baiga;

No tavām lappusēm
plūst rindu kairā vara
Un sirdi reibina
un nāvēsskumju dara.

Tas ir kāds bēdīgs stāsts
par sapņotāju jaunu,
Par mīlu dievišķu,
par ciešanām un kaunu;

Tas ir kāds mainīgs murgs,
kāds dīvains dzīves gājums
Ko liktens rakstījis,
kam tāls vēl turpinājums.

Es atkal lasīju
to šonakt skumju vīts,
Līdz acis satumsa,
un ausa pelēks rīts.

Es drūms un ļauns tev sekoju pa pēdām
Un domāju, ka nevar maldi būt,
Ka krūtīs sirds tev pārplūstot no bēdām
Pret kādu citu mīlestību jūt.

Un tā ar tevi dievnamā reiz tikos,
Kur Viņa vārdu mīlā dvesi tu...
Un tad es pats sevniecīgs atoms likos,
Ko paceļ Viņš, lai ellē nomestu.

*

Tu kādreiz lūdzi manu roku,
Kad gaisā zilas zvaigznes mirdz,
Bet nepazini manu moku
Un nepazini manas sirds.

Nekad — tad degdams šalku spēju —
Man pāri lija dves'les trauks
Un es pa ielu projām skrēju,
Jo gribēju tev labu, draugs.

DRUPĀS

Te klīdu viens, tik līdz nāk mana ēna...
Stāv kalnā pils, un apkārt klusums svēts: —
Tur mita reiz kāds bruņnieks Saltarēna,
Ko kāva skūpsts un asmens sagiftēts.

Kā sedzis laiks ir asinis un viltu
Un zaļām sūnām drupu vietu šo,
Kaut spētu sirds ar sapņu segu siltu
Un cerībām tā apsegt bijušo!..

Pār tiltu ejot noliecos pār dzelmi
Un spēji skārts, tad projām raujos baigs:
Kā mirējs bāls, ar drūmu sāpju svelmi,
Man pretim veras Saltarēna vaigs.

*

DZEJA

Ak, dzeja, sapņu puķe maigā,
Kam manā dvēselē tu audz
Un smaržo dzīves naktī baigā,
Kad visu miegs un snauda žņaudz.

Ak, dzeja, ko es esmu guvis?
Kāds man no tevis bijis prieks?
Tik citiem esmu svešnieks kļuvis,
Bet pats sev apnicis un lieks.

*

VĒSTULE DRAUGAM

J. Akurāteram

Johannes, draugs, es tev šīs rindas veltu.
Ir dzidra nakts, tik zvaigžņu lēnais bars
Pār mani nāk un kaisa debess zeltu.
Es esmu viens, kā Atlantīdes cars.

Zem vētru takts un viļņu spārniem zaļiem,
Kur jūras spoks un ļauni gari nirst,
Ar žēlām reiz un sāpju vaidiem skaļiem
Man jāredz bij, kā mana zeme mirst.

Tad dusmās drūms es kuģī visu kņāvu,
Bet dzelmē drīz tas nogrima kā zārks.
Nu, pamests viens, es svešā krastā stāvu,
Un mana dzīve — skrandās saplēsts svārks...

Johannes, draugs, kad domās galva tava
Pār lapu šo ar skumju smaīdu slīgs,
Tad zini — man šie ļaudis rieb un slava,
Es esmu viens starp tiem kā spītālīgs.

*

SIRDIJ

Par ilgu burvību,
kas vieglās trīsās mostas,
Par sapņu Armadu,
kas traucas prom no ostas,
Par baudu reiboni
un kvēles pilnām rokām,
Par nāves tukšumu
un greizsirdības mokām,
Par visu, visu to,
ko liktens apveltījis —
Ciet klusu, mulķe sirds,
jo viss tas reiz jau bijis!

IZCIRTUMĀ

Simts gadus vecs, daudz vētras laidis pāri
Un putnu dziesmām melodiskām ļauts —
Nu — mirklī mēms ar smaržām pildot āri,
Guļ krāšņais mežs, pie zemes vālā pļauts.

Ciet klusu, sirds, ja brīdī apmirdzētā
Tā arī tev nāk liktens brūces cirst —
Neviens tik cēls nav klusēšanā svētā
Kā ziedošs koks, kad viņš zem cirvja mirst.

*

PARĀDĪBA

Aiz tumšā meža saules rietā
Pie horizonta malas kvēls
Ar ugunsliesmām spārnu vietā,
Man atkal rādījās Tavs tēls.

Tad Tevi skāva tāles plašas
Un zvaigžņu sidrabainais viln's,
Tik lejā mežs no Tavas dvašas
Vēl saldi dvesa ilgu pilns.

VĒRĪ

Klīstu viens pa rudens vēri,
Zelts un karmīns kokus vij.
Pāršalc vējš, un noskan sēri:
„Kur tu esi, Haijalij?”

Viegli apvīts tavām rokām,
Kas spēj sapņus krāsās siet,
Caur kā vaļavīksnes lokam, —
Te es daudзреiz mēdzu iet.

Augšā skanēja kā zvani,
Lapas lidoja uz smilts,
Bet es jutu, ka ap mani
Vijas mīlā augums silts.

Eju atkal pa šo vēri,
Viss ir tā, kā senāk bij,
Tikai sirdī sēri, sēri:
Nav vairs tevis, Haijalij!

Varbūt, tā patiesība bija,
Kas skaidrību un mieru nes,
Kas ciemā atnākusi bija,
Kad nāves elpu jutu es.

Kā sapnis lēns tā garām gāja,
Bet viņu žņaudza dzīves vilts
Un aizejot tā nezināja,
Ka manā dvēselē jau smilts.

*

KUĢIS

Kad jūra garās vālās
Kā draudot tumši šalc,
Kāds kuģis klintīs tālās
No dzelmes ceļas balts.

Pilns žēlabu, pilns moku,
Kāds vīrs uz kuģa brauc.
Viņš zemei māj ar roku
Un mīlās vārdu sauc.

Bet kuģim nav vairs mastu,
Tas šūpojas un ģimst.
Un steigdamies uz krastu,
No jauna dzelmē grimst.

*

KAPLIČĀ

Klau, jaunais draugs, tās durvis neaizskaŗat,
Bet nāciet vien, es parādīšu jums, —
Te skaļi smiet un klusi raudāt varat,
Bet vēlāk gan — lai paliek viss starp mums.

Lūk, te kāds šķirsts, kam pāri lenta zila,
Guļ viņā tēls, kas saldas indes kauts,
Kā mēness maigs, šī būtne ticot dila,
Nu viņu skauj uz mūžu nāves auts.

Tās pašas ģifts — guļ sieviets šķirstā zaļā
Kā pumpurs svaigs, ko salna rītos šķin,
Tai acis vēl kā gaidot plaši vaļā,
Ko viņa cer, to tikai debess zin.

Bet trešā, lūk, kā sārta ugunsliesma
Dus sievas tēls kā dejā kādu tvert,
Mūžs vijās tai pus mūzika, pus dziesma,
Līdz nāca laiks no nāves kausa dzert.

Kas ir šī ģifts? Ak, neprasat tik kāri,
Gan arī jūs no viņas būsiet skārts,
Es esmu vecs — jau septiņdesmit pāri,
Bet man vēl bail: tai mīlestība vārds.

*

NARCISS

Jau nišā logi tumst kā alas
Un sveču liesmas jautri dej.
Liec sārto turbānu pie malas
Un klausies manī, Ali Bej!

Sniedz reibinošo sapņu dūmu,
Lai jūtams Haijalijas glāsts,
Un nesataisi seju drūmu,
Ja tas jau simtreiz dzirdēts stāsts.

Par princi Narcisu no Suvas,
Par viņu mana mūza dveš.
Tam dzimtenē bij zelta druvas
Un apkārt milzu mūžamežs.

Bet prinča seju sēras klāja,
Jo tēva valstī nebij tās,
Kas viņu sapņos valdzināja
Kā austrumnieku pasakās.

No dzimtās zemes Narciss bēga
Uz zirga naktī projām spējš.
Viņš izskatījās baigs pēc rēga,
To ceļā pavadīja vējš.

Bet kurp vien pasaulē viņš gāja,
Tas nevarēja atrast tās,
Kas viņu sapņos valdzināja
Kā austrumnieku pasakās.

Un visur — baznīcā un bārā,
Kurp vien tam ieiet bija prieks,
Viņš skumīgs nāca atkal ārā
Un jutās pazemots un lieks.

Te kādu dienu laivā braucot
Un raugoties, kā viļņi mirdz,
Viņš izdzirdēja balsi saucot —
Un krūtīs pamira tam sirds:

Kā anemone kautri bikla,
Kā līdzietības mirdzums maigs —
No bezdibeņa zaļā stikla
Tam pretim vērās Viņas vaigs.

Un nevarīgi noliekdamies
Kā zieds, kad pirksti sāk to raut,
Tad ārprātīgi iekliegdamies,
Tas metās dzelmē Viņu skaut.

Ak, Narciss! Viņa sapni auda
Ar maldiem gaidu neprāts kvēls:
Viņš selgā mirdams nenojauda,
Ka tas bij viņa paša tēls...

Ko smaidi, Ali? Vācies peklē,
Man nenāk prātā jokus dzīt!
Ko cilvēks citos ļaudīs meklē,
Tas viņa paša sirdī mīt.

RĒTAS

Nakts saka jūrai : „Dusi, dusi,
Sen vēji norimuši pūst.”
Bet viļņu trīsas ceļas klusi
Un nemitīgi krastā plūst.

Tu lēni teic: „Kas bijis, bijis,
Lai dziļā aizmirstībā gaist.”
Bet sirdī man nekas nav dzijis —
Vēl senās rētas deg un kaist.

*

ELKS

Kā klints, kas spoguļojas Deltā,
Kā ēģiptiešu cēlais Rā, —
Kāds tēls man jākaļ dienu zeltā
Un nakšu melnā marmorā.

Kad izsīks spēks un ceļa jūtīs
No dzīves maldiem tikšu šķirts,
Es zinu — viņa aukstās krūtīs
Sāks degt un sāpēt mana sirds.

*

BEATRĪSEI

1.

Jūs viena mirdzat manās dzejās,
Kā rīta saulē mākons sārts;
Kā Nezināmā simtās sejās,
Un Beatrīse Jūsu vārds.

No lūpām mīlestību dzēris
Un sapņu svītā bijis klāt,
Tāpat kā Dante Aligjēris,
Es vēlētos jūs apdziedāt.

Bet diena izdziest bāla, bāla,
Un mana dziesma klusi skan...
Es zinu atkal, cik Jūs tāla,
Bet tomēr tuva, tuva man.

2.

Es pulkā minu laimes pēdas,
Un pāri lija baudu trauks...
Bet kad man bija lielas bēdas, —
Tu atnāci un teici: draugs!

Tu lēnām savu roku devi,
Bet apkārt dzidris kļuva gaiss,
Un tad es nojaudu, ka tevi
Man atsūtījis Mūžīgais.

*

3.

Pie loga stāvu rudens ēnā.
Vējš kokus plosot lapas pūš,
Bet domas aizslīd gaitā lēnā:
Cik brīnišķīgi paiet mūžs.

Vai tagad gaiši smaidošs esu,
Vai sāpju tumsā grimstu viss —
Arvien kā svētu kausu nesu
Tev savu sirdi Beatrīs.

FRAGMENTS

Bij lieli svētki. Gaisma lija
Un tūkstoš skaņās reiba viss.
Man lauru kronis galvā bija
Un rokā degošs biķeris.
Bet tad uzreiz — kā šalka spēja —
Kāds nopūtās un rūgti smēja:
„Ak, lētticīgais sapņotāj!
„Šo slavu līdz ar citu baudu
„Kā ielasmeitu pērk par naudu,
„Jo viņas mirdzums — skrandas klāj.

„Kas slavas kalnagalus guvis,
„Tas nemirstību neiegūst,
„Tik mīkstāks vēl par vasku kļuvis,
„No glaimotāju meliem kūst.
„Tie šodien tevi lauru kronī
„Kā majestāti paceļ tronī,
„Bet rīt jau izsalkuši kost —
„Bez žēlastības, aklā sparā,
„Kā vilki ielenks tevi barā
„Un aizrīdamies gaudos: nost!”

Bij maija nakts un zvaigznes ārā,
Bij manās rokās sievas tēls,
Un degdams laimes kvēlē kārā,
Es noliecos pie viņa kvēls.

Bet pēkšņi tad kā dvašu aukstu
Es sajutu — kāds smagu plaukstu
Uz manām krūtīm lēni liek,
Un kāda balss man čukstot dvesa :
„Tev mīlestība mokas nesa,
„Vai tev vēl moku nepietiek?

„Par velti cerībā tu spīdi
„No jauna laimi rokām skart —
„Par vienu īsu prieka brīdi
„Tu samaksāsi tūkstoškārt:
„Kā zvaigzne krīt no debess lejā,
„Tā zudīs laiku straujā skrejā
„Viss tas, ko tavas acis redz —
„Ir piere šī, ir sārtie vaigi
„Un lūpas, ko tu skūpstī maigi,
„Jo daļums iznīcību sedz.“

Bij dziļas žēlas. Biju mājās,
Bij drūmais smējējs atkal klāt.
Viņš lēni glāstot ierunājās:
„Es negribēju sāpināt!
„Tu, labais draugs, man piedot vari,
„Jo es pret sāpēm balzams arī,
„Un velti asaras tev mirdz.
„Tu mani sajūti kā dvesmu,
„Jo šaubu gars es mūžīgs esmu
„Un mājoklis man — tava sirds.“

Ne prieku just var dvēsele, ne bēdu:
Kas bij, kas būs — sedz visu plīvurs zils.
Bez miega vārgs, bez kustēšanās sēdu
Kā ubags sēd uz pakāpēm pie pils.

Pār mani nakts ar zvaigžņu kroni staro
Un viņas krūts zem melnā samta briest
Un lejup slīgst un manas domas baro,
Un atkal liek tām izsalkumu ciest.

*

DZIESMU DZIESMA

Reiz skanēji tu man ik dienu
Kā svētā rītā zelta zvans,
Es tevi dziedāju arvienu
Kā kādreiz ķēniņš Zālamans.

Ak dziesmu dziesma — gaišā vijā —
Vēl reibstu es no tavas takts:
Plūst prieks un saule melodijā,
Bet vārdos izmisums un nakts.

VALMIERAS KAPSĒTĀ

... Un kad apnīk man akmeņa sienās
Slimo dvēseli mocīt un plēst —
Te es atnāku vientuļās dienās
Visas sāpes un rūgtumu dzēst.

Lūk, kur ziedi līkst dzeltēnām vijām
Un kā biķeris pāri plūst trauks.
(Tā bij toreiz, kad abi šē bijām,
Mazā Rūta, mans dvēseles draugs.)

Tagad kokos jau rudeni mana:
Pār ir vasaras glāstījums silts,
Un es staigādams klausos kā zvana
Un kā dobji krīt dziļumā smilts.

*

VIENTULĪBA

Kur dvēs'le nīkst bez mīlestības ēnā,
Kur melu mirdzums patiesību klāj, —
No bērnudienām sadraudzībā lēnā
Tu stāvi klāt man, skumjā klusētāj.

Kā vēsa nakts, kas rāsas pielījusi,
Kā nāves tuvums neizbēgams, kairs, —
Ja nebūtu tu mani mīlējusi,
Es dzīvi panest nevarētu vairs.

*

EMILIJAI VIESTUREI

Ko gan lai sniedz šīs gurdās rindas manas
Jums, laipnā māksliniec'?

Pret Jums man sirds ir pilna cienīšanas
Kā rāsas zieds.

Kas dziļu spēli siržu joņos kvēlos
Reiz noskatījies būs,

Tas daili tverot citos mākslas tēlos
Vairs aizmirst nespēj Jūs.

Kā donna Soll, Jūs mīlas gaismu vijāt
Ap savu mīlēto,

Bet „Hasanā” kā ļauna čūska bijāt,
Kas nožņaudz to.

Es nezinu, vai manām acīm liekas,

Ka — Jūsu mākslas skauts —
Pats Dievs un Sātāns vienā spēlē tiekas
Lai to par dzīvi sauc.
Bet dzīve arī skatuve, patiešām,
Kur spēli varam vīt:
Še smejam mēs, še mīlējam un ciešam,
Līdz smilšu priekšgars krīt.

*

SVEŠAI

Tu uzsmaidīji man uz ielas,
Kur dienu sīkās gaitās skrej,
Un acis tev bij tumši lielas
Kā austrumzemju princesei.

No tevis savāds tuvums dvesa
Un pusnakts dārzu arōms svaigs,
Un tas vēl ilgi mani nesa
Caur pilsētu kā vilnis maigs.

EJ GAĶĀM . . .

Ej gaĶām drīz un paslēp savu daili,
Jo mana sirds tev mājoklis nav cēls:
Tur valda nakts un deĶo stāvi kaili
Un šķirstā dus kāds sen jau miris tēls.

Tur noreibst viss no kārībām un mokām
Un raujas tad kā vilnis šausmās bēgt,
Līdz mēmais sargs ar kaulainajām rokām
Uz mūžu nāks šo bēŗu namu slēgt.

*

VAKARĀ

Nāk vakars no tālas un teiksmainas malas,
Ne putniņš vairs dzirdams, ne ūdeņa čalas.
Tik mākoņu buŗas
Vēl kvēlo uz jūŗas,

Tad satinas lēnām un nodziest aiz salas.
Dus zilganie sili, dus lauki un sētas,
Dus debesis mirdzumā dziļas un svētas,

Tik dvēsele nedus
Kā zāle zem ledus —

Tā mostas no jauna, un sāpēt sāk rētas.

*

MIRKLIS

Pēc gaŗām, tveicējošām dienām,
Prom vienatnē no pasaules,
Starp klusām, satumstošām sienām —
Pie tavām lūpām liecos es.

Un telpa pielīst siltas miglas...
Nu teic, vai tava sirds ar jūt —
Cik tagad stundas brīnum žiglas,
Cik viegli man ar tevi būt?

SEN MĪLĒTAI

Kā putni jaunām melodijām,
Kas pretim saulei spārnus ceļ —
Mēs atkal abi kopā bijām
Šai pasaulē, kur skauž un peļ.

Kā zili ziedi zaļām vijām,
Kā dzirksteles, kas tumsā spīd;
Kā divi eņģeļi mēs bijām,
Kas sapņu bezgalībā slīd.

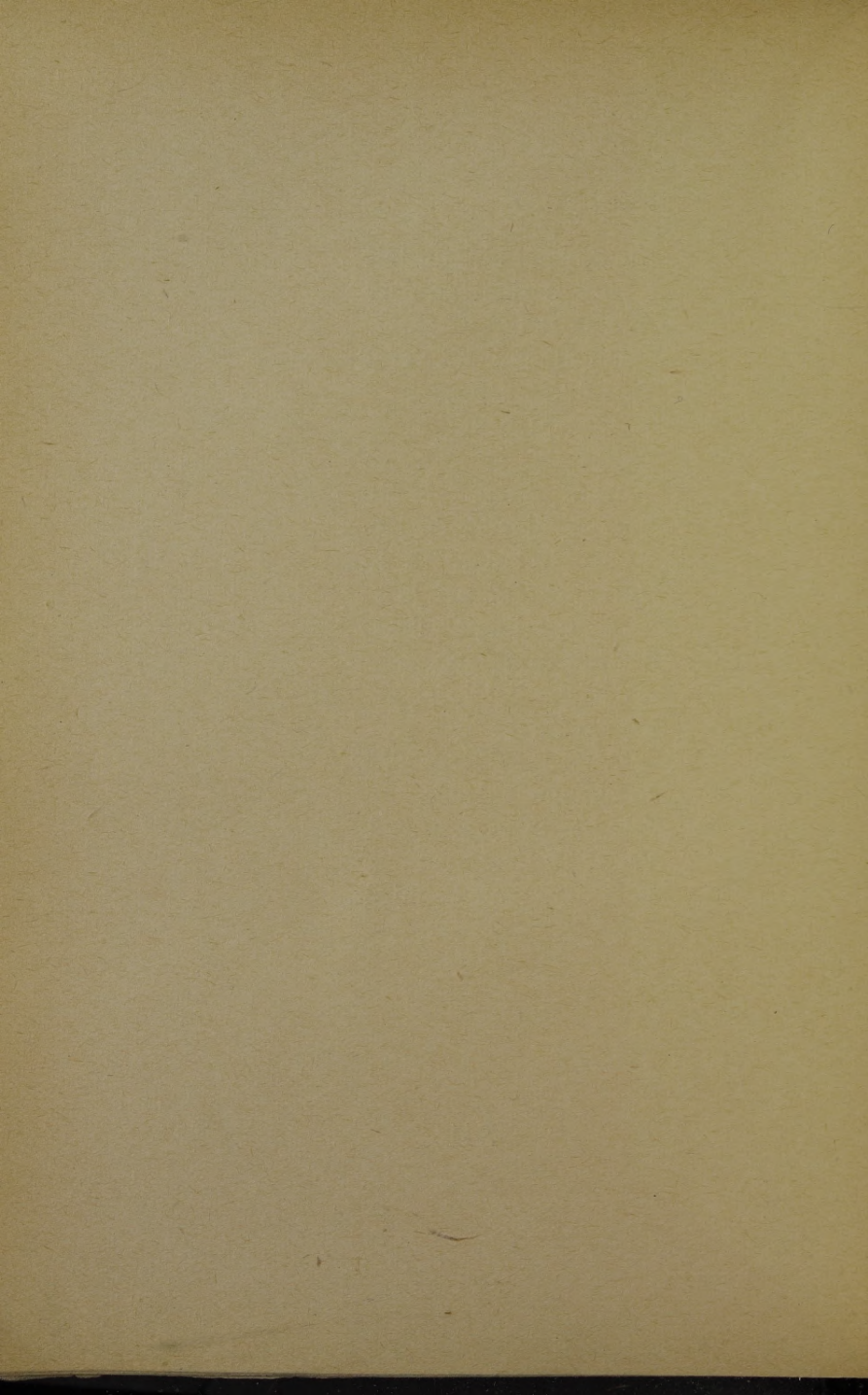
*

ALBUMĀ

Tā puķe uzzied, ko tu paņem rokā;
Tā sirds sāk mīlēt, ko tu uzlūko.
Tev ir jau viss, tu staigā zvaigžņu lokā —
Es tev vairs dāvāt nevaru neko.

LEONĪDAI

Un ja kāds nāk un teic:
„Jūs nezinat ko darat,
Ja tādu cilvēku
joprojām cienīt varat —
Viņš mīlas nepazīst,
jo visu izbaudījis;
Viņš reibis opijā
un ārprātīgs reiz bijis;
Viņš bezdievīgs un ļauns
pa dzīves dumbļu sitas;
Viņš piekrāps arī jūs
kā neskaitāmas citas...”
Ak, tad es nešaubos
nevienu brīdi, labā,
Ka savā dvēselē
tu gaišas domas glabā,
Jo skauģu valodās
tad trīta tava sirds
Vēl cēlāk ticot man
kā dārgakmenis mirdz.

IV

Nāk kavēdamies rīts.

Mickevičs.

VIESIS

No citas pasaules,
no sirmās miglas sienas
Pret veco pilsētu,
kur laiski torņi slienas,
Ar gaitu līdzenu
kā taisni vilkta tauva,
Bez trokšņa iznira
viņš — okeanu lauva.
No tēraudrīkles spējš
tad rēciens asi dzēla
Un gaisu sviedraino
kā pērkons pušu šķēla.
Baigs atbalss atsitās
pret namu mūriem veciem
Un siltie skursteņi
tiem drebēja uz pleciem,
Un logi raisījās
no mīkstās sniega vilnas,
Kur acis raudzījās
uz jūru baiļu pilnas,
Bet miglā iegrima
jau svešais ceļinieks
Un veco pilsētu
no jauna skāva miegs.

KRISTUS PIEDZIMŠANA

Uz sliekšņa sēdot durvju priekšā,
Viņš nejuta, kā stundas ilgst, —
Kā gurdi gremo avis iekšā,
Un sapņos suns pie kājām smilst.

Nakts tāda pat kā citreiz bija,
Tāpat bij vaļā debess logs,
Tik ēfejs ciešāk ciedru vija,
Un klusāk šalca eljes koks.

Viņš vērās daļā pusnakts ainā
Un domās reibinājās kairs
Prom aiziet tālē tuksnešainā
Un mājās neatgriezties vairs.

Bet tad viņš nodrebēja spēji
Kā bērns, par ļaunu darbu rāts,
Kā lapa, kuŗu satrauc vēji —
No iekšas sauca: „Jāzep, nāc!”

Viņš piecēlās un gāja klusi.
Bij kūtī tumšs un smacīgs gaiss,
Uz ceļiem sieva pakritusi,
Bet silē — Jaunpiedzimušais.

Un Jāzepe vērās Viņa vaigā,
Kas silti, apskaidroti mirdz
Un bērna nevainībā maigā,
Tam viegla, viegla kļuva sirds.

*

JŪDASS ISKARIŌTS

Bij vakars vēls un karstais chamzins rimis
Pa svēto zemi nogurumu dvest,
Pār tuksnešiem kā sidrabs, tikko dzimis,
Jauns mēness cēlās zvaigžņu pulkus vest.

Pret zenītu viņš nodrebēja ticis,
Kad lejā vērās nāves klajums tīrs:
Tur tuksnesī uz smiltīm galvu licis
Ar dziļu postu cīnījās kāds vīrs:

„Ak, Rabi, Rabi — rādies svētā zaigā,
„Kā rādās mēness zvaigžņu pulkā cēls,
„Un saki man šai šaubu stundā baigā,
„Ka tu patiešām esi Dieva dēls.

„Šī mana roka asinsnaudu ņēma,
„Šī mute sniedzās viltus skūpstu spiest —
„Cērt roku nost, un mute lai top mēma,
„Tik neliec man vēl ilgāk šaubās ciest.”

„Tu nerādies ... Viss kluss ... Un nav neviena,
„Tik šakāls rej un meklē kapenes.
„Drīz ausīs rīts, bet ko man dos vairs diena?
„Nav mesijas. Tu tāds pat vārgs kā es.”

Un Jūdass cēlās bezcerībā aklā
Un drānām plandot sāka skriet kā spoks,
Viņš skrēja smags ar asu cilpu kaklā,
Kur klajā laukā rēgojās kāds koks.

Vēl brīdis īss, vēl kaisla nāves dziņa,
Tad dziļā mierā sastinga tam vaigs,
Tik sārtais mētels palika zem viņa
Uz gaišās smilts kā asinsplankums baigs.

CILVĒKAM

Tu tici brīvībai, tu tici dzīves priekam
Un steidz tiem durvis vārt.
Tu pacel zobenu, lai cirstu ienaidniekam,
Bet pats sev miesā cērt.

Būs vienreiz debesīm kā zārkam nocelts vāks.
Un mirdzot tad
Rīts visai pasaulei un visām tautām nāks,
Bet tev — nekad.

*

ĶEIZARS UN MIĻĀKĀ

„Pie durvīm klauvē mīlā, dzirdi,
Tā viegli viegliņām pēc takts.”
„Nē, es tik jūtu tavu sirdi,
„Neviens šē nenāks, ir jau nakts.”
„Jau klauvē stiprāk, Herolina,
Un . . . atkal top kā kapā kluss.”

„Nē, tas no skūpstiem un no vīna,
Ko es tev sniedzu pārmaiņus.”
„Balts tēls pa durvīm ienāk iekšā,
Tam plecos baigi izkopts spīd.”
„Ak nē! — no vīna acupriekšā,
Tev ļaunas parādības slīd.”
„Ai, glābjat! — veņas tumša selga,
Kāds manu kaklu žņaudz un vij...”
„Nu mirsti ātrāk, vecais nelga!
Tai kausā nāveszāles bij.”

*

PĒDĒJĀ SATIKŠANĀS

Še sēdēja viņš atspiedies uz rokas,
Kur smaržas apkārt tvan,
Un raudzījās, kā strauts no kalna lokās
Un melodiski skan.
Še vērās viņš, kā viļņi klintis sita,
Un skats šis jauks,

Varbūt, tai brīdī viņa acīm šķita
Kā milzīgs kaņālauks.
Še bija viņš kā baiga sapņa ēnā,
Bet mani ieraugot
Viņš piecēlās un nāca gaitā lēnā,
Ne vārda nesakot.
Še ieslīga viņš apskāvienos manos
Kā sapnis kairs
Un sacīja: „Uz atkalredzēšanos!”
Bet nepārnāca vairs.

*

UZ ROBEŽAS

1928.

„Hei, bēgli, valdi kājas! . . .
Ne soli! Diezgan skriets.”
„Draugs labais, dod man mājas.
Es esmu lietuvietis.”
„Kas traucē tavu dusu,
Vai dzimtenē karš most?”

„Nē, kara nav. Viss klusu,
Tik miers, kas smacē nost.”
„Ko mels’? Tur darbs rit spēji:
Skan lāpstas, soļi kladz.”
„Nē, tie ir kapracēji,
Kam naktī darba daudz.”

*

KAUJA KAPOS

1919. gada 22. jūnija piemiņai.

Gaiss trīcot saplūst baigā šķindā
Un sitas sejā smacīgs, silts,
Aiz kapiem karavīri rindā
Kā tārpī naktī guļ uz smilts.

Tie guļ kā siena vālas slaidas,
Bet lielais plāvējs tuvāk slīd, —
Tam plecos dūmu mētels svaids,
Un rokā liesmu izkopts spīd.

Rauj viņa soļi zemē rētas.
Un viņa elpā daba smok,
Zem kājām sabrūk ciemi, sētas,
Un vaidot mežs pie zemes plok.

Kā milzu loksne, pušu plēsta,
Visapkārt plašā debess dveš.
Te atauļo kāds vīrs un vēsta:
„No ienaidnieka ielenkts mežs.”

Un izlūks dreb kā vējā spalva:
„Mums jāatkāpjas — Dieva vārds!”
Tad zemu noliecas tam galva,
Un smilšu spilvens uzzied sārts.

„Nu stāsti, stāsti visu aši!”
Grib virsnieks tālāk vārdus spiest,
Bet izlūks acis iepleš plaši —
Šai pasaulē viņš beidzis ciest.

Sāk ložu bites ašāk spietot,
Virs galvas šrapnēls niknāk šņāc. —
Top zvaigznes sārtas itkā rietot,
Un šausmas kaŗavīrus māc.

Kā jūras ūdens, viļņu viļņiem
Pie kapu kopām glaužas tie:
Pie krustiem plok, pie akmenscilņiem,
It kā lai glābtu mirušie.

Klūp jaunais virsnieks kapu galā —
Līst auksti sviedri, mutē sauss: —
No zārka izmests bedres malā
Tam pretim smeļ kāds galvas kauss.

Un kamēr zeme vārās dunā
Un smacējošās gāzes tvan, —
Dzird virsnieks — senča galva runā,
Un katris vārds kā zalve skan:

„Simts gadus atpakaļ es cietu
„Kā moceklis, kā trimdinieks,
„Nu atkal manu dusas vietu
„Ver, vaļā vecais ienaidnieks.

„Ak, latvji! Latvis esmu bijis
„Un klaušu tumsai cauri dzīts,
„Daudz ilgojies, daudz izbaudījis
„Un cīnījies, lai austu rīts.

„Es nīdu aukstos zilasiņus,
„Kas kārāk vēl par zivīm rij,
„Un gāju nāvē, nīzdams viņus, —
„Mans liktens — tautas liktens bij.

„Uz moku sola cieta, plata
„Man miesu plēsa skarpījs ass,
„Tad bende rāva to uz rata
„Un pakāra pie baznīcas.

„Ak, manas mocības un šausmas,
„Lai, biedri, paliek prātā jums,
„Pirms cīņu un pēc cīņu ausmas
„Kā degošs drosmes mantojums...”

Tā runā sencis. Viņa vārdos
Skan vētrains naidis un žēlums velts,
Balss beidzot nosmoka kaujas dārdos
Un virsnieks saraujas kā dzelts.

Tam acis uzzib saniknotas,
„Uz priekšu, zēni!” bāls viņš kliež, —
No zemes izaug latvju rotas,
Cik tāl vien naktī skati sniedz.

Un karaspēks trauc projām jonī
Ar uzvarošu šalku vīts,
Aiz viņa spožā staru kronī
Pār latvju zemi ataust rīts.

Nu dusat, senči, dusu savu,
Nekas jūs nemodinās vēl:
Ar mieru, brīvību un slavu,
Jums pāri latvju karogs kvēl.

VADONIS

Vai es ceļos, vai es grimstu dusā,
Vai ap mani ļaužu drūzma rūc,
Dzirdu dienā, dzirdu naktī klusā
Vēl arvien, kā lodes gaisos dūc.

Bij reiz laiks, kad slavas apvīts kāvos,
Tagad miers kā liķauts pāri slīd,
Kaujas ērgļi pārvērtušies pāvos
Dienu seklē dīžojas un spīd.

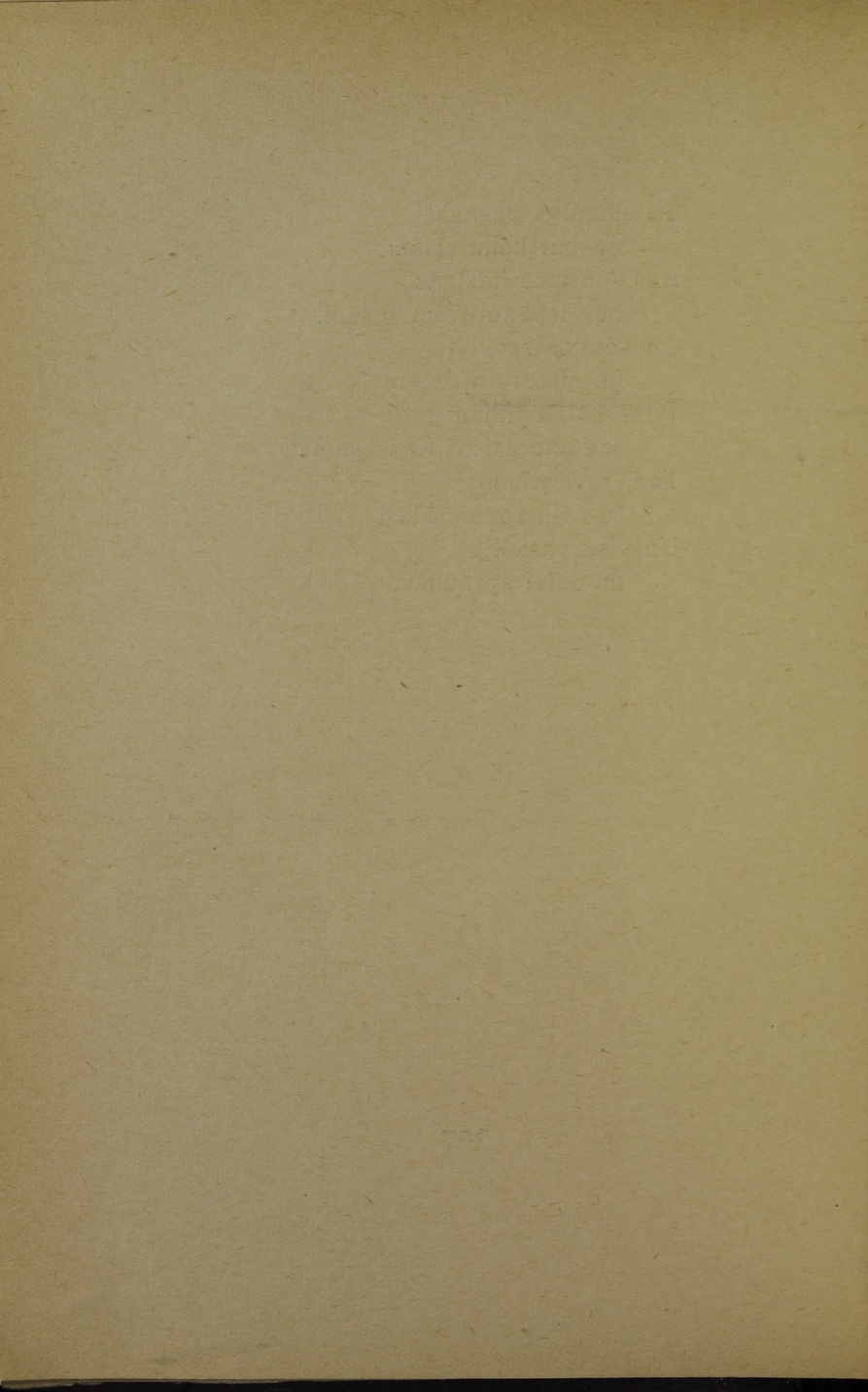
Riebjas dzīvot. Sirdi sapņiem ļauju
Prom no zemes miega pilnās nest,
Līdz no jauna herolds sauks uz kauju
Pretim slavai karapulkus vest.

*

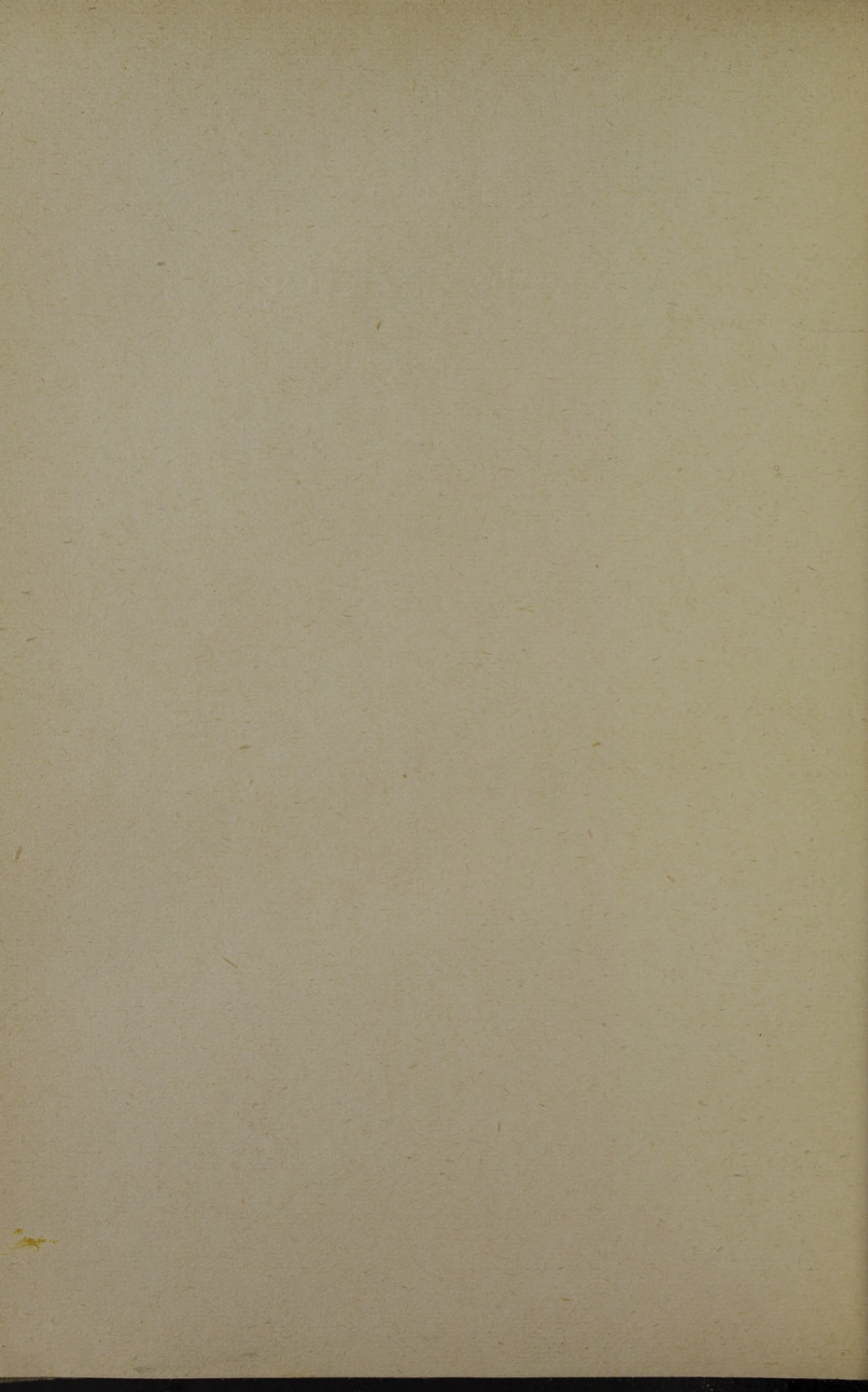
NĀKOTNES DRAUGAM

Tu skumīgs pārnāksi,
es zinu to un jūtu,
Mans tālo dienu draugs,
it kā es pats tas būtu —

Tu skumīgs pārnāksi
no barikādu ielām,
Kas šausmās līdzīgas
būs lopkautuvēm lielām.
Tu vērsies spogulī
un aizturētu dvesmu,
Pilns baigu nojautu
sev jautāsi: „Kas esmu?“
Tad, sevi pazinis,
tu seju rokām klāsi
Un visu pasauli
un dzīvi apraudāsi.

PĀRĒJIE DZEJOĻI

VAI TIEŠĀM ES TIK ĻAUNS?

Es gaidu, kad tu nāksi atpakaļ
Ar biklu smaīdu skaistā sejā — —
Es gaidu, kad tu nāksi atpakaļ
Pie manis asarainā lejā!

Cik lēni diena lien gaŗ logu,
Kā pulkstens gausi stundas mēro!
Smags nemiers mani dzen no mājas...
Un acis izmisumā zvēro!

Es eju saniknotā dabā,
Bet sauc te meŗš: „Tu manim sveŗš!”
Vai tieŗām es tik ļauns un drausmīgs,
Kā klieŗz to raudāŗ mitŗais meŗš?

*

PIE KAPA

Tu stāvi klusumā... Un sāpēs
Pie mitŗā krusta galvu spied.
Tu stāvi kapsētā pie kapa
Uz kuŗa vēlas puķes zied.

Kā pārstaigāja rudens zemi!
Daudz krāšņuma sev nesa līdz.
Tavs dārgums, tava mūža gaišums
Ar' dus, šē smiltīs iedēstīts.

Spiež acis aizsegt patiesību,
Spiež galvu nokārt skumjā sirds.
Tu nevari vairs savu balvu
No nāves mēmām rokām ņemt.

*

CERĪBA

Sniega vilnas šūpulītī
Viena pārle kvēl.
Viss no saltuma ir stindzis,
Viņa — dzīva vēl.

Manu izmisušo sirdi
Lēni viņa glauž.
Sēri-saldu pasaciņu
Nemanoti pauž.

LAIMĪTI AUKLĒJOT

Laimīt, mans sīkais bērns,
Kad liela tu augsi?
Kad tavas acis zvīļas kļūs,
Kad mani tu vārdā sauksi?!

Kā bērnu uz rokām šūpoju
Vēl tevi, un klusi smaidu,
Kad kļūsi reiz liela un cēla —
Es gaidu un nesagaidu.

Laimīt, mans sīkais bērns!
Skan dienas kā sudraba zvani ...
Caur smaidiem klusas asaras,
Vai acīs man nepamani?

*

JĀŅU NAKTĪ

Vist ozola vainagi klētiņā
Uz manas gultas;
Raud liepas ārā pagalmā
Naktsvēja kultas.

Ik līgotājs mājās sen apgulies,
Tik glaimu dzirkstu
Kā rasu zieds es piezīdies
Nakts tumsā mirkstu.

Kā vakars šis steidzās, kā aizsteidzās! . .
Rīt ganu gaitas,
Lai dienas ir gaišas vai pelēkas,
Tās lonā skaitas . . .

Ai, gulta man smaržo! . . Cik sāpīgi
Ap sirdi kļūst:
Kā puškotam kapam es pārliectos
Un asaras plūst — —

*

Kaut žēl man noplūkt ziedu,
Es tomēr varenāks
Kā Eskamiljo dziedu:
„Kas mani mīl, tas nāks.“

Un ne pēc mirkļa bažās
Tam ausīs saules lēkts,
Bet ziedu saldās važās
Tas tvīks uz mūžu slēgts.

*

Es ciešu tevi mīlēdams,
Bet manas sāpes svētas,
Jo viņas gaišām cerībām
Kā zvaigznēm apmirdzētas.

Un kaut ar velto gadu skaits
Kā zvaigznes mūžos krīt —
Ar cerībām es nomiršu
Reiz tevi sagaidīt.

JŪS UN ES

Jūs — putekļi, jūs klīstat telpā
Cik augstu dzirdas zemes puksts;
Es — akmens smags, bet manā elpā
Raud zvaigžņu tālēm sūtīts čuksts.

Jūs — viegli nīrboši, jums — spārni,
Man liktens grib to mūžam liegt;
Jūs zvaigžņu tāles neilgojat,
Man zvaigžņu tāles neaizsniegt.

*

Es ticēšu, kaut bojā iešu
Ka sāpes nevar veltas būt,
Ko tevi mīlēdams es ciešu
Pie debess gaismas tvīkdams kļūt.

Jo iznīcīgā zemes dzīve
Man klusi jāizcieš kā sods,
Bez kaislībām lai debess godā
Ar tevi tiktu savienots.

Ak manas puķes, baltās, saplosītās,
Ko vakar liku es uz kādas krūts!
Pie lūpām skumjās šodien viņas spiežu,
Lai Dieva priekšā tās par mani lūdz.

Tās redzēja, pirms ausa tāles baltas,
Ka nav tā krūts, kas mīli šalc un mirdz,
Bet raudu es uz kapu kopas saltas,
Kur aprakta dus mīlētāja sirds.

*

Svētā, mana dvēs'le tvīkst pēc Tevis,
Tvīkst kā zvaigzne debess dziļumos!
Un tik maz tai liktens gaismas devis,
Ka tā nobāl Tavos austrumos.

Bet es ticu — nāks reiz lielā diena,
Kad par pīšļiem vecā debess grūs.
Un tad Dievs pret liktens varu celsies
Vienā saulē savienodams mūs.

Ak, kādēļ gan es iesūcu tik sāpes
No tavām lūpām, kas nu manī kvēl
Kā mocošas un nežēlīgas slāpes
Pēc tavas sirds un mīlestības vēl!

Kam labais gars vairs negrib mani vadīt?
Vai grēku šo, kas Ļaunam patīkams
Tik tādēļ Dievs tik skaistu lika radīt,
Lai cilvēks ciestu viņu mīlēdams?

*

Zemes un jūras ja sveiciens tavs nepārsniedz, —
Debesīs raugies, tās tikties mums neaizliedz,
Klausies, kad naktsšalkās zvaigznes dzimst, —
Mana dvēsele tavā kā mūžībā grimst;
Klausies, sevi un mani tur dzirdēsi tu,
Mani, tevi un zilo mūžību.

AIZGĀJUŠAI

Nu ik vakarus, kad krēsla
Viegliem soļiem apkārt staigā,
Gribas man uz brīdi vērties
Tavā skumji mīlā vaigā.

Gribas vienu klusu mirkli
Tavu balto pieri glāstīt,
Dažos kvēlos sirdspukstienos
Visu dvēseli tev stāstīt,

Pieskarties pie tavas rokas,
Savu dzīvību tev iedot,
Vienā mazā, mazā mirklī
Aizmirst to, kas bij un — piedot.

*

BARONTĒVA PIEMIŅAI

Lēnām tumst... Un vakars vēsu roku
Smaidīdams uz Tavām krūtīm liek...
Kas nu vienos dvēseli ar gaismu
Dzīves tumsā, cēlais dziesminiek?!

Soļi grimst bez atbalss maldu lejā
Un ik sirds līdz nāvei skumja tiek:
Klusā zārkā — skumju smaīdu sejā
Bāls Tu dusi, lielais dziesminiek.

*

SVĒTKU VAKARĀ

Gaisā sniedziņš sidrabaini laistās,
Augsti torņos zvani saldi dzied:
Visas sejas laimīgas un skaistas
Ielu uguns panorāma zied.

Aizvējā pie dzelzu sētas platas,
Kur zem kokiem gaiši mirdz kāds nams —
Skrandains puisīts stāv viens pats un skatās,
Kailos pirkstus dvašā sildīdams.

Lūk, tur augšā, otrā stāva logā
Dziesmas skan, un sveču gaismā maīgs
Noliecas pār bērniem baltā togā
Ziemassvētku vectētiņa vaīgs...

Un aiz sētas dzelžainas un saltas,
Kur starp kokiem tikko redzams nams --
Skrandains puisīts stāv uz ielas baltas,
Kailos pirkstus dvašā sildīdams.

*

GADU MAINĀ

Kā nemierīgu straumju kritums
Caur naktīm un caur dienām dim
Pilns gaidu garais gadu ritums
Un sapņus nes uz debesīm.

Nu atkal gads ir ceļa jūtīs
Un zemes ilgas saulup slīd:
Ak, iededz gaismu mūsu krūtīs,
Kas dzīves vienmuļībā spīd!

JAUTĀJUMI.

(Dzeja prōzā)

„Paliec vēl!” — Ak, kam tu, mīļā, lūdzies?

Tad jau teic, lai pusnakts pakavējas; lai vēl debess negriež vaigu pret rītiem.

Kamdēļ šķirties?

Kamdēļ — diena aust, kad sirdīm gribas vēl mīlēt, lūpām piekļauties pie lūpām, krūtīm atdusēt uz krūts, tāpat kā debess dus pār zemi?

Kamdēļ eju prom no tevis, ja vēl sirds no tavas dailes reibst un gaviļē kā senāk?

Kamdēļ?..

Kamdēļ vējiem tīkas aizskriet pāri ziedu dārziem prom uz tuksnesi? Kamdēļ?

*

LEONĪDA

Tu jauna vēl bez apdomas, bez valdas...

Kā balti putni Tavas rokas slīd.

Bet acis pilnas ilgošanās saldas

Kā divas dzelmes tumši brūnas spīd.

Cik dažam labam zēnam pārskrien trīsas:
Kaut baltie putni tuvāk pielaistos,
Kaut gaišās stundas nebūtu tik īsas,
Kaut atļauts vērties acu dziļumos!

Un ja ar kādam izlaimējas pateikt
Kurp viņu aizvelk ilgu pavediens,
Tad Tu tik smeļ un nezini ko atteikt:
Tev patīk visi, mūžīgi — neviens.

*

Stundas aizskrien netverami īsas
Un ik mirkli sirdī ilgu zvans
Saceļ kaislas, bezgalīgas trīsas:
Kur tu esi, debess sapnis mans!?

Viss, it viss, kam glāstā klāt vien skaros:
Zelta ziedi, mīlā tvīkstošs vaigs,
Rītausmā un zilos novakaros
Klusi čukst: cik svēts tu man un maīgs.

Gaišs arvien tavš tēls caur simtām dzejām,
Cik vien ilgi gaisma aust un dziest,
Mūžam sauks no zemes tumšām lejām
Jaunas sirdis ilgoties un ciest.

*

Šai vakarā es viens ar savām domām
Kā tumšā kapā jūtos vientulis,
Pats nīstams sev ar visām maldu lomām
Un melu maskām, ko reiz nēsājis.

Bez ticības, bez prieka dienu laidā,
Kur aiztraucot pat brīdis neatmirdz —
No pirmās stundas lišķībā un naidā
Kā staignā purvā nogrimusi sirds.

Tik tevis dēļ, ak māt, man mūžam bēda,
Kad nāves vaigs kā saucot rādas kairs,
Lai debess miers pār tevi spārnus vēda
Un sargā tad, kad manis nebūs vairs!

Par ko tu ciet, viss piedots sen, viss — bijis!..
Man arī nebij dzīvē laimi gūt:
Tāpat kā tu, es visu izbaudījis,
Cik vien var sāpes bezgalīgas būt.

Nu savas brūces nedziedēju vairs,
Lai ļaužu ienaidš remdē viņās slāpes,
Kā apmāts faķīrs nesajūtu sāpes,
Jo Viņas vaigs man dzīvē atmirdz kairs.

*

JAUNĀ GADĀ

Nemini, nezīlē: — labu vai ļaunu
Atnesīs jaunaisgads vēlīgs un maīgs!
Ko gan virszemes tu sauktu par jaunu?
Ko gan tev dāvināt varētu laiks?

Krēslā tu redzēsi milzīgas rokas
Tukšas kā čaulas un gaŗas kā gads,
Atkal tās prasīs tev laimi un mokas,
Laimi un mokas, ko dzemdē tu pats.

PASAKA PAR SARKANO CEPURĪTI

Tas bij viņos tālos laikos,
Kad Dievs putniem drēbes deva,
Saķildojās triji putni:
Cīruls, bezdelīga, dzilna.
Visiem trijiem iegribējās
Dabūt sārta cepurīti,
Katrīs lūdza sev šo rotu.

Dieviņš pārdomājis teica:
— Labi, mīlie, tam es došu,
Kas pēc mana prāta pratīs
Nodzīvot vislietderīgāk
Brīnišķīgo vasarlaiku.
Tagad ejat brīvē, vaļā,
Dzīvojat pa laukiem, mežiem,
Kur vien pašiem labāk tīkas.
Ruden' teikšu galavārdu.

Putni aizskrēja kur kurais.
Vispirms cīrulis sāka prātot,
Nosēdies uz sirma akmens
Zaļa rudzu lauka vidū,
Kā vislabāk uzsākt dzīvi
Nopelnīt sev krāšņo rotu,
Sārto spalvu cepurīti.

Prātoja viņš trijas dienas,
Beidzot iekliedzās no prieka:
— Nu es zinu, nu es zinu!
Baudīt, līk smot ir vislabāk,
Priecāties par spožo sauli,
Zilām debesīm un zemi,
Dziedāt slavu Dieva darbam!

Cīruls darināja alu
Kumeliņa mītā pēdā.
Nogaršoja, iebaudīja,
Pacēlās pār zaļām druvām
Saldā dziesmā reibinoties
Pāri arājam, kas ara.
Lūk, ko dziedāja viņš gaisā:

Vīrs, vīrs, vīrs, vīrs,
Kritīšu, kritīšu, kritīšu —
Paklāj kažoku, paklāj kažoku!

Bezdelīga slaidspārnīte
Arī ilgi gaisā skrēja
Kaudamās ar grūtām domām,
Kā vislabāk uzsākt dzīvi,
Nopelnot sev krāšņo rotu,
Sārto spalvu cepurīti.
Beidzot izdomāja — strādāt,
Strādāt, lūk, tas būs vislabāk:

Darbs i pašam Radītājam
Ir par visu cēlāks šķitis.
Bezdelīga cēla māju
Ēkas paspārnē no māliem.
Un kad beidzot viss bij gatavs,
Izperēja piecus bērnus,
Apgādāja tos bez mitas
Ķerot mušiņas un odus.
Vēl i laiskos cilvēkbērnus
Pagalmā tā uzraudzīja
Un kad viņu māte nāca —
Skrēja pretim sūdzēdama:
— Kamēr māte viesus vada,
Tikmēr bērni gaļu cepj,
Iztek tauki ugunī:
Vidžu, vidžu čirks!
Trešais putns — raibā dzilna
Aizlidoja tālu silā.
Kur zem kokiem zaļas ēnas
Rotādamās viegli viļņo,
Čukstot klusas melodijas.
Un uzreiz, kā burvju valstī,
Noreiba tai sirds un acis:
Dieva daba brīnišķīgā
Apstulboja viņas prātu.
Aizmirsa tā visas dziesmas,
Savus biedrus, cepurīti,

Aizmirsa i pati sevi.
Koku elpā klausīdamās
Atkārtoja neapzinot
Saldā mulsā vienu vārdu,
Vienu vārdu: — dzi, dzi, dzi!
Dzīve šķita tai kā sapnis,
Iesāka tā čakli strādāt,
Kaļot kokā bērniem ligzdu,
Nedomājot Dievam patikt.

*

Rudenī pie Dieva atkal
Salasījās visi triji:
Cīruls, bezdelīga, dzilna.
Dieviņš rotu deva dzilnai:
— D a r b s u n p r i e k s lai vienmēr viens!

JĀŅUNAKTS PASACIŅA

Bij jāņunakts, kad vieglas vēsmas žvīgo.
Pa tālu silu gāja puisīts mazs
Un saldi minot sāka dziedāt līgo:
— Kas mani mīlēs, tas lai atsaucas!

Un lūk, caur silu tumši vientulīgo,
Kā stīgu trīcot cauri pusnaktij,
Viņš laimē reibdams sadzirdēja: lī—go!
Ak, mulķa puisīt, tā tik atbalss bij!

*

SARUNA ELLĒ

„Vai atceries to mīlas dienu:
Es — jauna sieva, bet tu mūks...”
„Jā, atcerēšos to arvienu —
Bet dzīve kļuva mums kā jūgs.”
„Mēs ielēcām no krasta dzelmē,
Mēs neprasījām, vai tā drīkst.”
„Nu mūsu sirdis pekles svelmē
Jau tūkstoš gadus deg un tvīkst.”
„Vai nevēlies ar vēja dvesmu
Tu steigt pie Dieva gaišs un jauks?”
„Nē. Man vienalga, kur es esmu,
Ja tikai tu pie manis, draugs.”

MAIJĀ

Kad klāt ir maijs ar siltu vēju
Un gaiši trīso debesjums —
Es jūtu sirdī šalku spēju:
Kāds spēks man domāt liek par Jums.

Tā mīlestība nav ko jūtu
Pēc viņas slāpju nejūt gars.
Es domāju, kaut mūžam būtu
Jums sirdī mīlas pavasars.

*

LIELDIENĀS

Kad zvanu skaņas lēnas
No augstiem torņiem plūst;
Kad saule klaidē ēnas
Un upēs ledus lūzt. —

Lai tava dvēse arī,
Tad svēta mirklus šos
Un sajūt pavasari
Un augšāmcelšanos.

SARUNA

No dzīrām pārnākot, kur tekas krustām vijās,
Kāds cilvēks kapsētā reiz apmaldījās.
Ar miegu kaudamies, viņš klusā vietā stājās
Un balsis izdzirda, kas tumsā sarunājās:

„Tu vari gulēt brīžos citos —
Nāc tagad laukā, — tīrs ir gaiss.”
„Jā, katru nakti divpadsmitos
Mums jāpārrunā bijušais.”

„Klau, vējš kā nezvērs plosās krātā
Un baigi stenot restes kaļ.”
„Uz mata tāda nakts — man prātā,
Bij desmit gadus atpakaļ...”

„Ū, kāja stīva! Tīrās moka,
To ievainoja šrapnēls ass.”
„Bet redzi, man trūkst vienas rokas,
To atstāju pie Daugavas.”

„O, tā bij kauja! Kā uz elli,
Tad naidnieks muka, ko vien var.”
„Jā, tā kā padebeši melli,
Ko spožas zibens rīkstes skar.”

„Nu miers. Vairs zeme nedreb dunā,
Dus zārkos miesa, šķēpi rūš.”
„Jā gan, bet kapusievas runā,
Ka ļaudis sākot aizmirst mūs.”

„He, vēl var viņiem iziet slikti,
Vēl nesnauž vecais ienaidnieks...”
„Klaus', biedri, nerunā tik dikti,
Man liekas, kaut kur klausās spiegs...”

Tad balsis apklusā, un satraukts kā no vēja,
Vīrs aši pamodās un prom no kapiem skrēja,
Viņš skrēja aizmirsies no šausmām drebot viss,
Līdz priekšā redzēja sev Rīgas ugunis.

*

SMILŠU GRAUDIŅŠ

No smagiem zābakiem,
kur soļi steigā mīdās,
Kāds smilšu graudiņš mazs,
guļ nokritis uz grīdas.

Viņš ir tāds iesarkans...
No akmens grīdas aukstas
Es viegli paceļu
to aplūkot uz plaukstas:
Vai nāc no dārza tu,
kur sējējs sēklu kaisa,
Un esi puķu spēks,
kas ziedu acis raisa?
Jeb kāda klusa sirds
no kapsētas tu būtu,
Kas cēli pukstēja
reiz pilna mīlas jūtu?
Tu — nāve? Dzīvība? —
teic, kādu lomu pildi!
Es tevi sažņaudzu,
bet tu man neatbildi.
Tik baigā neziņā
pār sirdi sāpot skrien:
Kad plaukstu atveru —
ir tikai smiltis vien.

VĀRDI

Jau vakars atnācis.
Skan kaut kur tāli zvani.
Es vārdus noārdū,
kas uzcelti ap mani:
Šos teica tirgotājs,
tie stiepti kā no līmes,
Ar sviedru arōmu
un čaukst kā kreditzīmes;
Šos pūta lielībnieks,
tie salmu virknē sienas
Un savā saturā
kā tumšas vārpas slienās;
Šos meta skauģis glēvs
kā zivju zvīņas spožas —
Ģifts pilnus rāpuļus,
kas manās bruņās kožas;
Šos plāpa nobēra
kā lētas stikla rotas,
šos triepa melis kāds
kā aukstas purva gļotas.
Ak, vārdū, vārdū žogs!
Pilns riebuma un bēdū,
Es viņu noārdū
un vientulīgi sēdū.

Ir tomēr pasaulē
tāds vārds, kas visu veic,
Bet es šē esmu viens.
Kas man lai viņu teic?

*

ATSPIRGŠANA

Gar jūru vientuļo,
pa meža zvēru pēdām,
Pa tumsu eju viens
ar spītību un bēdām.
Dun pērkons pamalē
un viņu takts bez mitas
Pret krastu klinšaino
ar drūmiem draudiem sitas.
Dreb klintī vientuļš koks
un elsdams lapas raisa,
Krāc lejā bezdibens
un tver pēc svaiga gaisa.

Kā dusmās noziedznieks
nakts pēkšņi aiztur elpu —
Spožs asmens izšaujas
caur sastingušo telpu —
Sāk jūŗa vaimanāt,
sāk drebēt kalnu grēdas.
Un baigā stichijā
sirds izkriedz savas bēdas.

*

TAVS VĀRDS

Kā klusa nopūta,
kā viegla ūdens čala
Lēns akords atlaidās
no zāles viņa gala.
Un dzidrā spogulī,
man iepretī pie sienas,
Gaišs sārtums izplauka
no aizejošas dienas...

Ak, ko es runāju!
Šie vārdi aiziet klajā!
Vai kāds gan sapratīs,
ko jūtu brīdī tajā!
Tas nebij saules riets
ar atspīdumu maigu, —
Tas bija samulsums,
kas pārklāja man vaigu;
Tas nebij akords žēls,
kas sirdij pāri skrēja, —
Tas bij Tavs mīlais vārds,
ko cits kāds pieminēja.

*

LAIME

Klinti jūrā, kas vijas ar valni,
Klinti stipro, kur ērglim bij vakts —
Kādreiz sagrāva ūdeņa kalni
Un uz mūžību aprija nakts.

Laime, laime tik dzidra kā ausma!
Viņā reibdams es mīlēju Jūs,
Viņai ticot man nebij ne jausma,
Ka tā rīt tikai atmiņa būs.

*

ZVAIGZNEI

Ak zvaigzne tālā, laipni lēnā,
Tu — mūžam nevīstošais zieds
Virš padebeša iedzeltēnā,
Kad mežiem pāri nodziest riets!

Cik tūkstoš acīm, naktī klusi,
Kad viņas izmisumā kvēl,
Tu neesi jau spīdējusi
Un cikām nespīdēsi vēl?

Cik tūkstoš sirdīm spēku dvesi
Tu mācīdama sāpes ciest,
Kaut pati dzirkstele tik esi,
Kas riņķodama tumsā dziest!

APMĀTAIS

Velts ir mans darbs un veltas manas mokas,
Dievs vien to zin, kur aizmirstība būs.
Gar sāniem nokrīt nespēcīgi rokas —
Sirds nespēj aizmirst Jūs.

Skan tālē džess. Kūp zili dūmu tvani,
Un draugu pulkā pieliets biķers kūš,
Bet nelīdz dzert, vīns nereibina mani —
Sirds nespēj aizmirst Jūs.

Nāk gausi rīts. Aurora atsedz seju,
Un viņas gaismā ielu spuldzes rūš,
Iet visi mājās. Bet kurp es lai eju?
Sirds nespēj aizmirst Jūs.

*

VIENTULĪBA

Kad dziesmas skan un prieku daudz un baudas
Kā zeltu šķiež, kas apnicīgi krāts, —
Sirds pēkšņi dzird caur smiekliem it kā raudas
Un trīcot jūt, ka zālē ienāk kāds.

Viņš mani skar kā inde rūgti salda,
Kā vēsu spārnu ēnains lidojiens,
Es ceļos kluss no jautrā dzīru galda
Un steidzos prom, lai neredz to neviens.

*

LIELDIENU MOTĪVI

1. No rīta.

Aust skanīgs svētku rīts, bet sirds vēl sērās tīta
Un viegli saraujas, kad skar to saules glāsts.
Uz galda grāmata, kas naktī izlasīta,
Bij viņas lappusēs Tavs drūmais dzīves stāsts.
Zelts rīta mākoņos ar rožu krāsām jaucas
Un lentās liesmainās ap torņu krustiem irst,
šurp līksmi viļņojot pār jumtiem skaņas traucas
Un manā dvēselē, kā tumšā aizā, mirst.

2. Bijušais.

„Senās sāpes,” — es runāju lēnām, —
„Jūsu soļi no jauna šķe skan,
„Kam jūs ceļaties augšā no ēnām?...“
Un tās klusiņām čukstēja man:

— Mēs tev pagātnes atmiņas nesam,
Lai tu nebūtu vientuļš un lieks,
Lai tu justu, ka dārgākas esam
Tavai sirdij, kā bijušais prieks.

*

VAKARA NOSKAŅA

Sen dzisis zelts aiz tālās smilšu jomas
Un purpursega vaļā irusē,
Tik tumsā deg kā sveces manas domas
Pie Tava šķirsta, Diena mirusē.

Pār selgu vējš ar ūdens krēpēm svaidas,
Un zvaigžņu dārzi smaržodami zied, —
Un žēlums grūts, un bezgalīgas gaidas
Ar jūras vilņiem manā sirdī dzied.

MANA MĪLESTĪBA

Ne maiga meldija
 ko ziedu zvani zvana,
Ne salda burvība
 ir mīlestība mana. —
Vai rīts vai vakars nāk,
 uz sirds to vienmēr jūtu
Kā smagu akmeni,
 kā noziegumu grūtu.
Kad Tevi satieku, —
 pats nezinu ko daru:
Ne laipni pasmaidīt,
 ne kaut ko runāt varu.
Prom, gaŗām aizsteidzos,
 pilns nevaldāmām liesmām,
Un ilgi drebu vēl
 kā izbēdzis no briesmām.

NETICĪGAIS

Iegāju baznīcā. Skanēja zvani.
Dvēsele miera un ticības slāpā.
Dzirdēju velnu: viņš izmēja mani —
Ko gan tev pateikt var dievbijīgs pļāpa?

Izdzirdu mūziku. Steidzos uz ielas. —
Kas gan bij miris? Ko gan tur beda?
— Saslēgtu važās, zem izkārtnes lielas,
Sarkanie sektanti brīvību veda.

*

VIESIS

Šai drūmā dzertuvē,
kur valda smakas asas,
Kur dzīves izstuntie
pa naktīm kopā lasās,
Es, dzīvi nicinot,
pilns kaislību un bēdu,
Starp zagļiem, slepkavām
un ielasmeitām sēdu.

Še stundā skaļākā,
kad elles kņada valda,
Sirds pēkšņi saraujas:
kāds nāk pie mana galda, —
Vaigs ietīts plīvurī
bet acis raugās skaistas,
Un rokā slaidajā
uz pirksta gredzens laistās,
Balss lēni ievaidas
kā rudens vēsmā zari:
„Es tevi mīlu vēl,
ko tu šai vietā dari?..“
Pirms spēju atbildēt,
pirms sekot senam stāstam,
Jau parādība bāl
un izgaist manam glāstam.
Uz galda glāzē vīns
tik deg kā viņas lūpas,
Un apkārt trokšņo džess
un aizsmakuši žūpas.

VASARSVĒTKU NAKTĪ

Kā iemidzināt taisās
Naktsvēja vieglās šūpas?
Es dzirdu — ziedi raisās
Un kvēl kā mīlā lūpas.

Un jūrai krūtīs ceļas
Jau dziļi dzelmē puksti,
Un viļņi krastā veļas
Un šalcot krastā šķeļas
Kā mīlestības čuksti.

Šai naktī gaiss zem tropas
Pilns jaunas dzīves šūnām.
Kaut varētu es dusēt
Uz zemes ziedu dūnām!
Kaut varētu es dusēt
Zem vēsās debess kopas,
Zem zvaigžņu smiltiņām!

PAPARDES ZIEDS

Tālu miglā tie kalni, tās lejas,
Kurp man vienreiz vēl gribētos iet,
Redzēt daiļas un laimīgas sejas,
Dziedāt dziesmas un vaiņagus siet.

Tālu miglā un likteņa baismā
Ceļi aizveras — diezgan ir iets.
Tikai atmiņa sudraba gaismā
Deg ap mani kā papardes zieds.

*

ĒTERA ODĒJS

Auksts ledains gaiss... Tad šurp sāk domas doties
Un raibā rindā tēli tēlus dzīt.
Man miesas nav — tā kārtās sadaloties
Kā čaula nost, kā vēsas smiltis krīt.

Es jūtu telpu mirdzošu un plašu,
Kur zvaigžņu pulki riņķos skrien kā spiets,
Kur vēji pūš ar reibinošu dvasu —
Tad pāri man tā aizveras kā zieds.

Kā smilšu grauds, kas jūras dzelmē atdus,
Kā dīvains stāds, zem sniega slāņiem rakts,
Tā snaužu es šai tumsā tūkstoš gadus...
Kad atmostos — ir tikai viena nakts.

*

PUĶES

No skropstām aizvērtām kad nolīst lēna rasa
Pār karstiem tuksnešiem, kur vientulība asa,
Nakts puķes dīvainas, tad izaug sirdī man
Ar lieliem dzeloņiem un indējoši tvan.
Vārds pirmais — atmiņa, tā tūkstoš krāsās plīvo
Kā tauriņš samtains, liels, kas vēsos mežos dzīvo;
Par sērām otru sauc, tai krāsas — nakts un dienas,
Tā kādu krustu vij un gīmetnes pie sienas;
Bet trešo, skaistāko, es vārdā nosaukt baidos,
Tās liesmu biķerī līdz rītam šausmās svaidos,
Kad gaismai ataustot tā lēni vīst un dziest,
No jauna gribas tvīkt, no jauna gribas ciest.

BRĪDIS

Priekšā redzu viņas seju ...
Miglas plīvurs raisās, krīt ...
Tvīkdams liecos, rakstu dzeju,
Dzeju, kurā Viņa mīt.

Izdziest gaisma, ko es redzu, —
Atkal nav ne vēsts no Tās,
Tikai savu sirdi redzu
Saplosītu kaislībās.

*

LAIKS UN DARBS

Antonam Benjamiņam.

Kā ūdens nemitīgs
no augstas klinšu kraujas
Laiks dziļā mūžībā
ar dzīves mirkļiem raujas.
Bet ir kāds lielāks spēks,
kas uzveic laika varu,

Ar nemirstību tas
ar lauriem kronē garu.
Kā pērles gadi kļūst,
kad viņš tos satver rokā
Un rotā mirdzošā
sien beidzot vienā lokā.
Mēdz saukt to likteni,
kas spēcīgs, spožs un skarbs,
Bet tas mīt ikdienā,
un viņa vārds — ir darbs.

*

[FRAGMFNTI]

Nav gribas steigties. Kurp lai skrien?
Visapkārt nakts un drēgna aiza.
Tik cerība bez spēka lien
Kā gaudens suns un brūces laiza.

Kas gan lai acīm še vēl tikams būtu
Un dvēselei par kārojamu tiesu,

Ja pats es sevi apkaunotu jūtu
Ar skumju nastu — dvēseli un miesu?!

„Ak, karalien,” čukst vēstnesis no Feces,
Un viņa balss kā lapa vējā trīs’,
„Ver logu ciet un aizdedzini sveces,
Tev viņa vaigs nekad vairs nesmaidīs.”

No debesīm caur pusnakts zilo telpu
Pa zvaigžņu trepēm iznīcība kāpj,
Pār dzīvi dvešot stindzinošu elpu,
Un dvēs’les bailēs drebinās un sāj.

Tu biji viens no pirmās dienas
Un būsi viens līdz pēdējai.

Es nākšu tad, kad vēsma nāk no kalna,
Kad rudens būs un zvaigžņu lietūs līs;
Es nākšu tad, kad ziedus skūpstīs salna,
Un tava sirds vairs manis nepazīs...

Acīs nebij tai ienaida svelmes,
Acīs nebij tai dusmu un spīts,
Tik uz krūtīm, kā viļņi virs dzelmes
Liegi cēlās un drebēja zīdās.

Viss gaišais miers, ko liktens man bij devis,
Un dzīves purvs, ko atstāju aiz sevis,
Man sapnī bij no jauna jāizbrien [...]

Just dziļi dzīvību un nāvi,
To mīlēdama mācās sirds.

*

Nekad, nekad, mans draugs,
ne taisni, ne ar viltu,
Es nevarēšu sev
vīt ligzdu tiksmi siltu.
Es atvērt nedrīkstu
vēl citiem dzīves logu,
Ja pats šē sajūtos
par pameslu un slogu.
Es šausmās izjūtu
jau acumirkļus tos,
Kad gultās uziet mēdz
ar sievām mīlākos.
Un tāpēc ceļnieks es,
kam ērkšķi kājas dur,

Kas steidzas visu just,
kam mērķa — itnekur.
Es mīlām sievietēm
tik savas dzejas veltu,
Jo nabags dziesminieks
tās nevar pirkt par zeltu.

Jūlijā 1930.

*

PIŅA DĀMA

Kā lēnu meldiju, kā glāstu,
Pirms acis aizslēdz nogurums,
Es gribu stāstīt kādu stāstu
Par melno piņas dāmu jums.

Tā dažam baltā gaismā rādās,
Tai leduspuķes drānas sedz,
Cits saka — krāsas tai nekādas,
Cits viņu asiņainu redz.

Bet es, es viņu vienmēr jūtu [...]

(Pēc Bairaona)

Miers, miers!
Es viņu mīlā meklēju,
Bet atradu tik smagu sirdi.

— — —
Miers! Kas par mieru?

Sagruvumu rima
Un dzīru klusums, lāgiem pārtraukts,
Tik aukas brāziem vaidu pilnos zaros.
Tāds manas izmocītas dvēs'les miers,
Te sāpju viesulis, te nāves klusums.

*

*

*

Gan redzēsiet — mans kaps to izlīdzinās,
Kas tagad šķiet tik nepiedodams grēks.
Tad manis tvīkstot Jūsu dvēs'le zinās
Ka mīlas saule otrreiz neuzlēks.

Bet es ar vārdiem, ko man mīlā paudāt,
Tad pieticīgs zem smiltīm dusēšu,
Un kad Jūs nāksit krusta ēnā raudāt,
Tad būs mans laiks, — es spītīgs klusēšu.

KAD DIVAS ROKAS...

Kad divas rokas maigas
Kā puķes vēsi svaigas
Uz manām krūtīm dus,

Vai ar kā strauta čalas
Pār seju trīs un dalas
Ar skūpstiem pārmaiņus,

Tad mana sirds top skaista
Un smaržaina kā gaiss,
Tad acumirkļis saista
Tāpat, kā mūžīgais.

*

*

*

„Nav dvēsele šķirama no miesas, —“
Man Heine teica sapnī reiz,
Kad atkal platoniskai mīlai
Bij uzrakstījies pantiņš greizs.

Un cik viņš patiesīgi teicis,
Tas tagad manās sāpēs mirdz:
Es — mīlu izdzīvojis vārdos,
Ne Tava skūpsta man, ne sirds.

*

*

*

Viņš pietvīkdams man tuvāk klāvās
Un kaislē uzliesmodams skats
No viņa kārām acīm rāvās,
Līdz liesmās ietinās viņš pats.

Man sauca prāts, lai neapmānas
Sirds, vienu mirkli gaišu post,
Bet saites pārdedza, un drānas
No manām miesām krita nost.

Un tikai kaislos apskāvienos
Par vēlu nojautu es tad,
Ka mūsu mīlu nesavienos
Ar debess gaismu Dievs nekad.

*

PALIEC!...

Paliec vēl! es dzirdēt gribu
Kā šīs sārtās lūpas zvēr
Gaišu mūsu mīlestību
Sirdī paturēt vienmēr!

Zinu — vārdos cilvēks viņas,
Tomēr saki viņus man,
Lai tiek sāpes tikpat dziļas
Kā ir laime tagad man!

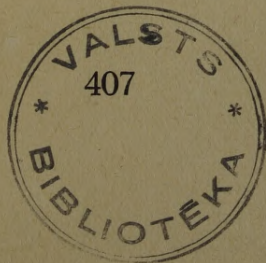
*

*

*

Kam tu bēdz?!... Tā likteņvara,
Kas pār mums dzen vēsu dvašu:
Vārdi, kas tev sāpes dara, —
Dzeļ pa priekšu mani pašu.

Tev un man caur dzīvi sīko
Liktenis negrib vairāk spriest: —
Tam, kas divas laimes tīko,
Tam būs divas sāpes ciest!”

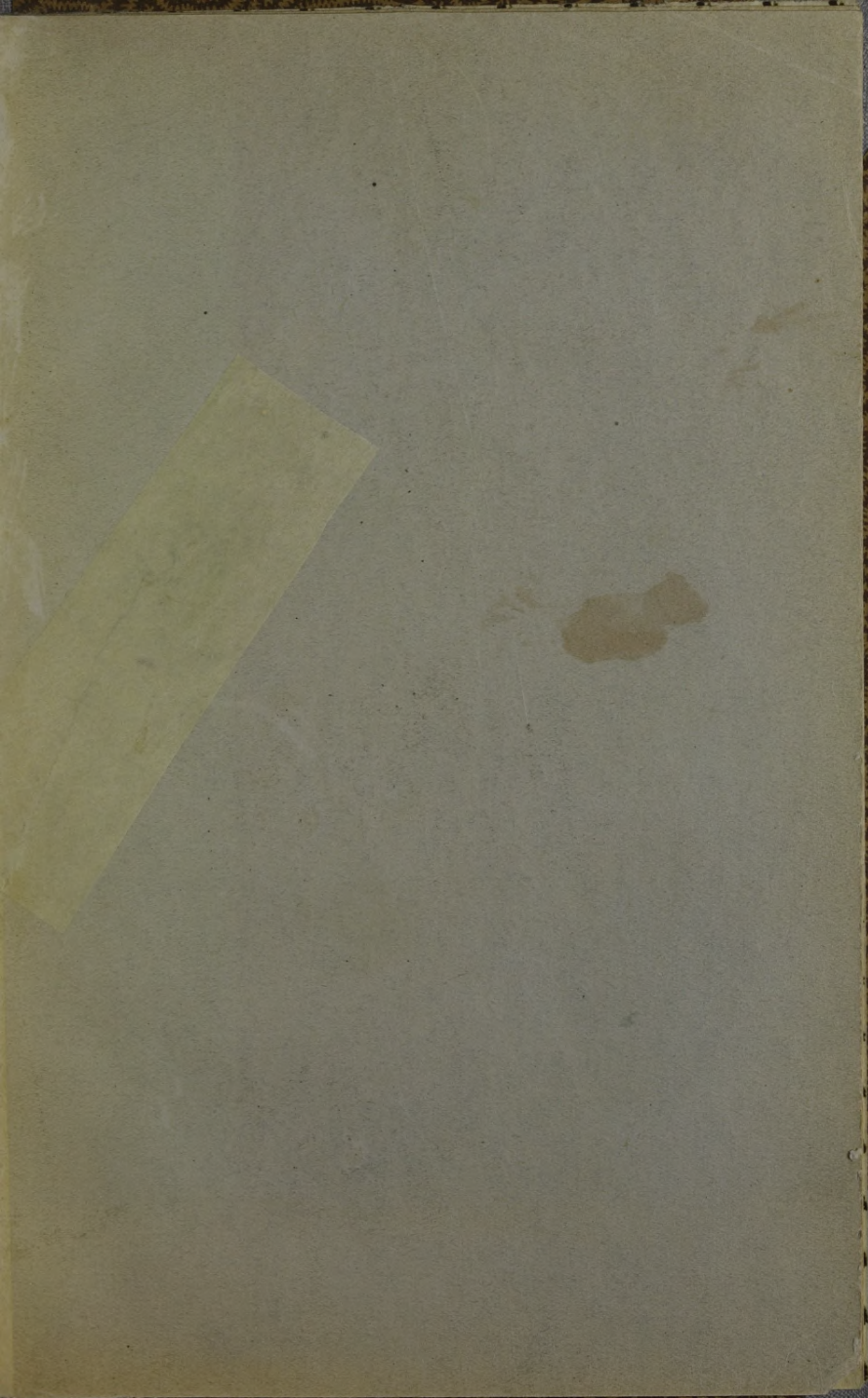
Pirmā sējuma saturs.

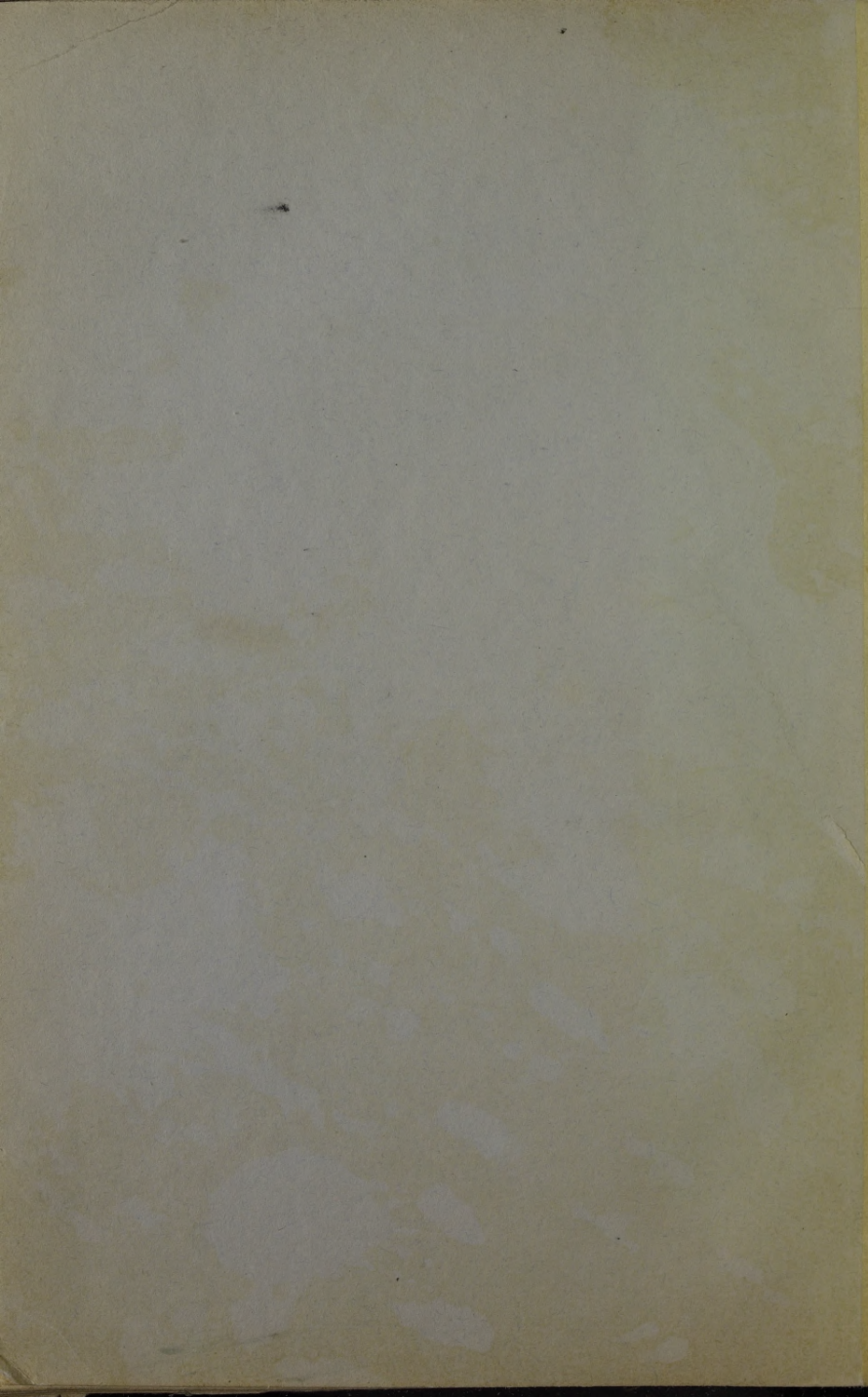
	Lapp.
Jāņa Ziemeļnieka dzīve un dzeja. Pētera Ērmaņa apcerējums	3

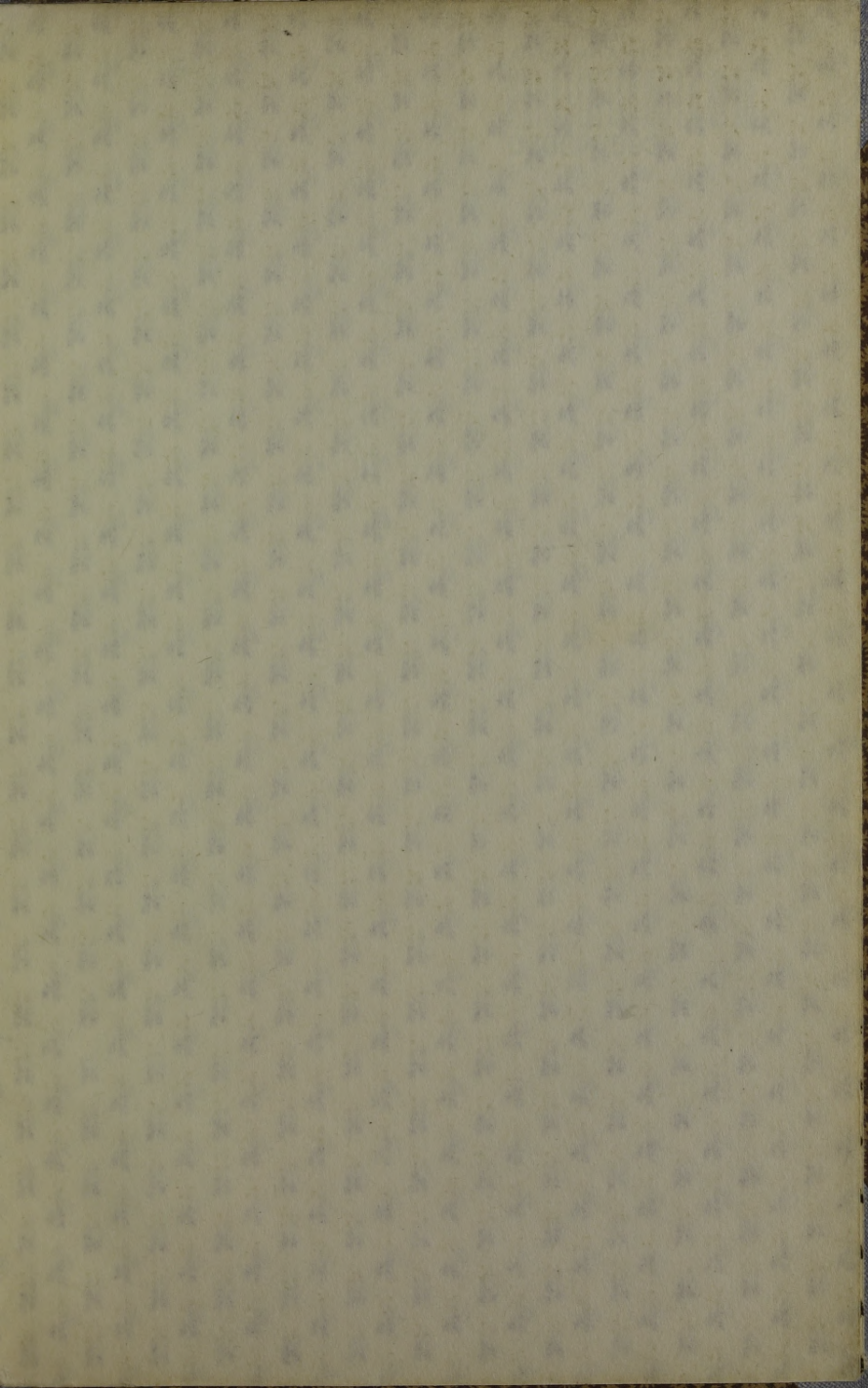
1. Dzeja *).

Nezināmai	63
Aizejošais	119
Skūpstis	179
Naktis	267
Pārējie dzejoļi	359

*) Dzeju alfabētisko un chronoloģisko rādītāju sk. otrā sējuma beigās.

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTĒKA

0305055939